

सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा ४१ सँग सम्बन्धित

वार्षिक प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०७४/७५

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

विषय-सूची

कार्यकारी सारांश.....	i
परिच्छेद — १	१
प्रारम्भिक.....	१
१.१ परिचय.....	१
१.२ कार्यविधि.....	१
१.३ प्रतिवेदनको ढाँचा	२
परिच्छेद -२.....	३
आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा भएको कार्य प्रगति	३
२.१ शासकीय क्षेत्र.....	३
२.१.१ प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय.....	३
२.१.२. गृह मन्त्रालय.....	९
२.१.३. परराष्ट्र मन्त्रालय.....	१२
२.१.४. रक्षा मन्त्रालय.....	१५
२.१.५. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय.....	१९
२.१.६. कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय.....	२३
२.१.७. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय.....	२७
२.२. आर्थिक क्षेत्र.....	२९
२.२.१. अर्थ मन्त्रालय.....	२९
२.२.२. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	३३
२.२.३. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय.....	३६
२.२.४. कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	३८
२.२.५. वन तथा वातावरण मन्त्रालय.....	४२
२.२.६. भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय.....	४५

२.२.७. राष्ट्रिय योजना आयोग	४७
२.३. सामाजिक क्षेत्र.....	४९
२.३.१. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	४९
२.३.२. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	५१
२.३.३. महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय	५५
२.३.४. श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय.....	५८
२.३.५. युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय.....	६२
२.४. पूर्वाधार क्षेत्र	६४
२.४.१. सहरी विकास मन्त्रालय	६४
२.४.२. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	६७
२.४.३. खानेपानी मन्त्रालय	७०
२.४.४. सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	७२
२.४.५. ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय	७४
२.४.६. राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण	७९
परिच्छेद-३	८३
उपसंहार.....	८३
अनुसूची.....	८४

कार्यकारी सारांश

- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा ४१ मा सबै मन्त्रालय, विभाग तथा केन्द्रीयस्तरका सरकारी निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि वर्षभरि सञ्चालन गरेका कार्यक्रम, लागत, प्राप्त उपलब्धि लगायतका अन्य आवश्यक कुराहरू समावेश गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र ती प्रतिवेदनहरूका आधारमा नेपाल सरकारबाट सम्पादित क्रियाकलाप एवम् सोबाट हासिल भएका प्रमुख उपलब्धिहरू समावेश गरी प्रधानमन्त्रीले संघीय संसदसमक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको र सोही व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को शासकीय सुधार र सुशासन सम्बन्धमा भए गरेका उल्लेखनीय प्रगति सहित यो प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।
- आर्थिक वर्ष २०७४/७५मा राजनीतिक क्षेत्रमा ऐतिहासिक उपलब्धिहरू हासिल भएका छन्। संविधान कार्यान्वयनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्वाचन सम्पन्न गर्ने महत्वपूर्ण अभिभारा यसै आर्थिक वर्षमा सम्पन्न भएको छ। प्रदेश नं. ३, गण्डकी प्रदेश र कर्णाली प्रदेशका २ सय ८३ स्थानीय तहमा २०७४ वैशाख ३१ गते, प्रदेश नं. १, ५ र सुदूरपश्चिम प्रदेशका ३ सय ३४ स्थानीय तहमा २०७४ असार १४ गते निर्वाचन सम्पन्न भई बाँकी रहेका प्रदेश नं. २ अन्तर्गतका १ सय ३६ स्थानीय तहमा २०७४ असोज २ गते निर्वाचन सम्पन्न भयो। साथै प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७४ मंसिर १० र मंसिर २१ गरी दुई चरणमा सम्पन्न हुनुका साथै संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम राष्ट्रिय सभाको समेत निर्वाचन सम्पन्न भई २०७४ फागुन ३ गते वर्तमान सरकारको गठन भएको हो।
- यस आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद् एवम् मन्त्रपरिषद्का विभिन्न समितिबाट दूरगामी महत्वका विभिन्न निर्णयहरू भएका छन्। नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्को बैठक पैसट्टीपटक बसी १ हजार ४ सय ७६ निर्णयहरू भएका छन्। नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्का विभिन्न समितिहरूमध्ये आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको दुईपटक, विधेयक समितिको नौपटक, सामाजिक समितिको सातपटक र प्रशासन समितिको पाँचपटक बैठक बसी क्रमशः तीन, अठ्ठाइस, दश र पच्चीसवटा निर्णयहरू भएका छन्। नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट एउटा विधेयक संघीय संसद समक्ष पेश गर्न स्वीकृति दिनुका साथै १० नियमावलीहरू, १ मापदण्ड र १ निर्देशिका स्वीकृत भएका छन्। स्थानीय तहका लागि विभिन्न ३७ वटा नमुना कानून, मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू जारी गरी स्थानीय तहमा पठाइएको छ।
- यस आर्थिक वर्षमा शासकीय सुधारको क्षेत्रमा पनि महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू हासिल भएका छन्। राष्ट्रिय परिचयपत्र प्रणालीमा रहने नेपाली नागरिकका विवरणहरूलाई सुरक्षित रूपमा भण्डारण गर्नका लागि सरकारी एकीकृत डाटा केन्द्र (GIDC) मा प्रणाली स्थापना र राष्ट्रिय परिचयपत्र कार्ड प्रशोधन केन्द्र निर्माण भई राष्ट्रिय परिचयपत्र प्रणालीका लागि आवश्यक पर्ने हार्डवेयर तथा सफ्टवेयरहरूको जडान कार्य सम्पन्न भएको छ। नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट राष्ट्रिय परिचयपत्र कार्डको डिजाइन, सुरक्षा चिन्ह स्वीकृत भई पहिलो चरण अन्तर्गत पाँचथर जिल्लाका १ लाख १० हजार नेपाली नागरिक र सिंहदरबारभित्रका सात हजार राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई

राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण गर्नका लागि १ लाख १७ हजार कार्डहरूको आपूर्ति गरी कार्ड प्रशोधन केन्द्रमा सुरक्षित भण्डारण गरिएको छ।

- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रमा प्राप्त भएका ८ सय ८६ वटा उजुरीहरू छानविन गरी फछ्यौट गरिएका छन् भने विभिन्न ५५ जिल्लाका जम्मा १ हजार १ सय ४० कार्यालयका कर्मचारीहरूले कार्यालय समय पालना गरे/नगरेको, तोकिएको पोशाक लगाए/नलगाएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्दा अनुपस्थित हुने एवम् पोशाक नलगाउने कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित सेवा समूह सम्बन्धी कानून बमोजिम कारवाही गरी सोको जानकारी दिन ३ सय ६२ कार्यालयलाई निर्देशन दिइएको छ। त्यसैगरी, सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयबाट सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली सम्बन्धी कागजात र निर्देशनका सम्बन्धमा विभिन्न कार्यालयहरूलाई १ सय ७ वटा राय परामर्श प्रदान गरिएको छ।
- यस अवधिमा कूटनीतिक क्षेत्रमा पनि महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू हासिल भएका छन्। सम्माननीय राष्ट्रपति श्रीमती विद्या देवी भण्डारीबाट २७-३० कार्तिक, २०७४ मा संयुक्त अरब इमिरेट्सको औपचारिक भ्रमण, सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री केपी शर्मा ओलीबाट २३-२५ चैत्र, २०७४ मा भारत र ५-१० असार, २०७५ मा चीनको राजकीय भ्रमण, तत्कालीन प्रधानमन्त्री श्री शेरबहादुर देउवाबाट ७-११ भाद्र, २०७४ मा भारतको राजकीय भ्रमण, ९-१२ असोज, २०७४ मा ओमानको औपचारिक भ्रमण तथा ७ असोज, २०७४ मा संयुक्त राष्ट्र संघको महासभालाई सम्बोधन, भारतका महामहिम प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्र मोदीबाट २८-२९ वैशाख, २०७५ मा नेपालको राजकीय भ्रमण, पाकिस्तानका महामहिम प्रधानमन्त्री श्री साहिद खाकान अब्बासीबाट २१-२२ फाल्गुण, २०७४ मा नेपालको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको छ।
- यस अवधिमा थप १७ मुलुकहरूसँग कूटनीतिक सम्बन्ध स्थापित भएको छ। नेपाल संयुक्त राष्ट्र संघीय मञ्चहरूमध्ये सन् २०१८ का लागि द कमिटी अन् कन्फरेन्सेस्को अध्यक्षमा, सन् २०१९ देखि २०२१ सम्मका लागि, द युनाइटेड् नेसन्स् एन्टिटी फर् जेन्डर् ईक्वालिटी एण्ड् ईम्पावरमेन्ट् अफ् विमन् (UN-Women) को कार्यकारी बोर्डको सदस्यमा तथा सन् २०१९ देखि २०२२ सम्मका लागि द कमिशन अन् साइन्स् एण्ड् टेक्नोलोजी फर् डेभलपमेन्ट् (CSTD) को सदस्यमा निर्वाचित भएको छ। राहदानी वितरणका लागि डिजिटल वितरण प्रणाली लागु गरी जिल्ला प्रशासन कार्यालय/सङ्कलन केन्द्रहरूमा राहदानी विभागबाट व्यवस्थित रूपमा राहदानी पठाउने अभिप्रायले विभागमा डिजिटल डिस्प्याच प्रणाली लागु गरिएको छ।
- नागरिकको जीउ धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने क्रममा सुरक्षाकर्मीको भौतिक उपस्थितिको दर बढाउनुका साथै प्रविधिगत र व्यवस्थापकीय कुशलता अभिवृद्धि गरी शान्ति सुरक्षा र अमनचैनको अनुभूति दिलाउने गरी सुरक्षा व्यवस्था मिलाइएको छ।
- यस अवधिमा २४ लाख ९८ हजार ५ सय ३२ जनालाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता र ११ लाख १२ हजार ५७ जना ज्येष्ठ (७० वर्षमाथिका) नागरिकलाई उपचार खर्च वितरण भएको छ। साथै, १ हजार ५ सय परिवार मुक्त कर्मैया र ४ हजार परिवार मुक्त हलिया पुनर्स्थापन कार्य सम्पन्न गरी हालसम्म २७ हजार २ सय ३६ परिवार मुक्त कर्मैया र ७ हजार २ सय २८ परिवार मुक्त हलियाको पुनर्स्थापना कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

- नेपालको संविधान बमोजिम संघीयता कार्यान्वयन गर्न १ सय १० वटा विषयमा संघीय कानून, २२ वटा विषयमा प्रदेश कानून र ६ वटा विषयमा स्थानीय कानून बनाउनुपर्ने विषय पहिचान गरी प्राथमिकतासाथ कानून निर्माण प्रक्रियालाई अगाडि बढाइएको छ। साथै, प्रदेश तहमा कानून निर्माण प्रक्रियाको सहजीकरणका लागि १७ वटा नमुना कानूनको मस्यौदा तयार गरी सबै प्रदेशहरूमा पठाइएको छ।
- यस अवधिका आर्थिक परिसूचकहरूले अर्थतन्त्रमा सकारात्मक संकेतहरू देखाएका छन्। आर्थिक वृद्धिदर आधारभूत मूल्यमा ५.९ प्रतिशत र उत्पादकको मूल्यमा ६.३ प्रतिशत हासिल भएको छ। मुद्रा स्फितिदर ४.२ प्रतिशतमा सीमित रहेको, राजस्व संकलनको कुल लक्ष्य रु. ७३० अरब ५ करोड रहेकोमा रु. ७ सय ३२ अरब २३ करोड संकलन भई लक्ष्य भन्दा बढी प्रगति हासिल भएको छ।
- गरिबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रम सबै जिल्लामा आन्तरिकीकरण गरिएको छ। नवलपरासीको धौवादीमा रहेको फलाम खानीको परीक्षण र सिमेन्ट उत्पादनका लागि धादिङको महादेवस्थानमा रहेको चुनढुङ्गा खानीको परीक्षण सम्पन्न भएको छ। कञ्चनपुरको दैँजी, बाँकेको नौबस्ता, रुपन्देहीको मोतिपुर, चितवनको शक्तिखोर र मकवानपुरको मयुरघापमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापनाका लागि विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको छ।
- आपूर्ति प्रणालीलाई सरल र सुलभ बनाउन यस आर्थिक वर्षमा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता हित संरक्षण विभागबाट ४ हजार ९ सय १५ तथा वाणिज्य कार्यालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट ३ हजार ५ सय ९९ वटा व्यावसायिक संस्था वा फर्महरूको बजार अनुगमन सम्पन्न भएको छ। अनुगमनपश्चात् कानून विपरीत कार्य गर्ने ९३ वटा व्यवसायहरू बन्द तथा २ सय ४६ वटाको कारोवार रोक्का गरिएको छ। रक्सौल-अमलेखगञ्ज पेट्रोलियम पाइपलाइन आयोजना अन्तर्गत नेपालतर्फ निर्माण गरिने कुल ३६.२८ किलोमिटर मध्ये यस आर्थिक वर्षको अन्तसम्म करिब १६.५ किलोमिटर लम्बाइको पाइपलाइन बिच्छ्याउने कार्य सम्पन्न भएको छ।
- यस अवधिमा पर्यटन प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा पनि उल्लेख्य उपलब्धि हासिल भएका छन्। विगतमा नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठन (ICAO) ले हवाइ सुरक्षा सूची (Air Safety List) मा सूचिकृत गरेकोमा हवाइ सुरक्षा स्तर वृद्धि भएका कारणले सो सूचीबाट नेपाल हट्न सफल भएको छ। नेपाललाई ICAO Council President Certificate समेत प्राप्त भएको छ भने नेपाल-भारत पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी संयुक्त कार्यसमूहको बैठकमा दुबै देशमा संयुक्त रूपमा रामायण सर्किट, बुद्धिष्ट सर्किट र साहसिक पर्यटन प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण गर्ने सहमति भएको छ। गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण कार्यमा तीव्रता दिई आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यमा यसको भौतिक प्रगति ४५ प्रतिशत हासिल हुनुका साथै पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण तोकिएको समय (सन् २०२१) भन्दा अघि नै सम्पन्न गर्ने गरी काममा तीव्रता दिइएकोले आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यसम्म यसको १५ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको छ।
- यस अवधिमा कृषि तथा भूमिसुधारको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण उपलब्धिहरू हासिल भएका छन्। कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रको रूपान्तरण र विकासका लागि ५८ बुँदे "रूपान्तरणको मार्गचित्र,

२०७५" तर्जुमा भई कार्ययोजनासहित कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। किसानहरूलाई रासायनिक मलको अभाव हुन नदिन र यसको वितरणलाई व्यवस्थित बनाउन उच्च प्राथमिकता दिइएको छ। यस अवधिमा कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडमार्फत् युरिया-१ लाख ५३ हजार ९ सय १८ मेट्रिक टन, डि. ए. पी.-८० हजार २ सय ४४ मेट्रिक टन, पोटास-६ हजार मेट्रिक टन र कृषि चुन २ सय ६७ मेट्रिक टन वितरण गरियो भने साल्ट ट्रेडिङ्ग कम्पनी लिमिटेडमार्फत् युरिया-८७ हजार ९ सय ७७ मेट्रिक टन, डि. ए. पी.-२८ हजार ३ सय १९ मेट्रिक टन र पोटास-२ हजार १ सय ७७ मेट्रिक टन रासायनिक मल वितरण गरिएको छ। साथै, दूध उत्पादन २० लाख ८५ हजार मेट्रिक टन, मासु उत्पादन ३ लाख ४७ हजार मेट्रिक टन, अण्डा उत्पादन १ सय ४७ करोड गोटा, ५ लाख ७१ हजार ७ सयको सङ्ख्यामा कृत्रिम गर्भाधान र ३ करोड ५९ लाख ४६ हजार पशुपन्छीलाई खोप सेवा उपलब्ध गराइएको छ।

- प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग गर्ने सन्दर्भमा काठ, दाउरा र जडीबुटी लगायतका वन पैदावार बिक्री वितरण तथा संरक्षित क्षेत्रको पर्या-पर्यटनबाट रु. २ अरब ४७ करोड १० लाख ५७ हजार ४ सय ८१ राजस्व संकलन भएको छ। भूकम्प पीडितहरूलाई जिल्ला वन कार्यालय, टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल र सामुदायिक वनहरूमार्फत् ७ लाख २ हजार ६ सय ७५ क्यू. फिट काठ सहूलियत दरमा उपलब्ध गराइएको छ। यस अवधिमा २ सय १७ वटा सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको छ भने ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहको वन क्षेत्रको नक्शाङ्कन कार्य र चुरे क्षेत्रको वन नक्शाङ्कन कार्य सम्पन्न गरिएको छ।
- १ सय १० वटा सहकारी संस्थाको अनुगमन गरी ती संस्थाहरूको कारोबारको सघन परीक्षण सम्पन्न भएको छ। विभिन्न जिल्लाका आठ मालपोत कार्यालयमा जग्गा प्रशासन सम्बन्धी अनलाइन सेवा विस्तार गरी यस प्रकारको सेवा उपलब्ध हुने मालपोत कार्यालयको संख्या २७ पुऱ्याइएको छ। नेपाल-भारत सीमा क्षेत्रमा संयुक्त फिल्ड कार्य अन्तर्गत ४ सय ३१ वटा नयाँ स्तम्भ निर्माण, १ सय ५० वटा स्तम्भको सामान्य मर्मत, ४ वटा स्तम्भको विशेष मर्मत तथा १६ वटा स्तम्भमा रङ्गरोगन कार्य सम्पन्न भएका छन्।
- दिगो विकासको अवधारणालाई मूर्तरूप दिन यस अवधिमा दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई समेटी नेपालको राष्ट्रिय आधारभूत प्रतिवेदन र विश्वव्यापी एवम् राष्ट्रिय सूचकहरूसहितको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका प्रकाशन भएको छ।
- शिक्षातर्फ यस आर्थिक वर्षमा भर्ना अभियानबाट विद्यालयबाहिर रहेका विद्यालय उमेर समूह (५-१२ वर्ष) का २ लाख ५३ हजार ५ सय ५६ बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना भएका छन्। व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिम अभिवृद्धि परियोजना (दोस्रो) मार्फत् २७ हजार ३ सय जनालाई प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना भएको छ। सीप विकास परियोजनामार्फत् ५० हजार जनाले व्यवसायिक सीप तथा तालिम प्राप्त गरेका छन् भने विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रमको प्रारूप समेत तयार भएको छ।
- ५६ वटा जिल्लाहरू पूर्ण खोप जिल्लाको रूपमा घोषणा गरिए भने पूर्ण खोप पाउने ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या ३ लाख ९५ हजार ५ सय २३ र भिटामिन ए पाउने ६-५९ महिनाका बालबालिकाको संख्या ३८ लाख ८१ हजार ८ सय ३५ पुगेको छ। ७९ वटा सूचीकृत

अस्पतालहरूबाट ८ प्रकारका रोग लागेका २१ हजार ८ सय १६ जना विपन्न नागरिकहरूलाई औषधी उपचारबापत रु. २ अरब ११ करोड ५६ लाख रकम अनुदान उपलब्ध गराइएको छ। यस अवधिमा १ सय ३७ वटा स्वास्थ्य भवन निर्माण र ९ वटा बर्थिङ्ग सेन्टरको स्थापना कार्य सम्पन्न भएका छन्। परिवार नियोजनको अस्थायी साधनको प्रयोगतर्फ पिल्स चक्की खानेको संख्या १ लाख २१ हजार ८ सय ९ जना, डिपो प्रयोग गर्नेको संख्या २ लाख ३८ हजार २ सय ४ जना, आई. यू. सी. डि. प्रयोग गर्नेको संख्या २७ हजार १ सय ४५ जना, इम्प्लान्ट प्रयोग गर्नेको संख्या ८८ हजार १ सय ७१ पुगेको छ।

- सामाजिक न्याय प्रदान गर्ने उद्देश्यले ७ सय ८५ जना मानव बेचबिखनबाट पीडित तथा प्रभावितहरूलाई आवासीय सेवासहित कानूनी सहायता, मनोसामाजिक परामर्श र स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइएको छ। १ हजार २ सय ७५ महिलाहरूलाई स्वरोजगार तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिम दिइएको छ। हराएका र बेवारिसे अवस्थामा फेलापरेका, साथै जोखिममा रहेका बालक ९ सय ५९ र बालिका १ हजार १ सय २२ जनाको खोजी, उद्धार, पारिवारिक पुनर्मिलन गराइएको छ। विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका २ हजार १ सय ९४ व्यक्तिहरूलाई आवश्यक हुने सहायक सामग्री वितरण गरिएको छ। ज्येष्ठ नागरिकसँग सम्बन्धित १ सय २२ वटा संघसंस्थाहरूमाफत् ज्येष्ठ नागरिक आश्रम निर्माणमा रु. ६ करोड ७६ लाख र सञ्चालनका लागि रु. ४ करोड ६५ लाख आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको छ।
- यस अवधिमा श्रम तथा रोजगारका क्षेत्रमा विशेषत वैदेशिक रोजगारमा देखिएका समस्याहरूको समाधानका लागि महत्वपूर्ण कामहरू सम्पादन भएका छन्। वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी २ हजार १ सय २९ उजुरी प्राप्त भएकोमा १ हजार २३ उजुरीहरू फरफारक गरिएका छन्। कानून विपरीत काम गर्ने १ सय ९७ म्यानपावर कम्पनी खारेज गरिएको छ। वैदेशिक रोजगारीका क्रममा ठगी गरेको वा ठगीमा परेको भन्दै आएका उजुरी छानबीन गरी २ सय ३४ वटा मुद्दा दायर गरेर रु. १ अरब ५२ करोड क्षतिपूर्ति दाबी तथा रु. २० करोड बिगो असूल गरिएको छ। सहज तथा सुलभ सेवा प्रदान गर्न र वैदेशिक रोजगारीमा देखिएको ठगी न्यूनीकरण गर्न एकीकृत वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सुरुवात गरिएको छ। यस प्रणालीमा वैदेशिक रोजगारको केन्द्रीय प्रणालीमा अध्यागमन विभाग, राहदानी विभाग, कन्सुलर सेवा विभाग, कूटनीतिक नियोगहरू, वैदेशिक रोजगार विभाग, बैंक र बीमा कम्पनीका सर्भरहरू अन्तरआबद्ध गरिएका छन्। यस अवधिमा वैदेशिक रोजगारीमा जानेक्रममा मृत्यु भएका १ सय ३८ जना कामदारको शव झिकाइएको र विदेशमा अलपत्र परेका ६६ जना कामदारको उद्धार गरिएको छ।
- विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरूमा स्वर्ण र रजत पदक प्राप्त गर्ने ३५ खेलका ४ सय ४ जना खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप नगद पुरस्कार प्रदान गरिएको छ। १७ खेलका ३ सय ३५ जना खेलाडी र ६७ जना प्रशिक्षकहरूलाई राष्ट्रिय टिममा समावेश गरी प्रशिक्षण प्रदान गरिएको छ।
- पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा पनि यस आर्थिक वर्षमा उल्लेख्य प्रगति भएको छ। जनता आवास कार्यक्रमलाई २७ जिल्लाबाट विस्तार गरी काठमाण्डौ उपत्यकाका ३ जिल्ला बाहेक

(काठमाण्डौ, ललितपुर र भक्तपुर) ७४ जिल्लामा पुन्याइएको छ। यस अवधिमा क्रमागत एवम् नयाँ गरी ८ हजार ३ सय १३ आवास एकाइको निर्माण सम्पन्न भई हालसम्म जम्मा १७ हजार ३९ आवास एकाइ निर्माण सम्पन्न भएका छन्। तराई मधेशका सदरमुकाममा रहेका नगरपालिकाहरुमा करिव ७० किलोमिटर सडक तथा १ सय २० किलोमिटर नाला, ७ वटा बसपार्क, ४ वटा हाट बजार, ३ वटा मनोरन्जन पार्क, ३ वटा ताल पोखरी सुन्दरता अभिवृद्धि गर्ने कार्य सम्पन्न भएका छन्। १ सय ८५ वटा नगरपालिकाको एकीकृत शहरी विकास गुरुयोजना एवम् प्रत्येक नगरपालिकामा दुईवटा मुख्य पूर्वाधारको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयारी शुरु गरिएको छ।

- सार्वजनिक यातायातको क्षेत्रमा रहेको सिन्डिकेट प्रणालीलाई अन्त्य गर्न सार्वजनिक यातायात सेवा प्रदायकलाई कम्पनीका रूपमा पञ्जिकृत गरी सडक इजाजत पत्र प्रदान गर्ने व्यवस्था शुरु गरिएको छ। मध्य पहाडी (पुष्पलाल) लोकमार्गको ६३ किलोमिटर कालोपत्रे, १ सय २५ किलोमिटर ग्राभेल र ५० किलोमिटर ट्रयाक निर्माण तथा ६ सय ९३ किलोमिटर सडकको स्तरोन्नति गरिएको छ। हुलाकी राजमार्गको २८ किलोमिटर कालोपत्रे, १ सय ९५ किलोमिटर ग्राभेल र १० वटा पुल निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन्।
- नेपाली सेनाले काठमाण्डौं तराई/मधेस द्रुतमार्ग, जाजरकोट-डोल्पा (दुनै) सडक, कालीगण्डकी कोरिडोर, त्रिशुली-स्याफ्रुवेशी-रसुवागढी (मैलुङ्ग खोला-स्याफ्रुवेशी) सडक, कर्णाली कोरिडोर (खुलालु-लैफु-सिमिकोट खण्ड) सडक, गोरखा-आरुघाट-लार्के भञ्ज्याङ्ग सडकको निर्माण कार्यमा उल्लेख्य उपलब्धि हासिल गरेको छ। साथै "बङ्करदेखि व्यारेकसम्म" कार्यक्रम अन्तर्गत नेपाली सेनाका २ सय १७ वटा भवनहरुको निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- यस अवधिमा नेपाली सेनाबाट राष्ट्रिय सुरक्षालाई केन्द्र विन्दुमा राखी विभिन्न कार्यहरु सम्पादन भएका छन्। त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल तथा नेपालको अन्य भागमा विमान दुर्घटना भएमा तत्काल उद्धार तथा राहत कार्यका लागि १४ नं. वाहिनी एयरपोर्टमा चौबीसै घण्टा रहने गरी ४५ जनाको उद्धार टोली तैनाथ गरिएको छ। १२ वटा संयुक्त राष्ट्र संघीय शान्ति मिसनहरुमा ५ हजार ३३ जना (१३८ महिलासहित) सहभागी भई विश्वशान्ति स्थापनामा नेपाली सेनाले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ।
- स्थानीय पूर्वाधार अन्तर्गत ४ सय ३७ किलोमिटर ग्रामीण सडक स्तरोन्नति/पुनर्स्थापना, ४ सय ४६ किलोमिटर आवधिक सडक मर्मत, ७ हजार ५ सय किलोमिटर नियमित सडक मर्मत, १ सय १९ वटा ग्रामीण सडक पुल निर्माण, ४० वटा तुइन विस्थापन समेत गर्ने गरी ४ सय ४२ वटा झोलुङ्गे पुल निर्माण, ५ सय ६३ वटा साना सिंचाइ योजना निर्माण, ३ सय ५१ वटा खानेपानी आयोजना निर्माण र ४ सय ५८ किलोमिटर नयाँ ट्रयाक निर्माण सम्पन्न गरिएका छन्।
- यस अवधिमा मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको २.४९ किलोमिटर सुरुङ्ग निर्माण सम्पन्न भयो भने पानी प्रशोधन केन्द्र भाग-१ को निर्माण कार्य सम्पन्न भई ट्रान्समिसन तथा कमिशनिङ्ग कार्य सम्पन्न भएको छ। १ सय २६ किलोमिटर वितरण संजाल प्रणालीको पाइप लाइन विस्तार तथा ९.५२५ किलोमिटर थोक वितरण प्रणालीको पाइप लाइन विस्तार गरिएको छ।

- सरकारका निर्णय र कानूनहरूको बारेमा जनतालाई शीघ्र सुसूचित गराउन नेपाल राजपत्र प्रकाशन भएको २४ घण्टाभित्र वेबसाईटमा राखी सार्वजनिक गर्ने कार्य शुरु गरिएको छ। यो अवधिमा राष्ट्रिय सूचना आयोगमा प्राप्त १ हजार १ सय ७५ पुनरावेदन, उजुरी तथा निवेदनमध्ये १ हजार १ सय ७३ उजुरी फछ्यौट गरिएको छ।
- ऊर्जातर्फ यस अवधिमा ३३ के. भी. र ११ के. भी. का गरी कुल २ हजार ५ सय ४२ किलोमिटर वितरण लाइन तथा ६६ के. भी. भन्दामाथिको १ सय ९२ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण गरियो भने १ सय २ मेगावाट विद्युत राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीमा थप भई प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत १ सय ७२ किलोवाट घण्टाबाट १ सय ९८ किलोवाट घण्टा र विद्युतमा पहुँच प्राप्त घरधुरी संख्या ४० लाख ५० हजार पुगेको छ।
- वैकल्पिक ऊर्जातर्फ वायु/सौर्य ऊर्जा मिश्रित प्रणालीमार्फत २५ किलो वाट विद्युतीकरण, कक्षा ९ र १० मा अध्ययनरत विपन्न, दलित, सीमान्तकृत विद्यार्थीका लागि १२ हजार ६ सय घरमा साना घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली वितरण, ५६ हजार ३ सय ६७ सौर्य घरेलु विद्युत प्रणाली जडान, १५ हजार ६ सय २८ वटा घरायसी वायोग्याँस जडान, ९० किलोवाट सौर्य मिनिग्रिड प्रणाली जडान र ७८ वटा शहरी तथा व्यावसायिक वायोग्याँस प्लान्ट जडान भएका छन्।
- रानीजमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना अन्तर्गत २ वटा डिस्चार्ज रेगुलेटर निर्माण, यस आयोजनाको सिंचाइ क्षेत्र बचावट तथा संरक्षण कार्य अन्तर्गत ५ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको छ। यस आयोजनाको मूल नहर ९५ प्रतिशत, संरचनाहरू ९० प्रतिशत, हाइड्रोपावर ४५ प्रतिशत, फिडर नहर आधुनिकीकरण शतप्रतिशत सम्पन्न भई सिंचित क्षेत्र बचावट कार्य ७५ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ।
- बबई सिंचाइ आयोजनामा पश्चिमी नहरको सानोश्री ताराताल, गुलरिया खण्डमा जग्गा अधिग्रहणका लागि मुआब्जा दररेट निर्धारण भई हालसम्म करिब ७० प्रतिशत मुआब्जा वितरण कार्य सम्पन्न भई निर्माण कार्य अगाडि बढाइएको छ। आयोजनाको हेडवर्क, मूल तथा शाखा नहर निर्माण भई २६ हजार हेक्टरमा सिंचाइ सुविधा पुगेको छ।
- सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको हेडवर्क (गेटसहित) निर्माण सम्पन्न, दाँया मूल नहरको ९८ प्रतिशत निर्माण सम्पन्न, पूर्वी मूल नहरको निर्माण कार्य शुरु, सिधेनिया शाखाको ८० प्रतिशत निर्माण सम्पन्न र डुँडुवा शाखाको १० प्रतिशत निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- यस आर्थिक वर्षमा भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण कार्यमा उल्लेख्य प्रगतिहरू हासिल भएका छन्। १ लाख १६ हजार ३ सय १६ लाभग्राहीको बैंक खातामा पहिलो किस्ता बापतको रु. ५० हजार जम्मा भई कुल ७ लाख २२ हजार १९ लाभग्राहीले पहिलो किस्ता प्राप्त गरेका छन्। ४ लाख ९ हजार ३ सय ३६ लाभग्राहीको बैंक खातामा दोस्रो किस्ता बापतको रु. १ लाख ५० हजार जम्मा भई दोस्रो किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको संख्या ४ लाख ६४ हजार ३ सय ९१ पुगेको छ। त्यसैगरी, २ लाख १९ हजार ४२ लाभग्राहीको बैंक खातामा तेस्रो किस्ता बापतको रु. १ लाख जम्मा भई तेस्रो किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको संख्या २ लाख २१ हजार ७ सय ७६ पुगेको छ।

परिच्छेद — १

प्रारम्भिक

१.१ परिचय

नेपालको संविधानको भाग ४ मा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्वहरूको व्यवस्था गरिएको छ। संविधानको धारा ५१ (ख) मा उल्लिखित राजनीतिक तथा शासन व्यवस्था सम्बन्धी नीति अन्तर्गत सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको छ। असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी सर्वसाधारणले पाउनुपर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट पाउने व्यवस्था सिर्जना गर्न, सुशासन पाउने नागरिकको अधिकारलाई व्यवहारमा उतारी कार्यान्वयनमा ल्याउन, र प्रशासन संयन्त्रलाई सेवाप्रदायक संयन्त्र तथा सहजकर्ताका रूपमा रूपान्तरण गरी मुलुकमा सुशासनको प्रत्याभूति दिने उद्देश्यका साथ सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ कार्यान्वयनमा आएको छ। मन्त्रालय, विभाग र केन्द्रीयस्तरका सरकारी निकायले प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि आर्थिक वर्षभरि सञ्चालन गरेका कार्यक्रम, सम्पादन गरेका काम र त्यस्ता कामको अवस्थिति तथा प्रगति र लागत लगायतका अन्य आवश्यक कुराहरू समावेश गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र उक्त प्रतिवेदनमा सुशासन कायम गर्न गरेका सुधारका कार्यक्रम र त्यसबाट प्राप्त परिणामको विवरण समेत उल्लेख गर्नुपर्ने प्रावधान सो ऐनको दफा ४१ मा रहेको छ। मन्त्रालय, विभाग र केन्द्रीय निकायबाट प्राप्त प्रतिवेदनहरूका आधारमा प्रत्येक वर्ष शासकीय सुधार र सुशासन सम्बन्धमा भए गरेका उल्लेखनीय प्रगतिसम्बन्धी प्रतिवेदन प्रधानमन्त्रीले संघीय संसदसमक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत रहेको छ। सोही व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा नेपाल सरकारबाट सम्पादित क्रियाकलाप एवम् सोबाट हासिल भएका प्रमुख उपलब्धिहरू समावेश गरी शासकीय सुधार र सुशासन सम्बन्धमा भए गरेका उल्लेखनीय प्रगतिसहितको यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

१.२ कार्यविधि

यस प्रतिवेदनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकायहरूबाट आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा सम्पन्न भएका शासकीय सुधार र सुशासन सम्बन्धमा भए गरेका कार्य र तिनबाट प्राप्त उपलब्धिसहितका विवरण पठाउन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट पत्राचार गरिएको र त्यसै अनुसार सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकायहरूबाट प्राप्त प्रगति विवरणलाई एकीकृत गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिने क्रममा विभिन्न चरणमा छलफल गरी परिमार्जन गर्दै यस रूपमा ल्याइएको हो। सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकायहरूले गरेका समान प्रकृतिका कामहरू जस्तै: प्रवक्ता एवम् सूचना अधिकारीको व्यवस्था, गुनासो

व्यवस्थापन, बेरुजु फछ्यौट, वेवसाइटको स्तरोन्नति, सूचनाहरु वेवसाइटमा प्रकाशन, मोबाइल आदिलाई प्रतिवेदनमा राख्दा दोहोरिन जाने भएकाले यस्ता कार्यहरुलाई मन्त्रालयगत/निकायगत उपलब्धिमा समावेश गरिएको छैन। न्यायपालिका एवम् संवैधानिक अंगहरुले आफ्नो छुट्टै वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रपतिसमक्ष पेश गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकाले यस प्रतिवेदनमा ती निकायहरुको प्रगति विवरण समावेश गरिएको छैन।

१.३ प्रतिवेदनको ढाँचा

यस प्रतिवेदनभित्र तीनवटा परिच्छेदहरु रहेका छन्। पहिलो परिच्छेदमा परिचय, कार्यविधि र प्रतिवेदनको ढाँचा समावेश गरिएको छ। दोस्रो परिच्छेदमा सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकायहरुको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा भएको कार्य प्रगतिलाई समावेश गरिएको छ। सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकायहरुलाई प्रतिवेदनमा समेट्ने प्रयोजनका लागि शासकीय क्षेत्र, आर्थिक क्षेत्र, सामाजिक क्षेत्र र पूर्वाधार क्षेत्र गरी चार खण्डमा वर्गीकरण गरिएको छ। तेस्रो परिच्छेदमा उपसंहारलाई समेटिएको छ।

नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम स्वीकृत हुँदा विभिन्न ३१ वटा मन्त्रालयहरु कायम रहेकोमा मिति २०७४/०४/१० मा संशोधन भएको नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ अनुरूप कायम भएका २२ वटा मन्त्रालयहरुको प्रगति विवरण यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ। नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट भएका निर्णयहरुको विवरणलाई छुट्टै अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

परिच्छेद - २

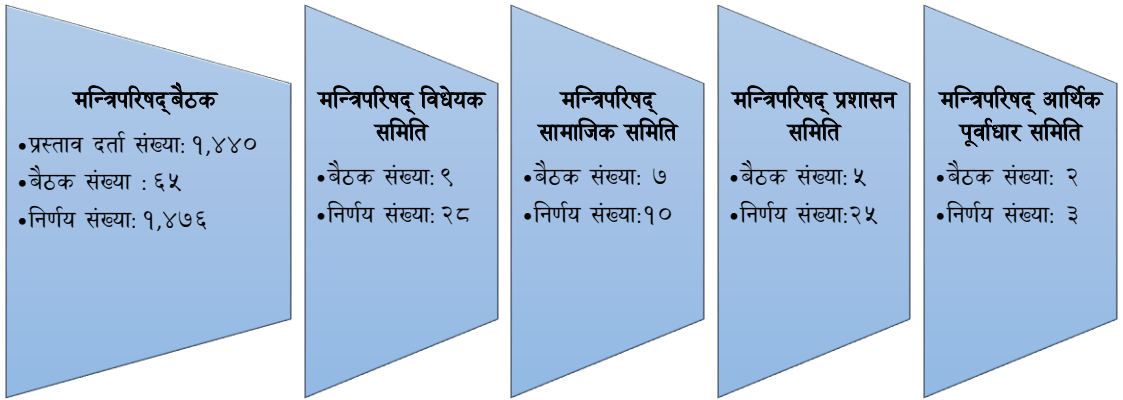
आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा भएको कार्य प्रगति

२.१ शासकीय क्षेत्र

यस खण्डमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, गृह मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, संघीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट भएका प्रगति विवरण समावेश गरिएको छ।

२.१.१ प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- संविधान कार्यान्वयनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्वाचन सम्पन्न गर्ने अभिभारा पूर्णरूपले यसै आर्थिक वर्षमा सम्पन्न भएको। प्रदेश नं. ३, गण्डकी प्रदेश र कर्णाली प्रदेशका २ सय ८३ स्थानीय तहमा २०७४ वैशाख ३१ गते, प्रदेश नं. १, ५ र सुदूरपश्चिम प्रदेशका ३ सय ३४ स्थानीय तहमा २०७४ असार १४ गते निर्वाचन सम्पन्न भई बाँकी रहेका प्रदेश नं. २ अन्तर्गतका १ सय ३६ स्थानीय तहमा २०७४ असोज २ गते निर्वाचन सम्पन्न भएको।
- प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७४ मंसिर १० र मंसिर २१ गरी दुई चरणमा सम्पन्न हुनुका साथै संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम राष्ट्रिय सभाको समेत निर्वाचन सम्पन्न भएको। तत्पश्चात् २०७४ फागुन ३ गते वर्तमान सरकारको गठन भएको।
- नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को पैसट्टीपटक बैठक बसी १ हजार ४ सय ७६ निर्णयहरू गरिएको। नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्का विभिन्न समितिहरूमध्ये विधेयक समितिको नौपटक,

- ✓ मन्त्रिपरिषद्बाट भएका २५४ वटा निर्णयहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गरिएको,
- ✓ मुख्यसचिवको अध्यक्षतामा ७ पटक सचिव बैठक बसी ३४ निर्णयहरू भएका,
- ✓ हेलो सरकारमा प्राप्त भएका ९,७९० गुनासाहरूमध्ये ५,०४९ वटा गुनासाहरू फछ्यौट गरिएको,
- ✓ चालीसवटा सूचनाहरू नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरिएको।

सामाजिक समितिको सातपटक, प्रशासन समितिको पाँचपटक र आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको दुईपटक बैठक बसी क्रमशः अष्टाइस, दश पच्चीस, र तीन वटा निर्णयहरू भएका।

- मन्त्रिपरिषद् समितिबाट एक विधेयक संघीय संसद समक्ष पेश गर्न स्वीकृति दिइएको, दश नियमावलीहरू, एक मापदण्ड र एक निर्देशिका स्वीकृत गरिएको।
- नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट भएका २ सय ५४ वटा निर्णयहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गरिएको।
- नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा सातपटक सचिव बैठक बसी सार्वजनिक महत्त्वका ३४ वटा निर्णयहरू भएका। सचिव बैठकबाट भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको अवस्थाका सम्बन्धमा नियमित समीक्षा हुने व्यवस्था मिलाइएको।
- हेलो सरकारमा प्राप्त भएका ९ हजार ७ सय ९० गुनासाहरूमध्ये ५ हजार ४९ वटा गुनासाहरू फछ्यौट भएका।
- भ्रष्टाचारविरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिको कार्यान्वयनसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना-२०६९ को कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भएको प्रगति समेटर प्रतिवेदन तयार गरिएको।
- नेपाल राज्यका विरुद्ध विभिन्न व्यक्तिहरूका तर्फबाट संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिमा दायर गरिएका मुद्दाहरूका सम्बन्धमा प्रतिरक्षाका लागि सोह्रवटा जवाफ तयार गरी पठाइएको।
- यातना, क्रुर, अमानवीय व्यवहार तथा सजाय विरुद्धको महासन्धि बमोजिमको तेस्रो, चौथो, पाँचौं, छैठौं र सातौं आवधिक प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिइएको।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी महासन्धिको समितिले पठाएका विषयहरूको सूचीको जवाफ पठाइएको।
- महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि, १९७९ मा भएको प्रावधान अनुसार नेपालले पेश गरेको छैठौं आवधिक प्रतिवेदनमाथि महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी समितिबाट प्राप्त भएका विषयहरूको सूचीको जवाफ पठाइएको।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त भएका ५७ वटा सिफारिस कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयहरूमा पठाइएको।
- विकास समिति ऐन तथा नेपाल सरकारको विभिन्न मितिमा भएको निर्णय बमोजिम गठित संस्थान/समिति/प्रतिष्ठान/परिषद् आदि जस्ता निकायको पुनरावलोकन खारेजी वा मिलान/समायोजन सम्बन्धमा अध्ययन सम्पन्न भएको।

- ✓ भ्रष्टाचारविरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिको कार्यान्वयनसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना - २०६९ को कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भएको प्रगति समेटर प्रतिवेदन तयार गरिएको।
- ✓ नेपाल राज्यका विरुद्ध विभिन्न व्यक्तिहरूका तर्फबाट संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिमा दायर गरिएका मुद्दाहरूका सम्बन्धमा प्रतिरक्षाका लागि सोह्रवटा जवाफ तयार गरी पठाइएको।
- ✓ यातना, क्रुर, अमानवीय व्यवहार तथा सजाय विरुद्धको महासन्धि बमोजिमको तेस्रो, चौथो, पाँचौं, छैठौं र सातौं आवधिक प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिइएको।
- ✓ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी महासन्धिको समितिले पठाएका विषयहरूको सूचीको जवाफ पठाइएको।
- ✓ महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि, १९७९ मा भएको प्रावधान अनुसार नेपालले पेश गरेको छैठौं आवधिक प्रतिवेदनमाथि महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी समितिबाट प्राप्त भएका विषयहरूको सूचीको जवाफ पठाइएको।
- ✓ राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त भएका ५७ वटा सिफारिस कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयहरूमा पठाइएको।

- प्रधानमन्त्री, नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्), मुख्य सचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई विपक्षी बनाई सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत तथा जिल्ला अदालतहरूबाट म्याद तामेल भई दर्ता हुन आएका ४ सय ४८ थान मुद्दाहरूको लिखित-जवाफ, पुनरावेदन-पत्र तथा प्रतिउत्तर-पत्र तयार गरी सम्बन्धित अदालतमा पठाई सरकारका तर्फबाट प्रतिरक्षा गरिएको।
- विभिन्न विषयका चालीसवटा सूचनाहरू नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरिएको।
- नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६७/११/१७ को निर्णयबाट गठित फैसला कार्यान्वयन अनुगमन समितिको बैठक बसी सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत तथा जिल्ला अदालतबाट प्राप्त आदेश तथा फैसलाको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित मन्त्रालय तथा निकायमा लेखी पठाइएको।
- प्रदेश लोकसेवा आयोगको आधार र मापदण्ड निर्धारण गर्ने विधेयक, लोकसेवा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, नेपाल विशेष सेवा ऐन सम्बन्धी विधेयक लगायतका नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसँग सम्बन्धित कानूनहरूको मस्यौदा तयार भएको।
- प्रदेश सरकार र सो अन्तर्गतका क्रियाकलापलाई प्रभावकारी बनाउन निम्न कार्यहरू गरिएको:
 - सातवटा प्रदेशमा कार्य सञ्चालनका लागि विराटनगर, जनकपुर, हेटौँडा, बुटवल, सुर्खेत र धनगढीलाई तोकी प्रदेशको कार्य सञ्चालनको व्यवस्था गरिएको,
 - सातैवटा प्रदेशमा प्रदेश प्रमुख नियुक्तिका लागि कार्यविधि तयार गरी प्रदेश प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भएको,
 - नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबीच समन्वयका लागि प्रधानमन्त्रीको उपस्थितिमा सातवटै प्रदेशका मुख्य मन्त्रीहरूसहितको बैठक सम्पन्न भएको,
 - प्रदेश सरकार सञ्चालनमा सहजीकरण र समन्वयका लागि प्रदेशका प्रमुख सचिवहरूको बैठक सम्पन्न गरी समन्वय र सहजीकरण गरिएको,
 - प्रदेशका अन्तरिम संगठन संरचना तथा अस्थायी दरबन्दी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गरिएको,
 - विभिन्न विषयका कानून/निर्देशिका/कार्यविधिको नमुना तयार गरी सबै प्रदेशहरूमा पठाइएको।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट सम्पन्न भएका कार्यहरू:
 - सार्वजनिक सेवा प्रवाह, विकास निर्माण, अनियमितता सम्बन्धी केन्द्रमा प्राप्त ८ सय ८६ वटा उजुरीहरू छानविन गरी फछ्यौट गरिएको,

प्रदेश सरकार र सो अन्तर्गतका क्रियाकलापलाई प्रभावकारी बनाउन निम्न कार्यहरू गरिएको:

- ✓ सातवटा प्रदेशमा कार्य सञ्चालनका लागि विराटनगर, जनकपुर, हेटौँडा, बुटवल, सुर्खेत र धनगढीलाई तोकी प्रदेशको कार्य सञ्चालनको व्यवस्था गरिएको।
- ✓ सातैवटा प्रदेशमा प्रदेश प्रमुख नियुक्तिका लागि कार्यविधि तयार गरी प्रदेश प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भएको।
- ✓ नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबीच समन्वयका लागि प्रधानमन्त्रीको उपस्थितिमा सातवटै प्रदेशका मुख्य मन्त्रीहरूसहितको बैठक सम्पन्न भएको।
- ✓ प्रदेश सरकार सञ्चालनमा सहजीकरण र समन्वयका लागि प्रदेशका प्रमुख सचिवहरूको बैठक सम्पन्न गरी समन्वय र सहजीकरण गरिएको।
- ✓ प्रदेशका अन्तरिम संगठन संरचना तथा अस्थायी दरबन्दी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गरिएको।
- ✓ विभिन्न विषयका कानून/निर्देशिका/कार्यविधिको नमुना तयार गरी सबै प्रदेशहरूमा पठाइएको।

- १३ जिल्लाका १ हजार ३ सय जना सेवाग्राहीसँग सरकारी कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवाको स्तर सम्बन्धी सेवाग्राही सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न भएको,
- विभिन्न ५५ जिल्लाका जम्मा १ हजार १ सय ४० कार्यालयका कर्मचारीहरूले कार्यालय समय पालना गरे/नगरेको, तोकिएको पोशाक लगाए/नलगाएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्दा अनुपस्थित हुने एवम् पोशाक नलगाउने कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित सेवा समूह सम्बन्धी कानून बमोजिम कारवाही गरी सोको जानकारी दिन ३६२ कार्यालयलाई निर्देशन दिइएको,
- ५५ जिल्लाका १ हजार १ सय ७ कार्यालयमा नागरिक बडापत्र अनुगमन गरिएको।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट देहायका आयोजनाको प्राविधिक परीक्षण गरिएको:
 - सामुदायिक सिंचाइतर्फका ५ वटा आयोजनाहरू,
 - Strengthening National Rural Transport Program (SNRTP) तर्फका ४० वटा आयोजनाहरू,
 - Strategic Road Network (SRN) Bridge तर्फका १० वटा आयोजनाहरू,
 - राष्ट्रिय गौरवका १९ वटा आयोजनाहरू,
 - अन्य विकासतर्फ १८ वटा आयोजनाहरू,
 - समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्रतर्फका ६ वटा आयोजनाहरू।
- आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा प्राविधिक परीक्षण गरिएका १ सय ६ वटा आयोजनाहरूलाई त्रुटि सच्याउन लेखी पठाइएको,
- १६ औं ब्याचको प्राविधिक परीक्षक तालिम २३ जनालाई प्रदान गरिएको,
- आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा सम्पत्ति विवरण बुझाउनुपर्ने दायित्व भएका सार्वजनिक पद धारण गरेका कुल ४ लाख ४९ हजार १ सय ४० पदाधिकारी/कर्मचारीहरूमध्ये ४ लाख ३० हजार ६ जना (९६ प्रतिशत) पदाधिकारीहरूले सम्पत्ति विवरण बुझाएको, ८ सय ३४ जना पदाधिकारीहरूले म्याद नाघेपछि सम्पत्ति विवरण बुझाएको र १९ हजार १ सय ३४ जनाले सम्पत्ति विवरण नबुझाएको।
- केन्द्रबाट विस्तृत अध्ययन गरिएका निकाय र विषय:
 - नेपाल विद्युत प्राधिकरणको विद्युतको घरायसी मिटर जडान सम्बन्धी विषय,
 - युवा तथा स्वरोजगार कोषको तालिम संस्था छनौट/कर्जा प्रवाह लगायतको विषय,
 - जग्गाको कित्ताकाट सम्बन्धमा भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी विषय,
 - त्रि. वि. वि. विज्ञान संकायतर्फको केन्द्रीय क्याम्पस, पुल्चोक ईञ्जिनियरिङ कलेज र त्रिचन्द्र कलेजको विज्ञान संकायतर्फको र अमृत साइन्स कलेजको शिक्षक दरबन्दी लगायतको विषय,
 - भूमिसुधार कार्यालय, भक्तपुरमा मोठजग्गा छुट्याउन मोही तथा तल्सिडहरूले दिएको निवेदनको कार्यान्वयन सम्बन्धी विषय,
 - चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, वीर अस्पतालको जनशक्ति पदपूर्ति एवम् खरिद प्रकृया सम्बन्धी विषय,

राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट देहायका आयोजनाको प्राविधिक परीक्षण गरिएको:

- ✓ सामुदायिक सिंचाइतर्फका ५ वटा आयोजनाहरू,
- ✓ Strengthening National Rural Transport Program (SNRTP) तर्फका ४० वटा आयोजनाहरू,
- ✓ Strategic Road Network (SRN) Bridge तर्फका १० वटा आयोजनाहरू,
- ✓ राष्ट्रिय गौरवका १९ वटा आयोजनाहरू,
- ✓ अन्य विकासतर्फ १८ वटा आयोजनाहरू,
- ✓ समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्रतर्फका ६ वटा आयोजनाहरू।

- केन्द्रबाट सञ्चालन भएका सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू:
 - १३ जिल्लामा "भ्रष्टाचार नियन्त्रण : हाम्रो साझा दायित्व" विषयक गोष्ठी सम्पन्न भएको,
 - २९ वटा सामुदायिक विद्यालयमा भ्रष्टाचार विरुद्धको सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
- नेपाल ट्रष्टको कार्यालयबाट सम्पन्न भएका कार्यहरू:
 - तत्कालीन राजपरिवारको नाममा रहेको अचल सम्पत्ति (जग्गाजमीन) खोजविनका क्रममा १० वटा जिल्लाहरू (ताप्लेजुङ, पाँचथर, उदयपुर, सिराहा, रामेछाप, सिन्धुली, दोलखा, तनहुँ, पर्वत, स्याङ्जा) मा सघन सम्पत्ति खोजविन कार्य सम्पन्न गरिएको,
 - नेपाल ट्रष्ट स्वामित्वको दरबारमार्गस्थित यसअघि नेपाल ट्रष्टको कार्यालय रहेको घरजग्गा, कमलादीस्थित काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी लिमिटेडले उपयोग गरेको घरजग्गा र काठमाडौँ महानगरपालिका वडा नं. १३, ताहाचलस्थित जग्गाहरू निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण (BOT) अवधारणामा लिजमा दिने निर्णय भई लिजकर्ता छनौट भएको र दरबारमार्ग तथा ताहाचलको लिज सम्झौता सम्पन्न भएको,
 - शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा लगानी/सहयोग गर्ने गरी "नेपाल ट्रष्ट (शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा स्वास्थ्य) कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७३" संचालक समितिबाट स्वीकृत भएको,
 - नेपाल ट्रष्टको स्वामित्वमा रहेका ६ वटा जिल्लाहरू (धनकुटा, भक्तपुर, काठमाडौँ, मकवानपुर, चितवन र कास्की) का जग्गाहरूको डाटाबेस सहितको कम्प्युटराइज्ड डिजिटल टोपो म्याप तयार गर्ने कार्य भएको,
 - ट्रष्टमा प्राप्त सम्पत्तिको विवरण अद्यावधिक गरी ट्रष्टको सम्पत्ति अभिलेख, २०७४ र वार्षिक प्रतिवेदन २०७३/७४ प्रकाशन गरिएको,
 - कास्की पोखराको रत्नमन्दिर मर्मत, बगैँचामा क्यारी निर्माण, परिसरमा पर्खाल निर्माण, चितवनको दयालो बंगलामा रंगरोगनका साथै हेटौँडामा कान्ति ईश्वरी गृहमा मर्मत कार्य सम्पन्न भएको,
 - नेपाल ट्रष्टको स्वामित्वमा आउन सक्ने भक्तपुर, कमलादी र गोकर्णको ७२ रोपनी जग्गा नेपाल ट्रष्टको नाममा ल्याउने गरी संचालक समितिबाट निर्णय भएको,
 - ट्रष्टको नाममा रहेको सम्पत्तिको भाडा, लिज, शेयर, लाभांश, बैंक ब्याजबाट रु. ९ करोड ४१ लाख आम्दानी गरिएको,
 - नेपाल ट्रष्टको सम्पत्ति खोजविन, संरक्षण तथा उपभोगसम्बन्धी विषयमा अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार भएको,
 - हालसम्ममा करिव २१ हजार ५ सय रोपनी जग्गा, रु. ६० करोड नगद र विभिन्न संस्थाहरूको ४ लाख ७२ हजार ८ सय ८५ कित्ता शेयर प्राप्त भई नेपाल ट्रष्टको स्वामित्वमा रहेको।

- ✓ १० वटा जिल्लाहरूमा तत्कालीन राजपरिवारको नाममा रहेको अचल सम्पत्ति (जग्गाजमीन) खोजविन कार्य सम्पन्न गरिएको,
- ✓ भक्तपुर, कमलादी र गोकर्णको ७२ रोपनी जग्गा नेपाल ट्रष्टको स्वामित्वमा ल्याउने गरी निर्णय भएको,
- ✓ ट्रष्टको नाममा रहेको सम्पत्तिको भाडा, लिज, शेयर, लाभांश, बैंक ब्याजबाट रु. ९ करोड ४१ लाख आम्दानी गरिएको,
- ✓ नेपाल ट्रष्टको स्वामित्वमा २१ हजार ५ सय रोपनी जग्गा, रु. ६० करोड नगद र विभिन्न संस्थाहरूबाट प्राप्त ४,७२,८८५ कित्ता शेयर रहेको।

- सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयबाट सम्पन्न भएका कार्यहरू:
 - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दोस्रो संशोधन र नियमावली, २०६४ को छैठौं संशोधनका लागि मस्यौदा तयार गरिएको,
 - खरिद सम्बन्धी ८ वटा दस्तावेज निर्माण भइसकेका र अन्य १५ वटा दस्तावेज निर्माणको चरणमा रहेका,
 - सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली सम्बन्धी कागजात र निर्देशनका सम्बन्धमा विभिन्न कार्यालयहरूलाई आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा १०७ संख्यामा राय परामर्श प्रदान गरिएको,
 - सम्झौता बमोजिम काम नगर्ने ५२ वटा फर्मलाई कालो सूचीमा राखिएको,
 - कार्यालयको ५ वर्षे रणनीतिक योजना (Procurement Strategic Plan) निर्माण भएको।
 - विद्युतीय खरिद प्रणाली सञ्चालन निर्देशिका जारी गरिएको,
 - बोलपत्रदाता वा खरिद कार्यमा संलग्न हुने कर्मचारीका लागि केन्द्र र जिल्लामा गरी आधारभूत तालिम १० र e-GP सम्बन्धी तालिम ३२ वटा गरी कुल ४२ वटा तालिम कार्यक्रमबाट क्रमशः ४ सय र १ हजार २ सय जना कर्मचारीहरू प्रशिक्षित गरिएको,
 - १० जिल्लाका २५ वटा सार्वजनिक निकायहरूमा सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी अनुगमन कार्य सम्पन्न गरिएको,
 - e-GP सेवा जुनसुकै बेलामा पनि सञ्चालनका लागि कार्यालयमा सहायता कक्षका साथै प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइँदै आएको र विभिन्न १ हजार ३ सय २५ प्रयोगकर्ताहरूलाई यस किसिमको सेवा प्रदान गरिएको।

- ✓ १० जिल्लाका २५ वटा सार्वजनिक निकायहरूमा सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी अनुगमन कार्य सम्पन्न गरिएको,
- ✓ ५२ वटा फर्मलाई कालो सूचीमा राखिएको।

२.१.२. गृह मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

नेपाल प्रहरीको हाम्रो एक दिन कार्यक्रममा प्रतिदिन औषतमा भएको जनशक्ति परिचालन

- सवारी गस्ती अन्तर्गत ४,४०३ जनाले २१,२०० कि.मी. गस्ती गरेको,
- ३,०४२ जनाले ६०२ स्थानमा चेकिङ्ग गरेको,
- ६,४०३ जनाले १,१९१ कि. मी. मा पिकेट ड्यूटी गरेको,
- ७,३५० जनाले ३३,०७५ कि. मी. पैदल गस्ती गरेको,
- कार्यक्रम तथा निवास सुरक्षाका लागि १,२५७ सुरक्षाकर्मी खटाइएको,
- महत्वपूर्ण व्यक्तिको सुरक्षाका लागि १७९ जना पि.एस.ओ. र ५६३ जना स्कर्टिङ्गकर्ता खटाइएको,
- महत्वपूर्ण प्रतिष्ठानको सुरक्षामा २,३४४ जना परिचालन गरिएका।

- आन्तरिक सुरक्षा तथा व्यवस्था सम्बन्धी विधेयक, नेपाल प्रहरी विधेयक, नेपाल नागरिकता विधेयक, यातना सम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा तयार गरिएको।
- ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहको केन्द्रमा नेपाल प्रहरीको एकाइ स्थापना गरिएको।
- नेपाल प्रहरीद्वारा सञ्चालित हाम्रो एक दिन कार्यक्रम अन्तर्गत प्रतिदिन औषतमा निम्नानुसारको जनशक्ति परिचालन भएको :
 - सवारी गस्ती अन्तर्गत ४ हजार ४ सय ३ जनाले २१ हजार २ सय किलोमिटर गस्ती गरेका,
 - ३ हजार ४२ जनाले ६ सय २ स्थानमा चेकिङ्ग गरेका,
 - ६ हजार ४ सय ३ जनाले १ हजार १ सय ९१ किलोमिटरमा पिकेट ड्यूटी गरेका,
 - ७ हजार ३ सय ५० जनाले ३३ हजार ७५ किलोमिटर पैदल गस्ती गरेका,
 - कार्यक्रम तथा निवास सुरक्षाका लागि १ हजार २ सय ५७ सुरक्षाकर्मी खटाइएका,
 - महत्वपूर्ण व्यक्तिको सुरक्षाको लागि १ सय ७९ जना पि. एस. ओ. र ५ सय ६३ जना स्कर्टिङ्गकर्ता खटाइएका,
 - महत्वपूर्ण प्रतिष्ठानको सुरक्षामा २ हजार ३ सय ४४ जना परिचालन गरिएका।
- राजमार्गमा हुने अपराध हटाउन सुरक्षा कारवाहीको कार्यविधि (SOP) तयार गरी ७७ वटै जिल्लामा कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- राजमार्गहरुमा नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालबाट Quick Response Team - QRT र Immediate Response Team - IRT परिचालन भएको।
- शान्ति सुरक्षाको निरन्तर र वैज्ञानिक निगरानीका लागि CCTV प्रविधि सबै महानगरीय प्रहरी कार्यालय, रानीपोखरीमातहत फर्पिङ, जगाती, तिनपिप्ले तथा नागढुंगा लगायतका नाकाहरु समेतमा गरी जम्मा ४ सय १६ थान र १५ वटा कारागारमा जडान सम्पन्न भई सञ्चालनमा रहेका।

- सीमा सुरक्षा, राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा सीमापार अपराध नियन्त्रणका लागि हाल ८७ वटा बोर्डर आउट पोष्ट सञ्चालनमा रहेको र करिब २० किलोमिटर दूरीको फरकमा सुरक्षाकर्मीको उपस्थिति रहेको।
- अध्यागमन नीति र अध्यागमन कार्यविधि मस्यौदा तयार गरिएको।
- विदेशी नागरिक अनुगमन निर्देशिका स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको।
- राष्ट्रिय परिचयपत्र प्रणालीमा रहने नेपाली नागरिकका विवरणहरूलाई सुरक्षित रूपमा भण्डारण गर्नका लागि प्रणाली स्थापना र राष्ट्रिय परिचयपत्र कार्ड प्रशोधन केन्द्र निर्माण भई सञ्चालनमा रहेको।
- राष्ट्रिय परिचयपत्र प्रणालीका लागि आवश्यक पर्ने हार्डवेयर तथा सफ्टवेयरहरूको जडान कार्य सम्पन्न भएको।
- नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट राष्ट्रिय परिचयपत्र कार्डको डिजाइन, सुरक्षा चिन्ह स्वीकृत भएको।
- पहिलो चरण अन्तर्गत पाँचथर जिल्लाका एक लाख दश हजार नेपाली नागरिक र सिंहदरबारभित्रका सात हजार राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण गर्नका लागि १ लाख १७ हजार कार्डहरूको आपूर्ति गरी कार्ड प्रशोधन केन्द्रमा सुरक्षित भण्डारण गरिएको।
- सबै जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरूमा ई-हाजिरी लागु गरिएको। ३५ वटा जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरूमा विद्युतीय नागरिक बडापत्र स्थापना र सञ्चालन सम्पन्न भएको।
- गुनासो व्यवस्थापन शाखाको स्थापना गरी मन्त्रालयमा प्राप्त १ हजार ४ सय ६ वटा गुनासो/उजुरीहरू उपर कारवाही गरिएको।
- सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा अङ्गभङ्ग भएका व्यक्तिहरूलाई जीवननिर्वाह भत्ताबापत रु. ९ करोड २१ लाख वितरण गरिएको। द्वन्द्वपीडित, मृतक, बेपत्ता, विस्थापित, अपहरणमा परेका, टुहुरा बालबालिका लगायतलाई रु. १ अरब ७२ करोड १२ लाख ३ हजार वितरण गरिएको।
- आर्थिक सहायता/उपचार खर्च/मृतक क्षतिपूर्ति गरी रु. ३३ करोड ७९ लाख ४७ हजार ५ सय ६ वितरण गरिएको।

**जीवन निर्वाह भत्ता एवम् आर्थिक सहायता
बापत वितरीत रकम**

- ✓ सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा अङ्गभङ्ग भएका व्यक्तिहरूलाई जीवननिर्वाह भत्ता रु. ९ करोड २१ लाख वितरण,
- ✓ द्वन्द्वपीडित, मृतक, बेपत्ता, विस्थापित, अपहरण, टुहुरा बालबालिका लगायतलाई रु १ अरब ७२ करोड १२ लाख ३ हजार वितरण,
- ✓ आर्थिक सहायता/उपचार खर्च/मृतक क्षतिपूर्ति गरी रु. ३३ करोड ७९ लाख ४७ हजार ५ सय ६ वितरण।

- रुकुम पूर्व बाहेकका ७६ वटा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ४८ वटा ईलाका प्रशासन कार्यालय र २ वटा एकीकृत सेवा केन्द्रबाट सफ्टवेयरमार्फत् कम्प्युटर प्रणालीबाट नागरिकता वितरण गरिएको।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- नेपाल डिजास्टर रिपोर्ट, २०१७ प्रकाशित गरी सर्वसाधारणलाई जानकारी गराइएको।
- मनसुन आपतकालीन योजना २०७५ तयार गरी सञ्चालनमा रहेको।
- ४९ जिल्ला, ५ क्षेत्रीय, १ राष्ट्रियस्तरको आपतकालीन केन्द्र स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका।
- ५ वटा विपद् व्यवस्थापन भण्डारण गृहहरूको निर्माण सम्पन्न भई कार्यान्वयनमा रहेका।
- प्रकोप पीडित उद्धार र राहत सम्बन्धीमापदण्ड, २०७४ अनुसार मृतक परिवार, आवास तथा खाद्यान्न, आवास विस्थापन, विशेष परिस्थितिको राहत र उपचार खर्च लगायतका आर्थिक सहयोगका लागि रु. ५ करोड ८० लाख २३ हजार ५ सय ५४ वितरण गरिएको।
- सशस्त्र प्रहरी बल अन्तर्गत चितवनको कुरिनटारमा विपद् व्यवस्थापन शिक्षालयको स्थापना भई विपद् व्यवस्थापन तालिम सञ्चालन भएको।
- १४ जिल्ला (रोल्पा, प्यूठान, दोलखा, सिन्धुली, बाँके, सुर्खेत, बझाङ, गोरखा, तनहुँ, सप्तरी, सिराहा, महोत्तरी, रसुवा र धादिङ) मा महिला बालबालिका सेवा केन्द्र भवन निर्माण गरी सेवा केन्द्र सञ्चालन गरिएको।
- लागू औषध दुरुपयोग नियन्त्रणसम्बन्धी कार्ययोजना २०७५ स्वीकृत भई कार्यान्वयन शुरु भएको।

- ✓ रुकुम पूर्व बाहेकका ७६ वटा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ४८ वटा ईलाका प्रशासन कार्यालय र २ वटा एकीकृत सेवा केन्द्रबाट सफ्टवेयरमार्फत् कम्प्युटर प्रणालीबाट नागरिकता वितरण गरिएको,
- ✓ ४९ जिल्ला, ५ क्षेत्रीय, १ राष्ट्रियस्तरको आपतकालीन केन्द्र स्थापना भई सञ्चालनमा रहेको,
- ✓ ५ वटा विपद् व्यवस्थापन भण्डारण गृहहरूको निर्माण सम्पन्न भई कार्यान्वयनमा रहेको।

२.१.३. परराष्ट्र मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरुः

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा सम्पन्न भएका उच्चस्तरीय भ्रमणहरु

सम्माननीय राष्ट्रपति श्रीमती विद्या देवी भण्डारीबाट २७-३० कार्तिक, २०७४ मा संयुक्त अरब इमिरेट्सको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।

प्रधानमन्त्री श्री के.पी. शर्मा ओलीबाट २०७४ चैत्र २३-२५ मा भारतको राजकीय र २०७५ असार ५-१० मा चीनको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।

तत्कालीन प्रधानमन्त्री श्री शेरबहादुर देउवाबाट ७-११ भाद्र, २०७४ मा भारतको राजकीय र ९-१२ असोज, २०७४ मा ओमानको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको तथा ७ असोज, २०७४ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभालाई सम्बोधन भएको।

भारतका प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्र मोदीबाट २०७५ वैशाख २८-२९ मा नेपालको राजकीय भ्रमण सम्पन्न भएको।

पाकिस्तानका प्रधानमन्त्री श्री साहिद खाकान अब्बासीबाट २०७४ फाल्गुण २१-२२ मा नेपालको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।

- सम्माननीय राष्ट्रपति श्रीमती विद्या देवी भण्डारीबाट २७-३० कार्तिक, २०७४ मा संयुक्त अरब इमिरेट्सको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।
- प्रधानमन्त्री श्री के. पी. शर्मा ओलीबाट २३-२५ चैत्र, २०७४ मा भारतको राजकीय र ५-१० असार, २०७५ मा चीनको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।
- तत्कालीन प्रधानमन्त्री श्री शेरबहादुर देउवाबाट ७-११ भाद्र, २०७४ मा भारतको राजकीय र ९-१२ असोज २०७४ मा ओमानको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको तथा ७ असोज, २०७४ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभालाई सम्बोधन भएको।
- भारतका प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्र मोदीबाट २८-२९ वैशाख, २०७५ मा नेपालको राजकीय भ्रमण सम्पन्न भएको।
- पाकिस्तानका प्रधानमन्त्री श्री साहिद खाकान अब्बासीबाट २१-२२ फाल्गुण, २०७४ मा नेपालको औपचारिक भ्रमण सम्पन्न भएको।
- स्पेनको म्याड्रिडमा नेपाली राजदूतावास स्थापना भएको।
- थप १७ मुलुकहरूसँग कूटनीतिक सम्बन्ध कायम गरी नेपालको कूटनीतिक सम्बन्ध भएका मुलुकको संख्या १ सय ६१ पुगेको।

- नेपाल र डेनमार्क, मंगोलिया, बेल्जियम, ओमन तथा मोरक्कोका परराष्ट्र मन्त्रालयहरूबीच द्विपक्षीय संयन्त्र स्थापना गर्ने सम्बन्धी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको।
- विभिन्न मुलुकहरूसँग ३८ वटा द्विपक्षीय सम्झौता, समझदारीपत्रको आदान-प्रदान भएको।
- नेपालले २० सेप्टेम्बर २०१७ मा आणविक शस्त्र निषेध सन्धिमा हस्ताक्षर गरेको।
- नेपाली राजदूत नियुक्तिको निर्देशिका स्वीकृत भएको।
- परराष्ट्र मन्त्रालयमा डिजिटल अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीको शुरुवात भएको।
- अक्टोबर २०१७ मा न्यूयोर्कमा भएको निर्वाचनमा नेपाल सन् २०१८-२०२० सम्मको अवधिका लागि मानव अधिकार परिषद्को सदस्यमा एशिया प्रशान्त क्षेत्र समूहबाट निर्वाचित भएको।
- नेपाल International Think Tank (ITT) for Landlocked Developing Countries (LLDC) स्थापना गर्ने Multilateral Agreement for the Establishment of an International Think Tank for Landlocked Developing Countries विषयक बहुपक्षीय सम्झौताको पक्ष राष्ट्र भएको।
- नेपाल संयुक्त राष्ट्रसंघीय मञ्चहरूमध्ये सन् २०१८ का लागि The Committee on Conferences को अध्यक्षमा, सन् २०१९ देखि २०२१ सम्मका लागि The United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment of Women (UN-Women) को कार्यकारी बोर्डको सदस्यमा तथा सन् २०१९ देखि २०२२ सम्मका लागि The Commission on Science and Technology for Development (CSTD) को सदस्यमा निर्वाचित भएको।
- नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनको सञ्चालक बोर्डको सदस्यमा सन् २०१७-२०२० को अवधिका लागि निर्वाचित भएको।
- राहदानी विभागले NS/ISO 9001:2015 प्रमाण-पत्र प्राप्त गरेको।
- राहदानी विभागले प्रदान गर्दै आएको सेवालाई सरल, सहज, चुस्त, दुरुस्त र अनुमानयोग्य बनाउन राहदानी जारी प्रक्रियाका बारेमा सूचनामूलक सन्देश प्रवाह गर्न विभागले नेपाल पासपोर्ट नामक मोबाइल एप्लिकेशन प्रयोगमा ल्याएको। यसैगरी विभागले सुन्न मिल्ने नागरिक बडापत्र प्रयोगमा ल्याएको।

- ✓ थप १७ मुलुकहरूसँग कूटनीतिक सम्बन्ध कायम गरी मुलुकको संख्या १६१ पुगेको,
- ✓ विभिन्न मुलुकहरूसँग ३८ वटा द्विपक्षीय सम्झौता, समझदारीपत्रको हस्ताक्षर भएको,
- ✓ नेपालसँग डेनमार्क, मंगोलिया, बेल्जियम, ओमन र मोरक्कोका परराष्ट्र मन्त्रालयहरूबीच द्विपक्षीय संयन्त्र स्थापना गर्ने सम्बन्धी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको,
- ✓ नेपाल सन् २०१८-२०२० सम्मको लागि मानव अधिकार परिषद्को सदस्यमा एशिया प्रशान्त क्षेत्र समूहबाट निर्वाचित भएको,
- ✓ नेपालले २० सेप्टेम्बर २०१७ मा आणविक शस्त्र निषेध सन्धिमा हस्ताक्षर गरेको,
- ✓ नेपाल संयुक्त राष्ट्रसंघीय मञ्चहरूमध्ये सन् २०१८ का लागि The Committee on Conferences को अध्यक्षमा, सन् २०१९ देखि २०२१ सम्मका लागि The United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment of Women (UN-Women) को कार्यकारी बोर्डको सदस्यमा तथा सन् २०१९ देखि २०२२ सम्मका लागि The Commission on Science and Technology for Development (CSTD) को सदस्यमा निर्वाचित भएको,
- ✓ नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनको संचालक बोर्डको सदस्यमा सन् २०१७-२०२० को अवधिका लागि निर्वाचित भएको,
- ✓ राहदानी विभागले NS/ISO 9001:2015 प्रमाण-पत्र प्राप्त गरेको,
- ✓ कन्सुलर सेवा विभागमा Automation System (online service), Digital Display Board तथा टोकन प्रणालीको थालनी गरी आधा घण्टाभित्र सेवा प्रदान गर्ने गरिएको।

- राहदानी वितरणका लागि डिजिटल वितरण प्रणाली लागु गरिएको। साथै जिल्ला प्रशासन कार्यालय/सङ्कलन केन्द्रहरूमा विभागबाट व्यवस्थित रूपमा राहदानी पठाउने अभिप्रायले विभागमा डिजिटल चलानी प्रणाली लागु गरिएको।
- यन्त्रवाचक राहदानी जारी गर्न शुरु गरेदेखिका आवेदकले पेश गरेका कागजातहरू डिजिटल आर्काइभिङमा व्यवस्थित गर्ने कार्य सुचारु गरिएको।
- राहदानी विभागबाट ५ लाख ३१ हजार ६ सय ३३ वटा राहदानी जारी गरिएको तथा कन्सुलर सेवा विभागबाट २ लाख ७३ हजार ८ सय ८९ वटा कागजातहरूको प्रमाणीकरण गरिएको।
- मलेसियामा अलपत्र परेका ८३ जना नेपालीहरूलाई नेपाल फिर्ता ल्याइएको। कुवेतमा समस्यामा परेका २ सय ६६ जना नेपाली घरेलु महिला कामदारहरूलाई नेपाल फिर्ता ल्याइएको।
- गैरकानूनी अवस्थामा रहेका २ अन्य कारणबाट कुवेत सरकारद्वारा नेपाल फिर्ता पठाउने अवस्थामा रहेका १ हजार ८ सय ७७ जना नेपाली कामदारहरूलाई नेपाल फर्कन सहजीकरण गरिएको।
- ओमानमा कार्यरत १ सय ५ जना नेपाली कामदारहरूको निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको।
- कन्सुलर सेवा विभागमा Automation System (online service), Digital Display Board तथा टोकन प्रणालीको थालनी गरी आधा घण्टाभित्र सेवा प्रदान गर्ने गरिएको साथै सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण फाराम प्रयोगमा ल्याइएको।
- राहदानी विभागले निर्माण गरेको "पासपोर्ट" नामक लघु चलचित्र सार्वजनिक गरी वैदेशिक रोजगारका लागि विदेश जान चाहने सबैको जानकारीका लागि विभागको आधिकारिक वेबसाईट, युट्युब लगायतका अन्य सामाजिक मिडियाहरूमार्फत् प्रचार-प्रसार गरिएको।

२.१.४. रक्षा मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

- सैनिक सेवा पहिलो संशोधन नियमावली, २०७५, सैनिक प्राड सेवा नियमावली, २०७४, सैनिक हवाई नियमावली, २०७४, सैनिक विविध सेवा नियमावली, २०७४ जारी भएको।
- राष्ट्रिय प्रतिरक्षा नीतिको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार भएको।
- १२ वटा संयुक्त राष्ट्र संघीय शान्ति मिसनहरुमा ५ हजार ३३ (१३८ महिलासहित) सैनिकहरु सहभागी भएका।
- नेपाली सेना र चिनीयाँ सेनाबीच सैनिक सहायता आदानप्रदान सम्बन्धी प्रोटोकलमा हस्ताक्षर सम्पन्न भएको।
- "बङ्करदेखि ब्यारेकसम्म" कार्यक्रम अन्तर्गत २ सय १७ वटा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- वि. सं. २०७२ सालको भूकम्पका कारण नेपाली सेनाको मुख्यालय लगायत क्षति पुगेका संरचनाहरुमध्ये ६ सय ९७ वटा भौतिक पूर्वाधारहरुको मर्मत तथा रेट्रोफिटिङ्ग र ५१ वटा नयाँ भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण गरिएको। जंगी अड्डा लगायत ५ वटा ठूला भवनहरु बहुवर्षीय योजना अनुसार निर्माण भइरहेका। साथै, सिंहदरबार परिसरभित्र रक्षा मन्त्रालयको भवन निर्माण कार्य द्रुत गतिमा अघि बढिरहेको।
- नेपाली सेनाले वातावरण संरक्षण र प्राकृतिक सम्पदाको सम्बर्द्धन गर्न राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास कार्यक्रम अन्तर्गत मोरङ, सुनसरी, सप्तरी, सिराहा, सर्लाही, धनुषा, रौतहट, रुपन्देही, बर्दिया र कैलाली गरी १० वटा जिल्लामा तालहरुको पुनर्निर्माण, संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्ने कार्य सम्पन्न गरेको र चुरे भावर प्रदेशमा वृक्षरोपण गरेको।

नेपाली सेनाबाट सडकहरुको निर्माणमा भएको प्रगति स्थिति

काठमाडौं तराई मधेश द्रुत मार्ग	• ५४ कि.मी. सडक निर्माण कार्य भइरहेको।
जाजरकोट - डोल्पा (दुनै) सडक	• ११४ कि.मी. ट्रयाक खोलिएको।
कालीगण्डकी करिडोर	• ७६.४ कि.मी. सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भई उक्त सडकको चौडाइ १० मिटर फराकिलो गर्ने कार्य भइरहेको।
त्रिशुली - स्याफुवेशी - रसुवागढी (मैलुङ खोला - स्याफुवेशी) सडक	• १० कि.मी. सडक खण्डमा डबल लेनको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सडक विभागलाई १७ कि.मी. सडक हस्तान्तरण गरिएको।
कर्णाली करिडोर (खुलालु-लैफु-सिमिकोट खण्ड)	• १४५ कि.मी. सडकमध्ये यस आ. व. मा ५७ कि.मी. ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको।
गोरखा-आरुघाट-लार्के भन्ज्याङ्ग सडक	• ११८ कि.मी. सडकमध्ये हालसम्म १५ कि.मी. ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भई स्तरोन्नतिको कार्य भइरहेको।

- नेपाली सेनाबाट निर्माण कार्य भइरहेका विभिन्न महत्त्वपूर्ण सडकहरु:
 - काठमाण्डौं तराई/मधेस द्रुतमार्ग अन्तर्गत:
 - ५४ किलोमिटर सडक खण्डमा सेना तथा विभिन्न निर्माण कम्पनीबाट कटिङ्ग, फिलिङ्ग तथा रोड स्ट्रक्चर निर्माण कार्य भइरहेको,
 - रुखहरू काट्ने काम ९६ प्रतिशत (१९,४९६ वटा) भन्दा बढी सम्पन्न भएको,
 - द्रुतमार्गको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्न छनौट भएका ६ वटा फर्मबाट पेश भएको प्राविधिक तथा वित्तीय प्रस्ताव अध्ययन/विश्लेषण कार्य भइरहेको,
 - प्रस्तावित १० वटा क्याम्पमध्ये ८ वटाको निर्माण सम्पन्न भएको,
 - द्रुतमार्गका लागि हालसम्म १० हजार ४ सय ६६ रोपनी जग्गा अधिग्रहण गरिएको जुन कुल लक्ष्यका तुलनामा ९४ प्रतिशत रहेको।
 - जाजरकोट - डोल्पा (दुनै) सडकको ११४ किलोमिटर ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको,
 - कालीगण्डकी करिडोर सडकको ७६.४ किलोमिटर निर्माण कार्य सम्पन्न भई उक्त सडकको चौडाइ १० मिटर फराकिलो गर्ने कार्य भइरहेको,
 - त्रिशुली-स्याफ्रुवेशी-रसुवागढी (मैलुङ्ग खोला-स्याफ्रुवेशी) सडकको १० किलोमिटर खण्डमा डबल लेनको कार्य समेत सम्पन्न गरी सडक विभागलाई १७ किलोमिटर सडक हस्तान्तरण गरिएको,
 - कर्णाली करिडोर (खुलालु-लैफु-सिमिकोट खण्ड) सडकको १ सय ४५ किलोमिटर सडकमध्ये यस आर्थिक वर्षमा ५७ किलोमिटर सम्म ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको,
 - गोरखा-आरुघाट-लार्के भञ्ज्याङ्ग सडकको कुल १ सय १८ किलोमिटरमध्ये हालसम्म १५ किलोमिटर ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भई स्तरोन्नतिको कार्य भइरहेको।
- नेपाली सेनाको क्षमता अभिवृद्धितर्फ:
 - नेपाली सेनाको विपद् व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गत रु. ५७ करोड बराबरको विपद् व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित सामग्री, सवारी साधन र मेडिकल उपकरणहरू खरिद गरिएको,
 - विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले काठमाण्डौंको गोकर्णमा विपद् व्यवस्थापन तालिम शिक्षालय स्थापना गरिएको,

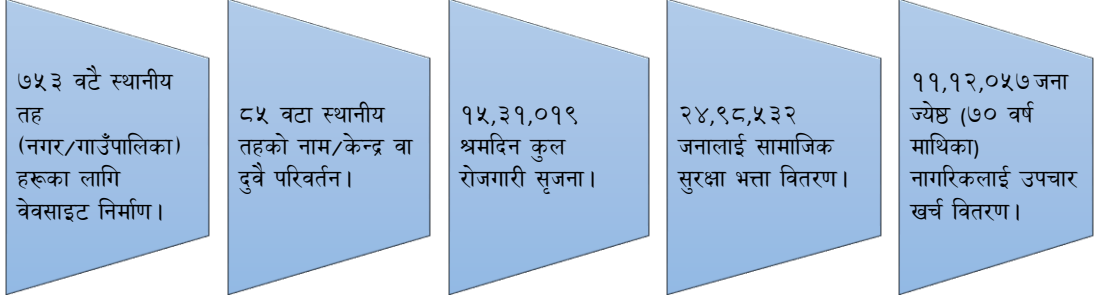
- ✓ त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल तथा नेपालको अन्य भागमा विमान दुर्घटना भएमा तत्काल उद्धार तथा राहत कार्यका लागि १४ नं. वाहिनी एयरपोर्टमा चौबीसै घण्टा रहने गरी २०७५ वैशाखबाट ४५ जनाको उद्धार टोली तैनाथ गरिएको,
- ✓ "बङ्गरदेखि व्यारेकसम्म" कार्यक्रममा विनियोजित बजेटबाट २१७ वटा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको,
- ✓ नेपाली सेनाबाट ११५ स्थानमा निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरी १, ५७,२९६ जनालाई सेवा प्रदान गरिएको,
- ✓ ४३६ स्थानमा १,४०,१४० जनशक्ति बराबरको श्रमदान गरिएको,
- ✓ १८ वटा व्यारेकको उपचार केन्द्रबाट सर्पदंश उपचार सेवा प्रदान गरी ५,८६९ जनालाई सेवा पुऱ्याएको,
- ✓ राष्ट्रिय सेवा दलबाट ६,०१२ जनालाई तालिम दिइएको।

- विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने प्रयोजनका लागि मिडियम हेलिकप्टर-१ र लाइट हेलिकप्टर-२ गरी जम्मा ३ वटा हवाई साधनहरूको खरिद सम्झौता सम्पन्न भई प्राप्त हुने क्रममा रहेको,
- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल परिसर तथा नेपालको अन्य भागमा विमान दुर्घटना भएमा तत्काल उद्धार तथा राहत कार्यका लागि नं. १४ वाहिनी हाता (एयरपोर्ट)मा चौबीसै घण्टा रहने गरी २०७५ वैशाखबाट ४५ जनाको उद्धार टोली तैनाथ गरिएको,
- नेपाली सेनामा रहेका ७.६२ मी. मी. एस. एल. आर. तथा ९ मी. मी. एस. एम. जी. जस्ता पुराना हातहतियारहरूलाई प्रतिस्थापन गर्दै आधुनिक हातहतियारले सुसज्जित गर्न क्रमिकरूपले पदिक युनिटहरूको दरबन्दी अनुसार नपुग मद्दती हतियारहरू (लाइट/मिडियम/हेभी) र एन्टी ट्याङ्क क्रमिक रूपमा खरिद गर्दै उक्त हतियारहरूका लागि आवश्यक एम्पुनिशनको समेत व्यवस्था गर्ने कार्य भइरहेको। साथै, M16/M4 Rifle, Pistol तथा अन्य गरी जम्मा ६ हजार ४ सय ९२ नाल हतियारहरू खरिद प्रक्रियामा रहेको,
- गोलीगष्टा, सैनिक तथा विकास निर्माण प्रयोजनका लागि आवश्यक विष्फोटक पदार्थ, कम्ब्याट सपोर्ट युनिटलाई आवश्यक मोर्टर/आर्टिलरी सेल लगायत सैनिक सरसामानहरू (कपडा, कम्ब्याट, बुट आदि) स्वदेशमा नै उत्पादन गरी आत्मनिर्भर हुँदै जाने दीर्घकालीन योजना अनुरूप ७.६२ mm बुलेट ट्रान्सफर प्रेस मेसिन खरिद गरिएको। डबल बेस प्रोपेलेन्ट प्लान्टको खरिद प्रक्रिया शुरु भएको। ८१ मी. मी. मोर्टर तथा १ सय २० मी. मी. मोर्टर सेल उत्पादन कार्य पुनः सुचारु भएको।
- नेपाली सेनाबाट संचालित स्वास्थ्यसेवा सुविधाको क्षमता अभिवृद्धितर्फः
 - काठमाण्डौंको महाङ्कालस्थित त्रि-चन्द्र सैनिक अस्पतालको निर्माण कार्य सम्पन्न भई डेण्टल, फार्मेसी सुविधा तथा अवलोकन कक्ष सञ्चालनमा आएको,
 - नेपालगन्ज, इटहरी र पोखरामा क्षेत्रीय सैनिक अस्पताल सञ्चालन गर्ने योजना अनुसार नेपालगन्जमा सम्पूर्ण तयारी पूरा भएको र इटहरी एवम् पोखरामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य तीव्र गतिमा भइरहेको,
 - आधारभूत स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित नागरिकहरूका लागि निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा, लघु खानेपानी आयोजना, स्थानीय सडक निर्माण जस्ता जनहितका कार्यहरूद्वारा सेना र नागरिकहरूबीचको सम्बन्ध थप मजबुत बनाउने क्रममा देहायका कार्यहरू गरिएकोः
 - १ सय १५ स्थानमा निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरी १ लाख ५७ हजार २ सय ९६ जनालाई सेवा प्रदान गरिएको,
 - ४ सय ३६ स्थानमा १ लाख ४० हजार १ सय ४० जनशक्ति बराबरको श्रमदान गरिएको,
 - १८ वटा ब्यारेकको उपचार केन्द्रबाट सर्पदंश उपचार सेवा प्रदान गरी ५ हजार ८ सय ६९ जनालाई सेवा पुऱ्याइएको।
- तालिम प्रशिक्षणतर्फः
 - राष्ट्रिय सेवा दलबाट देशव्यापी रूपमा तालिम विस्तार गरी राष्ट्रसेवक युवा उत्पादन गर्ने उद्देश्य अनुरूप ६ हजार १२ जनालाई तालिम दिइएको,

- नेपाली सेना र अमेरिकी सेनाको संयुक्त तत्वावधानमा मिति २०७५/०१/३१ देखि २०७५/०३/०८ गतेसम्म नेपालका विभिन्न स्थानमा Training Teams of Balance Nail 18-2 तालिम सञ्चालन गरिएको,
- भारतको पिथौरागढमा करिब ३ सय जना नेपाली सेना र भारतीय सेना सहभागी भई मिति २०७५/०२/१६ देखि २९ गतेसम्म Indo-Nepal Battalion Level Combined Exercise Ex-Surya Kiran 'XII' तालिम सञ्चालन गरिएको।
- सेनाको कल्याणकारी कार्यक्रमतर्फ:
 - कल्याणकारी कोष अन्तर्गतका निकायहरूमा रु. ५ अरब ५२ करोड ५७ लाख ८७ हजार सहित कोषको यथार्थ मौज्जात रु. ४१ अरब २९ करोड ८२ लाख ४६ हजार रहेको। भू. पू. सैनिकहरूको कल्याणकारी व्यवस्थाका लागि प्रत्येक वर्ष विभिन्न विकास क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आइरहेको।

२.१.५. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- “सुशासन प्रवर्द्धन रणनीति तथा कार्ययोजना, २०७४” स्वीकृत गरी सबै स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराइएको।
- मन्त्रालय र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको संयुक्त आयोजनामा मिति २०७४/१२/२२ देखि २०७५/०२/१४ सम्म सातवटै प्रदेशमा “भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन प्रवर्द्धनमा स्थानीय तहको भूमिका” विषयक गोष्ठी सम्पन्न गरिएको।
- स्थानीय तहहरूको उजुरी, गुनासोको चाप बढिरहेको हुँदा ७ सय ५३ स्थानीय तह एवम् ७७ जिल्ला समन्वय समितिमा हेलो सरकारको पोर्टल व्यवस्थापन गरी उजुरी गुनासोको समयमै सम्बोधन एवम् फछ्यौटको व्यवस्था मिलाइएको।
- ७ वटै प्रदेशका महानगरपालिका, उप-महानगरपालिका र नगरपालिकाका नवनिर्वाचित प्रमुख, उपप्रमुख एवम् गाउँपालिकाका नवनिर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतहरूलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन तथा बजेट तर्जुमा सम्बन्धी ३ दिने अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- ७ सय ५३ वटै स्थानीय तह (नगर/गाउँपालिका) हरूका लागि वेवसाइट निर्माण गरिएको।
- २४ लाख ९६ हजार ५ सय ३२ जनालाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण एवम् ९९ लाख ९२ हजार ५७ जना ज्येष्ठ (७० वर्षमाथिका) नागरिकलाई उपचार खर्च वितरण गरिएको।
- स्थानीय तह सम्बन्धी विभिन्न जानकारीमूलक मोबाईल एप्स (Local Governance Apps) बनाइएको।
- सबै स्थानीय तहहरूको आधारभूत जानकारी सहितको Interactive GIS नक्शा तयार गरी वेवसाइटमा राखिएको।
- देशभरका १ सय ३७ नगरपालिका, २ सय ८५ गाउँपालिकाका वडाहरूबाट बैकिङ्ग प्रणालीमार्फत् लाभग्राहीहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको व्यवस्था मिलाइएको।
- ८५ वटा स्थानीय तहको नाम/केन्द्र वा दुबै परिवर्तन गरिएको।
- १५ लाख ३९ हजार ९९ श्रमदिन कुल रोजगार सिर्जना गरिएको।

स्थानीय पूर्वाधारतर्फ

	ग्रामीण सडक स्तरोन्नति/पुनर्स्थापना - ४३७.४ कि. मी.		आवधिक सडक मर्मत - ४४५.७५ कि. मी.		नियमित सडक मर्मत संभार - ७५०० कि. मी.
	ग्रामीण सडक पुल निर्माण - ११९ वटा		झोलुङ्गे पुल निर्माण सम्पन्न - ४४२ वटा (४० वटा तुइन विस्थापन समेत)		साना सिंचाइ योजना सम्पन्न - ५६३ वटा
	खानेपानी आयोजना सम्पन्न - ३५१ वटा		नयाँ ट्रयाक निर्माण - ४५८.२६ कि. मी		

- स्थानीय पूर्वाधार अन्तर्गत ४३७.४ किलोमिटर ग्रामीण सडक स्तरोन्नति/पुनर्स्थापना, ४४५.७५ किलोमिटर आवधिक सडक मर्मत, ७५ सय किलोमिटर नियमित सडक मर्मत, १ सय १९ वटा ग्रामीण सडक पुल निर्माण, ४० वटा तुइन विस्थापन समेत गर्ने गरी ४ सय ४२ वटा झोलुङ्गे पुल निर्माण, ५ सय ६३ वटा साना सिंचाइ योजना निर्माण, ३ सय ५१ वटा खानेपानी आयोजना निर्माण र ४५८.२६ किलोमिटर नयाँ ट्रयाक निर्माण सम्पन्न गरिएको।
- जारी भएका संघीय कानूनहरू:
 - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४,
 - राष्ट्रिय दलित आयोग ऐन, २०७४,
 - राष्ट्रिय समावेशी आयोग ऐन, २०७४,
 - आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४,
 - मधेशी आयोग ऐन, २०७४,
 - थारु आयोग ऐन, २०७४,
 - मुस्लिम आयोग ऐन, २०७४,
 - जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) नियमावली, २०७४।
- जिल्ला समन्वय समितिको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि (प्रदेश कानून) तयार भएको
- जारी भएका स्थानीय तहका लागि नमूना कानून मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू:
 - गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४,
 - नगरपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४,
 - उपमहानगरपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४,
 - महानगरपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४,
 - गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
 - नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
 - गाउँ कार्यपालिकाको (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४,
 - नगर कार्यपालिकाको (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४,
 - उपमहानगर कार्यपालिकाको (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४,

- महानगर कार्यपालिकाको (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४,
- गाउँ कार्यपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४,
- नगर कार्यपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४,
- उपमहानगर कार्यपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४,
- महानगर कार्यपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४,
- गाउँ/नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७४,
- गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४,
- नगरपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४,
- उपमहानगरपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४,
- महानगरपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४,
- सभा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
- गाउँ कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
- नगर कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
- उपमहानगर कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
- महानगर कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (कार्यविधि) नियमावली, २०७४,
- स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४,
- गाउँ/नगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको ऐन, २०७४,
- एफ.एम. रेडियो (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७४,
- गाउँपालिका र नगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४,
- गाउँपालिका/नगरपालिकाबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७४
- शिक्षा नियमावली, २०७४,
- गाउँ/नगरपालिकाको स्थानीय कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७४,
- गाउँ/नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४,
- "घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४,
- न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधिको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
- स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४,
- स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ (नमूना),
- स्थानीय तहमा करारमा जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४।
- **प्रकाशन गरी वितरण गरिएका पुस्तिकाहरू:**
 - गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय पुस्तिका,
 - स्थानीय शासन स्रोत पुस्तिका,
 - स्थानीय पूर्वाधार विकास सम्बन्धी हाते पुस्तिका,
 - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४,

- स्थानीय तहका लागि मन्त्रालयबाट उपलब्ध गराइएका नमूना कानूनहरूको सङ्ग्रहो,
- गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या र सिमाना निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन।
- कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७४ का आधारमा मिति २०७४/११/२८ मा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट कर्मचारी समायोजन नियमावली, २०७४ स्वीकृत भएको।
- संघीय निजामती सेवा ऐनको मस्यौदा तयार गरिएको।
- देहाय बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका निकायहरूको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्पन्न भएको:
 - साविकका ३१ वटा मन्त्रालयको सट्टा २१ वटा मन्त्रालयहरू कायम भएका,
 - साविकका रहेका ६३ वटा विभाग र विभागस्तरका निकायहरूबाट ५३ वटा विभाग र विभागस्तरका निकायहरू कायम भएका,
 - प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि, कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी, गृह, संचार तथा सूचना प्रविधि, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात, वन तथा वातावरण र सहरी विकास मन्त्रालय गरी १० वटा मन्त्रालयहरूका संघ अन्तर्गत रहने कार्यालयहरू,
 - स्थानीय तहका लागि अन्तरिम संगठन संरचना तथा दरबन्दी,
 - प्रदेश मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय लगायत ७ मन्त्रालय, प्रदेश प्रमुखको कार्यालय, प्रदेश सभा सचिवालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय र प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय,
 - महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय अन्तर्गत रहने उच्च सरकारी वकिल कार्यालय ओखलढुंगा, पर्सा र वीरगंज,
 - प्रदेशको भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालय, कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, सामाजिक विकास मन्त्रालय, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरू।

२.१.६. कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

कानून तर्जुमा सम्बन्धमा भएका कार्यहरू						
सैद्धान्तिक स्वीकृतिका लागि सहमति संख्या १४	नयाँ विधेयक तर्जुमाका लागि सहमति संख्या ७	संशोधन विधेयक तर्जुमा संख्या ४	नयाँ नियमको तर्जुमा संख्या ४	नियम संशोधनको तर्जुमा संख्या ९	गठन आदेशको तर्जुमा संख्या ५	निर्देशिका तर्जुमा सहमति संख्या ४

- नेपालको संविधान कार्यान्वयन गर्न १ सय १० वटा विषयमा संघीय कानून, २२ वटा विषयमा प्रदेश कानून र ६ वटा विषयमा स्थानीय कानून बनाउनुपर्ने विषय पहिचान गरिएको र पहिचान भएका विषयहरूलाई प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरी सो बमोजिम अगाडि बढाई कानून निर्माणको प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइएको।
- सैद्धान्तिक स्वीकृतिका लागि १४ वटा विधेयकमा सहमति, ७ वटा नयाँ विधेयक तर्जुमा सहमति र ४ वटा संशोधन विधेयक तर्जुमा सहमति दिइएको।
- नयाँ नियमको तर्जुमा ४ वटा, नियम संशोधनको तर्जुमा ९ वटा, गठन आदेशको तर्जुमा ५ वटा र निर्देशिका तर्जुमा ४ वटामा सहमति दिइएको।
- सहमति प्रदान गरिएका मौलिक हकहरूसँग सम्बन्धित विधेयकका मस्यौदा:
 - जनस्वास्थ्य सेवा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्यको अधिकार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - खाद्य तथा खाद्य सम्प्रभुताको अधिकार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षाको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - बालबालिका सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक,
 - अपराध पीडितको संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - आवासको अधिकार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - उपभोक्ता संरक्षण सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक,
 - वैयक्तिक गोपनीयताको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - यातना दिने तथा निर्मम, अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक,
 - सामाजिक सुरक्षाको अधिकार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसूर र सजाय) ऐन २०६८ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक,
 - रोजगारको हक सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक।

नेपालको संविधान पूर्ण कार्यान्वयनका लागि निर्माण गर्न पहिचान गरिएका नयाँ कानूनहरू

- संघीय कानून : ११०
- प्रदेश कानून : २२
- स्थानीय कानून : ६

- प्रदेश तहमा कानून निर्माण प्रक्रियाको सहजीकरणका लागि देहायका नमूना कानूनको मस्यौदा गरी प्रदेशमा पठाइएको:
 - प्रदेशका सार्वजनिक लिखत प्रमाणीकरण कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - गाँउ सभा र नगर सभाको कानून निर्माण प्रक्रियाका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश सरकारको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश आकस्मिक कोष सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - मुख्य मन्त्री र मन्त्रीहरूको पारिश्रमिक तथा सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक तथा सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश सभा सचिवालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - मुख्य न्यायधिवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सेवा शर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश आन्तरिक सार्वजनिक खरिद कार्यविधि,
 - आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को सेवा र कार्यहरूका लागि प्रदेश सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने र विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - जिल्ला सभा तथा जिल्ला समन्वय समिति सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश सहकारी सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेशको कर तथा गैरकर राजस्व लगाउने र उठाउने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेशको वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश सरकार अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक,
 - प्रदेश राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि,
- न्यायिक समितिको कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको नमूना कानूनको मस्यौदा तर्जुमा गरिएको।
- सन्धि सम्झौताको मस्यौदा समेत गरी जम्मा ७८ वटा द्विपक्षीय बहुपक्षीय सन्धि सम्झौताका मस्यौदामा राय सहमति दिइएको।
- जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत विरुद्धको नीतिगत, कानूनी र संस्थागत व्यवस्था सम्बन्धी हाते पुस्तिका प्रकाशन र वितरण गरिएको।
- निःशुल्क कानूनी सहायता सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्री प्रकाशन र वितरण गरिएको।
- संविधानले गरेका मूलभूत व्यवस्था र अन्य आधारभूत कानूनी व्यवस्था समेतका विषय समावेश गरी कानूनी शिक्षा सचेतना पुस्तिका परिमार्जनसहित पुनः प्रकाशन र वितरण गरिएको।
- नेपाल सरकारका केन्द्रीय निकायलाई कानूनी राय उपलब्ध गराउने सिलसिलामा २३ वटा विभिन्न कानूनी प्रश्नहरूमा राय परामर्श उपलब्ध गराइएको।
- ४ सय ११ वटा सूचनाको सम्पादन गरी राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरिएको।

- न्याय सेवा तालिम केन्द्रबाट न्याय सेवाका विभिन्न तहका अधिकृतहरूलाई सेवा प्रवेश तथा सेवाकालीन तालिम प्रदान गरिएको।
- नेपाल कानून आयोगबाट तर्जुमा गरिएका विधेयकहरू:
 - प्राणी उद्यान प्राधिकरणका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - पेट्रोलियम पदार्थ तथा ग्यासको कारोवार सम्बन्धी विधेयक,
 - शिक्षाको अधिकारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
 - शिक्षा सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन तथा एकीकरण गर्न बनेको विधेयक,
 - वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी विधेयक।
- सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगबाट सम्पन्न भएका कार्यहरू:
 - आयोगमा प्राप्त उजुरीहरूको घटनास्थलका आधारमा विषयगत वर्गीकरण गर्ने कार्य भइरहेको,
 - १ हजार ८ सय १९ थान थप उजुरी संकलन, दर्ता तथा कम्प्युटर प्रविष्टि गरी ६ सय ७३ थान थप छुट उजुरीहरू छानविनका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाइएको,
 - आयोगमा दर्ता भएका उजुरी र स्थानीय शान्ति समितिमार्फत् प्राप्त हुन आएका उजुरीहरूलाई फाईलिङ्ग गर्ने, आयोगबाट निर्माण गरिएको सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने, क्रम संख्याका आधारमा सय उजुरीको एक पोका बनाई व्यवस्थित रूपमा उजुरीहरूको अभिलेखीकरण र एकीकृत दर्ता किताब खडा गर्ने कार्य गरिएको।
- बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोगबाट सम्पन्न भएका कार्यहरू:
 - बेपत्ता पारिएको भनिएका व्यक्तिको नाम, थर, वतन, उमेरका आधारमा आयोगको वेबसाइटमार्फत् सार्वजनिक गरिएको।
 - प्राप्त उजुरीका सम्बन्धमा भएको प्रगति :

नेपाल कानून आयोगबाट तर्जुमा गरिएका विधेयकहरू

- ✓ प्राणी उद्यान प्राधिकरणका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
- ✓ पेट्रोलियम पदार्थ तथा ग्यासको कारोवार सम्बन्धी विधेयक,
- ✓ शिक्षाको अधिकारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक,
- ✓ शिक्षा सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन तथा एकीकरण गर्न बनेको विधेयक,
- ✓ वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी विधेयक।

विवरण	संख्या
उजुरी दर्ता (सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगबाट प्राप्त समेत)	३,१८३
सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगमा पठाइएको उजुरी	४१४
दोहोरो उजुरी परेर गाभिएको	११९
तामेलीमा रहेका उजुरी	२८७
विस्तृत छानविनमा रहेका उजुरी	२,३६३
हाल कारवाहीयुक्त रहेका उजुरी	२,३६३
जम्मा बेपत्ता व्यक्ति	२,३७०
विस्तृत छानविन भइरहेका उजुरीको संख्या	१,०८३

विस्तृत छानविनको अन्तरिम प्रतिवेदन पेश भएका संख्या	२०६
विस्तृत छानविनका दौरानमा फेला परेका बेपत्ता व्यक्ति	१२

- बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन गर्ने सन्दर्भमा गोपनीयता कायम गर्ने कार्यविधि, २०७५ आयोगबाट पारित भएको,
- उजुरी र सोसाथ संलग्न महत्त्वपूर्ण कागजातहरूलाई सुरक्षित रूपमा राख्नका लागि स्क्यानइङ्ग गरी डिजिटलाइज्ड रूपमा राखिएको।

२.१.७. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

प्रमुख उपलब्धिहरु :

- सरकारी वकील कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवाको प्रभावकारिता अभिवृद्धिका लागि, सेवाको सूचना सम्प्रेषण गर्न समुदायमा सरकारी वकील कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट भएका अनुसन्धान प्रतिवेदन र प्रकाशनहरूलाई वेवसाइटमार्फत् अद्यावधिक गरिएको।
- उपत्यकाका सबै सरकारी वकील कार्यालयमा CCTV जडान गरी अनुगमन गर्न प्रारम्भ गरिएको।
- देहाय बमोजिमका नियमावली, निर्देशिकाको मस्यौदा तयार पारिएको:
 - गुनासो व्यवस्था निर्देशिका, २०७४,
 - अपराध अनुसन्धान नियमावली, २०७४,
 - मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी निर्देशिका,
 - सरकारी वकील सम्बन्धी नियमावली।
- मुद्दा व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी सफ्टवेयर लागु गरिएको। पेशी व्यवस्थापन र जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिलेख व्यवस्थित गर्न नयाँ सफ्टवेयर तयार भएको।
- प्रत्येक प्रदेशका एक सरकारी वकील कार्यालयलाई नमुना सरकारी वकील कार्यालय घोषणा गरी कार्य सञ्चालन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइएको।
- इ—एटर्नीको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि कार्य प्रारम्भ भएको।
- कारागार र हिरासतमा रहेका थुनुवा तथा कैदीहरूको मानव उचित व्यवहार भए नभएको सम्बन्धमा ३३ वटा जिल्लाका ४० हिरासत तथा २९ कारागारहरू अनुगमन गरी एकीकृत प्रतिवेदन तयार गरी सरोकारबाला निकायमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको।
- सरकारी वकील दिग्दर्शनको पुनरावलोकन, स्वच्छ सुनुवाइका आधारभूत सिद्धान्तहरू, संविधान तथा कानूनी व्यवस्थाहरू समेतको स्रोत-पुस्तिका तयार गरी सबै सरकारी वकीलहरूलाई वितरण गरिएको।
- विस्तृत अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार गरिएका विषयहरू:
 - बाल न्याय सम्बन्धी स्वच्छ सुनुवाइको अवधारणाको कार्यान्वयन अवस्था सम्बन्धी,
 - कर तथा राजस्व सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त र दृष्टिकोण सम्बन्धी,
 - सरकारी प्रयोजनको लागि जग्गा अधिग्रहण सम्बन्धी कानून, प्रक्रिया र न्यायिक दृष्टिकोण सम्बन्धी,
 - मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४, मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४ तथा अन्य संशोधित कानूनहरूमा भएको परिवर्तनले मुद्दा व्यवस्थापन प्रणाली (CMS) सफ्टवेयरमा पार्ने प्रभाव सम्बन्धी।
- बयान गराउँदा शंकितका अधिकारका बारेमा जानकारी दिई बयान गराउने कार्यको पूर्णरूपमा पालना गर्ने विषयमा परिपत्र जारी भई सो बमोजिमको कार्य प्रारम्भ मातहत निकायबाट भएको।

- मुलुकी अपराध संहिता समेतका नयाँ संहिता कार्यान्वयनका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा अभियोजन सहायता कक्षको स्थापना गरिएको।
- पीडित तथा साक्षीहरूको संरक्षण गर्ने उद्देश्यले ५८ वटा जिल्ला सरकारी वकील कार्यालयहरूमा छुट्टै पीडित मैत्री कक्षको व्यवस्था गरिएको।
- सरकारी वकीलले बहस गर्ने विषयसँग सम्बन्धित कर्तव्य ज्यान, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन, चोरी, लागू औषध, बहु विवाह, ठगी लगायतका १५ विषयसँग सम्बन्धित विषयगत नजिर संकलन गरी प्रकाशन गरिएको।
- सरकारी वकीलहरूको अध्ययन, अनुभव र रुची समेतका आधारमा विषयगत विशिष्टीकरणका लागि मापदण्ड तयार गरी ७ वटा विषयमा पाठ्यक्रमहरू तयार गरिएको।
- सरकारवादी फौजदारी मुद्दाको प्रभावकारी प्रतिरक्षा गर्ने सम्बन्धमा अभ्यस्त पार्न २० वटा प्रशिक्षण कार्यक्रममार्फत् ६ सय ९६ जनालाई प्रशिक्षण दिइएको।
- सरकारवादी फौजदारी मुद्दामा संलग्न रहने पीडित महिला, तथा बालबालिकाहरूको हक हित संरक्षण गर्न र न्यायमा सहज पहुँच कायम गर्नका लागि छुट्टै महिला तथा बालबालिका एकाइको स्थापना गरिएको।
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय अन्तर्गत अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गरिएको। अपराधको प्रवृत्ति सम्बन्धी आधार तयार गर्न विभिन्न १५ वटा विषयमा अध्ययन भई प्रतिवेदन प्रकाशित भएको।

✓ नयाँ मुलुकी अपराध संहिता कार्यान्वयनका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा अभियोजन सहायता कक्षको स्थापना गरिएको,

✓ ५८ वटा जिल्ला सरकारी वकील कार्यालयहरूमा छुट्टै पीडित मैत्री कक्षको व्यवस्था गरिएको,

✓ सरकारवादी फौजदारी मुद्दामा संलग्न रहने पीडित महिला, तथा बालबालिकाहरूको हक हित संरक्षण गर्न र न्यायमा सहज पहुँच कायम गर्नका लागि छुट्टै महिला तथा बालबालिका एकाइको स्थापना गरिएको,

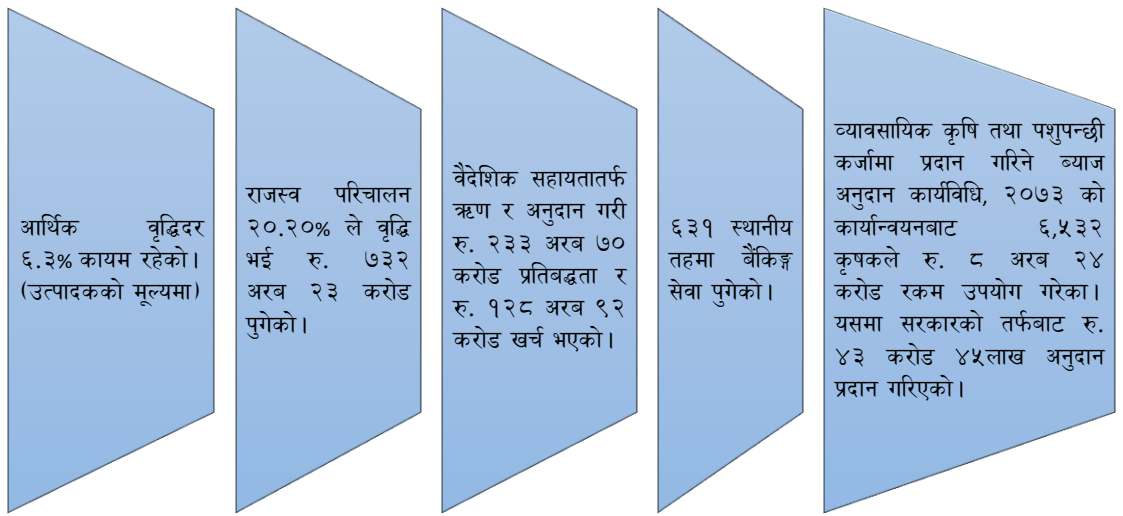
✓ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय अन्तर्गत अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गरिएको।

२.२. आर्थिक क्षेत्र

यस खण्डमा अर्थ मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट भएको प्रगति विवरण समावेश गरिएको छ।

२.२.१. अर्थ मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

- राजस्वको कुल लक्ष्य रु. ७३० अरब ५ करोड रहेकोमा रु. ७३२ अरब २३ करोड संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा १००.३० प्रतिशत प्रगति भएको।
- चालु खर्चतर्फ रु. ६९७ अरब, पूँजीगततर्फ रु. २७१ अरब र वित्तीय व्यवस्थातर्फ रु. ११७ अरब समेत जम्मा रु. १,०८५ अरब खर्च भएको र सो खर्च विनियोजनको ८४.८१ प्रतिशत रहेको।
- सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन सुधारका लागि निर्माण एवम् परिमार्जन गरिएका कानूनहरु:
 - आर्थिक ऐन, २०७५,
 - विनियोजन ऐन, २०७५,
 - राष्ट्र ऋण उठाउने ऐन, २०७५,
 - ऋण तथा जमानत (बाईसौं संशोधन) ऐन, २०७५,
 - राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
 - अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
 - धितोपत्र व्यवसायी (मर्चेन्ट बैंकर) पहिलो संशोधन नियमावली, २०६४,
 - वस्तु विनिमय बजार सम्बन्धी नियमावली, २०७४,
 - आर्थिक कार्यविधि (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७५,

- निक्षेप सुरक्षण नियमावली, २०७५,
- कर्जा सुरक्षण नियमावली, २०७५,
- निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको छनौट, सेवाको शर्त, पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा सम्बन्धी नियमावली, २०७५,
- सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारिता कायम गर्ने सम्बन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७५,
- सार्वजनिक संस्थान तथा सरकारी स्वामित्व भएका समिति, बोर्ड, कम्पनी तथा संस्थानहरूको नाममा रहेको घर/जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७४,
- प्रदेश पदाधिकारीहरूको तलब भत्ता सम्बन्धी मापदण्ड, २०७४।
- प्रदेश र स्थानीय तहमा पठाइएका नमुना कानूनहरू:
 - प्रदेशको कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी ऐन, २०७४,
 - प्रदेश आर्थिक विधेयक, २०७४,
 - प्रदेश विनियोजन विधेयक, २०७४,
 - प्रदेश आकस्मिक कोष विधेयक, २०७४,
 - प्रदेश वित्त व्यवस्थापन विधेयक, २०७४,
 - प्रदेश पेशकी खर्च विधेयक, २०७४,
 - गाउँ-नगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको विधेयक, २०७४,
 - प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४,
 - स्थानीय तहको कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी ऐन, २०७४।
- व्यावसायिक क्रियाकलापमा संलग्न ३७ वटा सार्वजनिक संस्थानहरूमध्ये २६ वटा खुद नाफामा तथा ११ वटा खुद नोक्सानीमा रहेका।
- व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिने १ लाख १६ हजार ९७ तथा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिने ७९ हजार ९ सय ७३ समेत थप १ लाख ९६ हजार ७० करदाता करको दायरामा दर्ता भई करको दायरामा आउने करदाताको संख्या कुल १८ लाख २ हजार ४ सय ३७ पुगेको। मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ २० हजार ९ सय ३९ तथा अन्तःशुल्कतर्फ ५९ हजार १ सय ४७ थप करदाता करको दायरामा आएका।
- आर्थिक सर्वेक्षण २०७४/७५, सार्वजनिक संस्थानहरूको वार्षिक स्थिति समीक्षा २०७४, आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेट वक्तव्य, मन्त्रालयगत प्रगति विवरण पुस्तिका, व्यय अनुमानको विवरण, जलवायु परिवर्तन वित्तीय खाका (CCFF) र जलवायु वित्त सम्बन्धी शब्दावली (नेपाली भावार्थ) नामक पुस्तिकाहरू, Development Cooperation Report FY 2016-17, A Study on Foreign Aid Mobilization in Federal Nepal र Development Finance Assessment for Nepal गरी तीनवटा प्रतिवेदन, Green Climate Fund (Handbook for Nepal) एवम् आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को एकीकृत भन्सार महसुल दरबन्दी पुस्तिका प्रकाशन गरिएको।
- निकासी पैठारी व्यापारलाई व्यवस्थित गर्न आयात/निर्यातकर्ताहरूलाई आयात निर्यात संकेत नम्बर (EXIM CODE) प्रदान गर्ने कार्य २०७४ श्रावण १ गतेदेखि कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

- करदाताले जारी गरेको बीजक अनुसारको कारोबारको विवरणको सूचना सिधै आन्तरिक राजस्व विभागको केन्द्रीय सर्भरमा प्राप्त हुने गरी केन्द्रीय बीजक अनुगमन प्रणाली (CBMS) लागू गरिएको।
- राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू ७ वटा, पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरू ४ वटा र अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गतका ७ वटा निकायहरूको अनुगमन गरिएको।
- मिति २०७५/०९/१२ गतेदेखि नेपाल सरकारले आर्जन गर्ने प्रति भौचर रु. १ लाखसम्मको राजस्व विद्युतीय (E-Payment) माध्यमबाट प्राप्त हुने र प्रणालीबाटै बैंक भौचर तयार गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको।
- ७७ जिल्लाका ८० कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरूबाट विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीका माध्यमबाट भुक्तानी पाउनेको बैंक खातामा सोझै रकम जम्मा हुने गरी विद्युतीय रकम ट्रान्सफर सेवा विस्तार गरिएको।
- सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण स्वीकृत भएको, Debt Operation and Management System (DOMS) सफ्टवेयरको निर्माण कार्य भइरहेको र DOMS का लागि आवश्यक पर्ने हार्डवेयर उपकरण खरिदका लागि संझौता सम्पन्न भएको।
- नेपाल सरकारले तयार गर्ने वित्तीय प्रतिवेदन अन्तर्राष्ट्रियमापदण्ड अनुरूप तयार गर्न नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) ४३ वटा केन्द्रीय निकायहरूमा कार्यान्वयनमा ल्याई सोही अनुरूपको वित्तीय विवरण तयार गरिएको।
- २०७४ साल साउन १ गतेदेखि कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले एकपटकमा दश लाख रुपैयाँ वा सोभन्दा बढी मूल्यको कुनै सेवा वा वस्तु खरिद बिक्री वा अन्य कारोवार गर्दा वित्तीय संस्था वा बैकिङ्ग उपकरणमार्फत् गर्नुपर्ने गरी नगद कारोवारको सीमा लागु गरिएको।
- आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत देहाय बमोजिम मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय १, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ६ र करदाता सेवा कार्यालयहरू ११ थप गरिएको:
 - आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं १, २ र ३ खारेज गरी मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय स्थापना गरिएको,
 - दमक, सुर्खेत, बागलुङ, तनहुँ, धुलीखेल र ललितपुरमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय थप गरिएको,
 - फिदिम (पाँचथर), विराटचोक (मोरङ), खाँदवारी (संखुवासभा), लुक्ला (सोलुखुम्बु), दिक्तेल (खोटाङ), राजविराज (सप्तरी), मलंगवा (सर्लाही), गल्छी (धादिङ), कावासोती (नवलपरासी पूर्व), लम्की (कैलाली) र डडेलधुरामा करदाता सेवा कार्यालय थप गरिएको,
 - भन्सार विभागतर्फ भद्रपुर (झापा), ठाडी (सिराहा), महेशपुर (नवलपरासी), सुठौली (कपिलवस्तु) र सती (कैलाली) छोटी भन्सार कार्यालयहरूलाई मूल भन्सार कार्यालयका रूपमा स्तरोन्नति गरिएको।

- ✓ अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्न नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) ४३ वटा केन्द्रीय निकायहरूमा कार्यान्वयनमा ल्याई वित्तीय विवरण तयार गरिएको,
- ✓ व्यवसायिक क्रियाकलापमा संलग्न ३७ वटा सार्वजनिक संस्थानहरूमध्ये २६ वटा खुद नाफामा तथा ११ वटा खुद नोक्सानीमा रहेका,
- ✓ २०७४ साल साउन १ गतेदेखि कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले एकपटकमा दश लाख रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यको कारोवार गर्दा वित्तीय संस्था वा बैकिङ्ग उपकरणमार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको,
- ✓ निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको कर्जा सुरक्षण सीमा बृद्धि गरी रु. ३ लाखसम्मको सीमा कायम गरिएको,
- ✓ सरकारी राजस्वको अभिलेखन, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने गरी नयाँ राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (RMIS) अवलम्बन गरिएको।

- वीरगञ्जमा भारत सरकारबाट निर्माण भई नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण भएको एकीकृत भन्सार जाँच चौकी सञ्चालनमा ल्याइएको।
- वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि कार्यक्रमतर्फ २०७५ असार मसान्तसम्ममा ६ सय ३१ वटा स्थानीय तहमा बैंकको शाखा विस्तार भएको।
- कृषि तथा पशुपालन ब्याज अनुदानमा ६ हजार ५ सय ३२ जना किसानलाई रु. ४३ करोड ४५ लाख ब्याज अनुदान प्रदान गरिएको।
- निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको कर्जा सुरक्षण सीमा वृद्धि गरी रु. ३ लाखसम्मको सीमा कायम गरिएको।
- निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषलाई अतिरिक्त तरलता एवम् कोष आवश्यक परेका बखत उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालय, नेपाल राष्ट्र बैंक र निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषबीच त्रिपक्षीय समझदारी-पत्रमा हस्ताक्षर भएको।
- विशालबजार कम्पनीको रु. ३ अरब ९६ करोड बराबरको ३ करोड ९६ लाख कित्ता शेयर आपूर्ति मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको नाममा कायम गरिएको।
- महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट निम्न कार्यहरू सम्पन्न गरिएको:
 - सरकारी राजस्वको अभिलेखन, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने गरी नयाँ राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (RMIS) अवलम्बन गरिएको,
 - नेपाल सरकारको वित्तीय प्रतिवेदन अन्तर्राष्ट्रियमापदण्ड अनुरूप तयार भएको,
 - कम्प्युटर प्रणालीमा आधारित सरकारी लेखा प्रणाली (CGAS) लाई थप विकास गरी कार्यान्वयन शुरू गरिएको,
 - विद्युतीय रकम ट्रान्सफर सेवा विस्तार गरिएको,
 - सरकारका तीनै तहमा एकै प्रकारको आर्थिक संकेत तथा बजेट बर्गीकरणको व्यवस्था गरिएको।

२.२.२. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

उद्योगतर्फ

- भैरहवा विशेष आर्थिक क्षेत्रका सम्पूर्ण पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न गरी निजी क्षेत्रलाई जग्गा लिज आउट गरिएको।
- सिमरा विशेष आर्थिक क्षेत्र भित्र गार्मन्ट प्रशोधन केन्द्रको पूर्वाधार निर्माण कार्य शुरु भएको।
- धनकुटामा निर्माणाधीन उद्योगग्रामको करिब ८०% निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- गरिबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रम सबै जिल्लामा आन्तरिकीकरण भएको,
- नवलपरासीको धौवादीमा रहेको फलाम खानीको परीक्षण र सिमेन्ट उत्पादनका लागि धादिङ्गको महादेवस्थानमा रहेको चुनढुङ्गा खानीको परीक्षण गरिएको,
- कञ्चनपुरको दैँजी, बाँकेको नौवस्ता, रुपन्देहीको मोतिपुर, चितवनको शक्तिखोर र मकवानपुरको मयुरघापमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापनाका लागि विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको।

वाणिज्य तथा आपूर्ति तर्फ

- वीरगञ्जस्थित एकीकृत जाँच चौकी हस्तान्तरण गरिएको,
- रक्सौल- अमलेखगञ्ज पेट्रोलियम पाइपलाइन आयोजना अन्तर्गत नेपालतर्फको कुल ३६.२८ कि. मी. मध्ये हालसम्म १६.५ कि. मी. लम्बाइको पाइपलाईन विस्तार गरिएको,
- व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रले १२ वटा सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरी १,२३९ जनालाई तालिम प्रदान गरेको।

- २ सय ३० भन्दा बढी उद्योगहरूका ३ सय ५० वटा वस्तु एवम् प्रक्रियाका सम्बन्धमा नेपाल गुणस्तर इजाजत-पत्र प्रदान गरिएको।
- उपभोक्ताका गुनासा तथा उजुरी सुनुवाइ गर्न हटलाइनको व्यवस्था गरिएको।
- वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता हित संरक्षण विभागबाट ४ हजार ९ सय १५ पटक व्यवसायिक संस्था वा फर्महरूको बजार अनुगमन गरिएको। वाणिज्य कार्यालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट ३ हजार ५ सय ९९ वटा फर्मको अनुगमन गरिएको। उपभोक्ता संरक्षण ऐन अन्तर्गत ४३ वटा फर्महरूविरूद्ध मुद्दा दायर गर्न सरकारी वकिलको कार्यालयमा पठाइएको। अनुगमनपश्चात् ९३ वटा व्यवसाय बन्द गराइएको र २ सय ४६ वटाको कारोवार रोक्का गरिएको।
- देहाय बमोजिमका नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिकाहरू नयाँ जारी भएका/परिमार्जन गरिएका:
 - औद्योगिक व्यवसाय ऐन, बौद्धिक सम्पत्ति सम्बन्धी ऐन र विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐनको मस्यौदा तयार गरिएको,
 - औद्योगिक व्यवसाय नियमावलीको मस्यौदा तयार गरिएको,
 - उद्योग ग्राम सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधिको मस्यौदा तयार गरिएको,
 - उपभोक्ता संरक्षण सम्बन्धी विधेयक, २०७५ को मस्यौदा तयार गरिएको,
 - निकासी पैठारी (नियन्त्रण) ऐन, २०१३ लाई प्रतिस्थापन गर्न निकासी पैठारी व्यवस्थापन विधेयक, २०७५ को मस्यौदा तयार गरिएको,

- सेफगार्ड, एन्टिडम्पिड तथा काउण्टरभेलिड सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको मस्यौदा तर्जुमा सहमतिका लागि कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पठाइएको,
- महत्त्वपूर्ण व्यावसायिक व्यक्ति (CIP) छनौट, सम्मान तथा सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ स्वीकृत भएको।
- राष्ट्रिय भूकम्पमापन केन्द्र अन्तर्गतका साइस्मिक स्टेशनहरुलाई स्तरोन्नति गरी १० स्थानमा सञ्चालनमा रहेका भूकम्पमापन केन्द्रकोमापन क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।
- बहुउद्देश्यीय प्लाष्टिक उद्योग कार्यालयले नेपाली सेनाका लागि आवश्यक मोर्टार बम, प्लाष्टिक हेण्ड गिनेड तथा प्लाष्टिक व्लांक एम्पिनिसन उत्पादन गरेको।
- खानी तथा भूगर्भ विभागले नवलपरासीको धौवादी फलाम अन्वेषणमा २ सय ५० हेक्टर जमीनमा सर्भे कार्य सम्पन्न गरेको।
- महादेवस्थान धादिङमा ३ सय १० मिटर चुनढुङ्गा खानी ड्रिलिङ्ग कार्य सम्पन्न भई नमूना रसायनिक प्रयोगशालामा परीक्षण भएको।
- जाजरकोट जिल्लाको ६ सय ५० वर्ग किलोमिटर क्षेत्रमा किमती तथा अर्धकिमती पत्थर अन्वेषण तथा प्रशोधन कार्य भएको।
- औद्योगिक व्यवसाय विकास प्रतिष्ठानले १८ वटा तालिम सञ्चालन गरी ३ सय ८७ जनालाई उद्यमशीलता विकास तालिम दिइएकोमा ५७ प्रतिशतले व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेका।
- ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि), इटहरीले कोरिडोर म्यापिङ्ग तयार गरी आयोजनाले लगानी गर्ने स्थान पहिचान गरेको। आयोजना अन्तर्गतका जिल्लाहरुमा विदेश जाने घरधुरी र क्रियाकलाप पहिचान गरेको र GISमा आधारित योजना सफ्टवेयर तयार गरेको।
- सिमेन्ट उद्योग विद्युत प्रसारण लाईनतर्फ नेपाल विद्युत प्राधिकरणमार्फत् लमही-घोराही १ सय ३२ के. भी. प्रसारण लाईनमा घोराही र लमही सबस्टेशन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको। कुल ३९ वटा टावर फाउण्डेशनमा ३३ वटा टावर फाउण्डेशन तथा २९ वटा टावर इरेक्सन कार्य सम्पन्न भएको।
- गरिवी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) निर्देशिकाको तेस्रो संशोधनको मस्यौदा स्वीकृत भई सबै प्रदेशमा पठाइएको। कार्यक्रमलाई पूर्ण रूपमा सबै जिल्लामा आन्तरिकीकरण गरिएको।
- औद्योगिक क्षेत्र घोषणा भएका कञ्चनपुरको दैँजी, बाँकेको नौबस्ता, रुपन्देहीको मोतिपुर, चितवनको शक्तिखोर र मकवानपुरको मयुरधापमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापनाका लागि विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पठाइएको।
- भैरहवा विशेष आर्थिक क्षेत्रका सम्पूर्ण पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न गरी निजी क्षेत्रलाई जग्गा लिज आउट गरिएको।
- सिमरा विशेष आर्थिक क्षेत्र भित्र गार्मेन्ट प्रशोधन केन्द्रको पूर्वाधार निर्माण कार्य शुरु भएको।
- धनकुटामा निर्माणाधीन उद्योगग्रामको करिब ८० प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रले ३ दिनदेखि ३ महिने १२ वटा तर्फ सीपमूलक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी १ हजार २ सय ३९ जनालाई तालिम प्रदान गरेको, जसमध्ये १ सय जनाले विभिन्न क्षेत्रमा रोजगारी प्राप्त गरेका।

- व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रबाट फेब्रुअरी ७-९, २०१८ मा जापानको टोकियोमा आयोजना भएको मेलामा नेपाल पेभिलियन निर्माण गरी ४ वटा फर्ममार्फत् वस्तु प्रदर्शनी गरिएको।
- इन्टरमोडल यातायात विकास समितिले वीरगंज सुख्खा बन्दरगाहमा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको। काकरभिट्टा सुख्खा बन्दरगाहमा बहुउद्देश्यीय फेसिलिटी सेड र लिटिगेशन सेडको निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको। वीरगंज स्थित एकीकृत जाँच चौकी समितिलाई हस्तान्तरण गरिएको। रसुवागढी सुख्खा बन्दरगाहका लागि जग्गा अधिग्रहणको कार्य सम्पन्न भएको तथा भैरहवा सुख्खा बन्दरगाहमा भवन विस्तार कार्य सम्पन्न भएको।
- साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन अन्तरगत कण्ठरोग नियन्त्रण आयोजनाले हुम्लाको हिल्सामा नुनमा आयोडिन मिश्रण गर्न आयोडाइजेशन प्लान्ट स्थापना गरेको।
- नेपाल खाद्य संस्थान अन्तरगत खाद्यान्न ढुवानी कार्यक्रमले राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डारमा ९ हजार ४ सय ९४ मेट्रिक टन खाद्यान्न मौज्दात राखेको। नेपाल सरकारको प्रतिबद्धता अनुसार सार्क खाद्य बैंकमा ८ हजार मेट्रिक टन खाद्यान्न मौज्दात राखेको।
- रक्सौल- अमलेखगञ्ज पेट्रोलियम पाइपलाइन आयोजना अन्तर्गत नेपालतर्फ निर्माण गरिने कुल ३६.२८ किलोमिटर मध्ये हालसम्म १६.५ किलोमिटर लम्बाइको पाइपलाईन बिछ्याइएको छ भने भारततर्फको ३२.२७ किलोमिटर मध्ये २५ किलोमिटर पाइपलाइन बिछ्याउने कार्य सम्पन्न भई हालसम्म दुबैतर्फ गरी जम्मा ४१.५ किलोमिटर लम्बाइको पाइप लाइन बिछ्याउने कार्य सम्पन्न भएको।

२.२.३. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

नेपाल भ्रमण वर्ष २०२० लाई सफल बनाउन सचिवालय गठन गरी कार्यमा तीव्रता दिइएको।

गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण कार्यमा तीव्रता दिइएको। फलस्वरूप आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यसम्म यसको भौतिक प्रगति ४५% पुगेको।

पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल तोकिएको समय (सन् २०२१) भन्दा अघि नै सम्पन्न गर्ने गरी काममा तीव्रता दिइएको। फलस्वरूप आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यसम्म यसको भौतिक प्रगति १५% पुगेको।

त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा हालको Air Traffic Congestion को समस्या न्यूनीकरण गर्न मिति २०७५/०२/०७ देखि बिहान ६ बजेदेखि अर्को दिन बिहान ३ बजेसम्म विमानस्थललाई दैनिक २१ घण्टा सञ्चालनमा ल्याइएको।

विगतमा नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठन (ICAO) ले हवाई सुरक्षा सूची (Air Safety List) मा सूचिकृत गरेकोमा हवाई सुरक्षा स्तर वृद्धि भएकाले सो सूचीबाट नेपाललाई हटाएको।

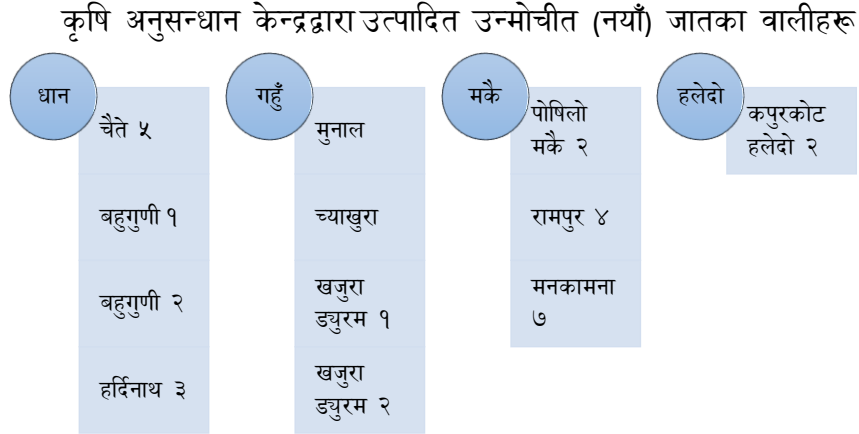
नेपालका विश्व सम्पदा सूचीमा सूचिकृत साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरूलाई संभावित खतराको सूचीबाट हटाइएको।

- नेपाल भ्रमण वर्ष २०२० को तयारीका लागि अवधारणापत्र तयारी, लोगो स्वीकृत गर्नुका साथै नेपाल पर्यटन बोर्डमा सचिवालय गठन भएको।
- पर्वतारोहण नियमावली र ट्राभल ट्रेकिङ नियमावलीलाई समसामयिक बनाउन संशोधन गरिएको।
- प्यासिफिक एशिया ट्राभल एशोसियसन (पाटा) को डेस्टिनेशन/गभर्मेन्ट कमिटिको अध्यक्षमा नेपाल निर्वाचित भएको।
- २५६२ औं बुद्ध जयन्ती एवम् लुम्बिनी दिवसका अवसरमा लुम्बिनीमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन सम्पन्न भएको।
- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा हालको हवाई ट्राफिक कन्जेक्सनको समस्या न्यूनीकरण गर्न मिति २०७५/०२/०७ देखि बिहान ६ बजेदेखि अर्को दिन बिहान ३ बजेसम्म विमानस्थललाई दैनिक २१ घण्टा सञ्चालनमा ल्याइएको।
- गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण कार्यमा तीव्रता दिई आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यसम्ममा भौतिक प्रगति ४५ प्रतिशत पुऱ्याइएको।
- पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल तोकिएको समय (सन् २०२१) भन्दा अघि नै सम्पन्न गर्ने गरी काममा तीव्रता दिई आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यसम्ममा भौतिक प्रगति १५ प्रतिशत पुऱ्याइएको।
- निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको।
- विगतमा नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठन (ICAO) ले हवाई सुरक्षा सूची (Air Safety List)मा सूचिकृत गरेकोमा हवाई सुरक्षा स्तर वृद्धि भएकाले सो सूचीबाट नेपाललाई हटाएको।

- धनगढी विमानस्थलमा Instrument Flight Rules (IFR) लागू गरी रात्रिकालीन उडान अवतरण र चन्द्रगढी विमानस्थलमा भिजिबिलिटी कम भएको अवस्थामा समेत उडान अवतरण गर्न सक्ने गरी स्तरोन्नति गरिएको। विगत लामो समयदेखि सञ्चालनमा नआएको राजविराज विमानस्थलमा जेट साईजको विमान उडान अवतरण गर्न सक्ने गरी स्तरोन्नति सहित सञ्चालनमा ल्याइएको।
- नेपाललाई ICAO Council President Certificate प्राप्त भएको।
- नेपाल-भारत पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी संयुक्त कार्य समूहको बैठकमा दुबै देशले संयुक्त रूपमा रामायण सर्किट, बुद्धिष्ट सर्किट र साहसिक पर्यटन प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण गर्ने सहमति भएको।
- मन्त्रालयबाट संशोधन/परिमार्जन भएका नियम, नीति, निर्देशका र विनियम:
 - नेपाल नागरिक उड्डयन नियमावली, २०५८ मा तेस्रो संशोधन,
 - नागरिक उड्डयन प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको कार्यसञ्चालन तथा तालिम निर्देशिका, २०६४ मा पहिलो संशोधन,
 - कर्मचारी कल्याणकोष निर्देशिका, २०६८ मा संशोधन,
 - नेपाल वायुसेवा निगम, आर्थिक विनियमावली, २०६४ मा संशोधन।
- थप ९० किलोमिटर पर्यटकीय पदयात्रामार्ग निर्माण सम्पन्न भएको।
- सन् २०१८ को जुन २४ देखि जुलाई ४ सम्म बहराइतमा आयोजना गरिएको सम्मेलनबाट नेपालका विश्व सम्पदा सीचिमा सूचिकृत सांस्कृतिक तथा पुरातत्विक सम्पदाहरुलाई सम्भावित खतराको सूचीबाट हटाइएको।
- जातीय संग्रहालयतर्फ:
 - २५ वटा जातीय संग्रहालयहरु, मदन भण्डारी संग्रहालय उर्लावारी मोरङ, ज्यापु संग्रहालय ललितपुर, कविशिरोमणि लेखनाथ संग्रहालय कास्कीको सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भएको,
 - मुद्रा संग्रहालय छाउनीमा भएको मुद्राहरुको सुरक्षाका लागि मुद्रा एल्वम राख्ने दराज खरिद गर्ने कार्य सम्पन्न भएको, मुद्रा संग्रहालयको क्याप्सन सुधार कार्य सम्पन्न भएको,
 - आदिवासी संग्रहालय, कोच, राजवंशी संग्रहालय झापा,माझी संग्रहालय सुनसरी, मिथिला संग्रहालय धनुषा, बहुजातीय संग्रहालय धरान, सिद्धिचरण संग्रहालय ओखलढुङ्गा, रामेछाप संग्रहालय रामेछाप, अष्टोत्तर सय महालक्ष्मी मूर्ति संग्रहालय कैलाली, बारपाक संग्रहालय गोरखा, राजा संग्रहालय सुर्खेत, तमु संग्रहालय पर्वत, गुरुङ्ग संग्रहालय स्याङ्गा, साँस्कृतिक संग्रहालय दाखाक्वाडी प्यूठान स्थापना गर्ने कार्य सम्पन्न भएको,
 - रामधुनी पोखरी मैतिदेवी मन्दिर नजिकैको मयुरकुण्ड पाटी, कुलेश्वर मन्दिर परिसरको भन्दाइ, पचली इन्द्रभक्तेश्वर सत्तल सुनसरी, चतरामठ बारा लगायत १ सय २३ वटाको मर्मत कार्य सम्पन्न भएको,
 - ४ वटा ऐतिहासिक दरवार र कपिलवस्तु दोहनीको उत्खनन् कार्य सम्पन्न भएको।

२.२.४. कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रको रूपान्तरण र विकासका लागि ५८ बुँदे "रूपान्तरणको मार्गचित्र, २०७५" तर्जुमा भई कार्ययोजनासहित कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- देहाय बमोजिमका ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू तर्जुमा/परिमार्जन गरिएका:
 - खाद्य स्वच्छता नीतिको मस्यौदा तयार गरिएको,
 - समयसापेक्ष खाद्य तथा खाद्य सम्प्रभुताको अधिकारको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको मस्यौदा तयार गरिएको,
 - जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७४ तर्जुमा सहमतिका लागि मन्त्रपरिषद्बाट पारित भएको,
 - कृषि जैविक विविधता संरक्षण तथा सदुपयोग सम्बन्धी विधेयक तर्जुमाको सैद्धान्तिक स्वीकृतिका लागि मन्त्रपरिषद्मा पठाइएको,
 - कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन विधेयक, २०७५ को मस्यौदा तयार भएको,
 - मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरूका लागि आवश्यक १० वटा कार्यविधि स्वीकृत गरिएको।
- नेपाल सरकारको निर्णयानुसार विषयगत कृषि सेवा केन्द्र र पशु सेवा केन्द्रहरू स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गरी स्थानीय तहबाट प्रवाह हुने सेवा एकीकृत भएको।
- नयाँ संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण अनुसार साविकको जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र जिल्ला पशु सेवा कार्यालय खारेज भई प्रदेश सरकारमातहत रहने गरी ५१ वटा कृषि ज्ञान केन्द्र र ४७ वटा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र गठन भएको।

पशुपन्छी विकास कार्यक्रमका मुख्य सूचकहरूको प्रगति:

नतिजा सूचक	एकाइ	वार्षिक लक्ष्य	वार्षिक प्रगति	प्रतिशत
दूध उत्पादन	हजार मेट्रिक टन	२२९६	२०८५	९१
मासु उत्पादन	हजार मेट्रिक टन	३७९	३४७	९२
अण्डा उत्पादन	गोटा करोडमा	१४५	१४७	१००
कृत्रिम गर्भाधान	संख्या हजारमा	५००	५७१.७	१००
पशुपन्छी खोप उत्पादन	डोज हजारमा	३५५५०	३५९४६	१००
पशुपन्छी खोप सेवा	संख्या हजारमा	३५५५०	३५९४६	१००

- मुस्ताडको लोघ्याकर दामोदर कुण्ड गाउँपालिकामा २ सय ७० सङ्ख्यामा च्याङ्ग्राको श्रोत केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन भएको।
- ३१.८ मेट्रिक टन घाँसको बीउ विभिन्न स्थानबाट खरिद गरी सहकारीहरू मार्फत् कृषकहरूलाई वितरण गरिएको।
- दूध उत्पादन तथा बजारीकरणका आधारमा अनुदान पाइलट कार्यक्रममा ३ सय १७ प्रस्तावहरूमध्ये १ सय ९८ सहकारी संस्था छनौट भई प्रति लिटर दूध रु. १ का दरले रु. ७ करोड अनुदान किसानहरूले प्राप्त गरेका।
- उन्नत गाई श्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रम अन्तर्गत स्थापित ८ वटा गाई श्रोत केन्द्रमा रहेका झण्डै ८ हजार उन्नत गाईबाट वार्षिक ६ हजार उन्नत बाच्छाबाच्छी उत्पादन भई देशभित्र उन्नत गाईको मागलाई पूर्ति गर्न सहयोग पुगेको।
- ३५ हजार ७४ हेक्टर जग्गामा विभिन्न जातका घाँस खेती गरिएको र १३ हजार ५ सय ७८ के. जी. घाँसको बीउ उत्पादन भएको।
- ६ लाख ५० हजार डोज जमेको वीर्य उत्पादन भई ५ लाख ७१ हजार ७ सय ७१ पशु वस्तुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान गरिएको।
- चितवन जिल्ला खैरहनी नगरपालिका वडा नं. ९, सुर्तनी, काठमाण्डौ जिल्ला तारकेश्वर नगरपालिका र ललितपुर जिल्ला गोदावरी नगरपालिकामा पन्छीमा देखापरेको वर्ड फ्लु रोग नियन्त्रण कार्य सम्पन्न गरिएको।
- हिमाली आयोजना लागु भएका जिल्लाहरूमा ५ वटा सेवा केन्द्रका लागि प्रिप्याव भवन निर्माण सम्पन्न भएको।

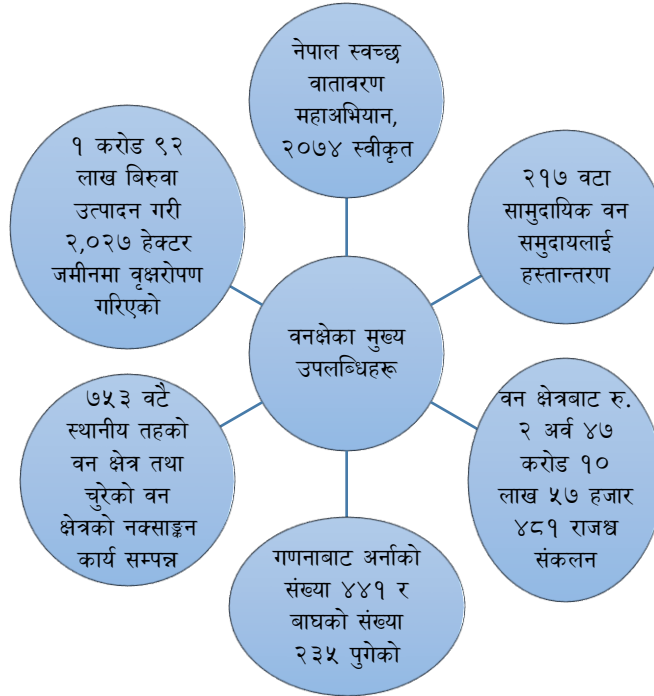
- ✓ उन्नत गाई श्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रम अन्तर्गत ८ हजार उन्नत गाईबाट वार्षिक ६ हजार उन्नत बाच्छा बाच्छी उत्पादन भएको,
- ✓ ६,५०,००० डोज जमेको वीर्य उत्पादन भई ५,७१,७७१ पशु वस्तुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान गरिएको,
- ✓ उच्च मूल्य जाने वस्तुमा ६,७७२ हेक्टर क्षेत्रफल विस्तारबाट ५४,१७८ मेट्रिक टन उच्च मूल्य वाली उत्पादन भई प्रति घरपरिवार वार्षिक रु. ७८,६५४ थप आम्दानी वृद्धि भएको,
- ✓ २५९.८ हेक्टर थप क्षेत्रफल वृद्धिबाट मत्स्य उत्पादन ७७,००० मेट्रिक टनबाट ८६,००० मेट्रिक टन पुगेको,
- ✓ कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडमार्फत् २,४०,१६१.२७ मेट्रिक टन रासायनिक मल (युरिया-१,५३,९१७.५५ मेट्रिक टन, डि. ए. पी. -८०,२४४.०७ मेट्रिक टन, पोटास - ५,९९९.६५ मेट्रिक टन) र २६७.३२५ मेट्रिक टन कृषि चुन वितरण गरिएको,
- ✓ साल्ट ट्रेडिङ कम्पनी लिमिटेडमार्फत् १,१८,४७२.६५ मेट्रिक टन रासायनिक मल (युरिया -८७,९७६.५० मेट्रिक टन, डि. ए. पी. - २८,३१९.०० मेट्रिक टन, पोटास - २,१७७.१५ मेट्रिक टन) वितरण भएको।

- उच्च मूल्य जाने वस्तुमा ६ हजार ७ सय ७२ हेक्टर क्षेत्रफल विस्तारबाट ५४ हजार १ सय ७८ मेट्रिक टन उच्च मूल्य वाली उत्पादन भई प्रति घरपरिवार वार्षिक रु. ७८ हजार ६ सय ५४ थप आमदानी वृद्धि भएको।
- १ लाख ६७ हजार २ सय ७५ मौरी घर, ४ सय २३ पावर टिलर, २८ हजार ९ सय ४५ प्लाष्टिक क्रेट, २ हजार १ सय १७ स्प्रेयर टंकी, ३ हजार ८१ हजार वितरण भएको र ४ हजार ७ सय १३ प्लाष्टिक हाउस निर्माण भएको।
- ७ वटा ल्याव, ८२ वटा प्रशोधन भवन, ९ हजार ८ सय ५ मेट्रिक टन क्षमताको गोदाम घर, १२ हजार ६ सय २५ मेट्रिक टन क्षमताको १० वटा शीतगृह र १ सय २१ वटा संकलन केन्द्र निर्माणाधीन रहेको।
- फलफूलका २ लाख २५ हजार ८ सय ७० बिरुवा, आलङ्कारिक फूलका ५६ हजार ८ सय ७० बिरुवा उत्पादन तथा बिक्रीवितरण कार्य सम्पन्न भएको।
- १,६३४.३४ के. जी. तरकारी बीउ उत्पादन भएको, २१.४२ मेट्रिक टन आलु बीउ उत्पादन भएको, २२,२२६.५ हजार तरकारी बेर्ना बिक्रीवितरण गरिएको, फलफूल वर्गैचामा १ सय ३४ पटक प्राविधिक सेवा सञ्चालन गरिएको।
- १ हजार ५ सय ६० मेट्रिक टन ताजा तरकारी बिक्रीवितरण गरिएको।
- ४ वटा अर्गानिक कृषि पर्यटन स्थापनाका लागि ५० प्रतिशत अनुदान (रु.२५ लाख प्रति होमस्टे) उपलब्ध गराइएको।
- बाँसको प्लाष्टिक घर-४१ वटा, जि. आई. पाईपको प्लाष्टिक घर-२३ वटा, नेचुरल भेन्टीलेटेड ग्लास हाउस २० वटा र एग्ग्नेट हाउस १० वटा निर्माण भएका।
- विभिन्न बालीका ४० वटा जातहरू सूचिकृत गरिएको।
- विभिन्न प्रयोगशालाबाट सङ्कलन गरिएको नमूनाको ६ सय ६४ वटा क्रस-चेक परीक्षण सम्पन्न गरिएको।
- विभिन्न वालीहरूको २ हजार ९ सय ३१ मेट्रिक टन श्रोत बीउ प्रमाणीकरण गरिएको।
- खाद्यान्नमा १.५ प्रतिशत वृद्धि र तरकारीमा ५ प्रतिशतले बीज प्रतिस्थापन दर (Seed Replacement Rate) वृद्धि गरिएको।
- मत्स्यपालनमा २५९.८ हेक्टर थप क्षेत्रफल वृद्धि भएको, मत्स्य उत्पादनमा ११.६९ प्रतिशतले वृद्धि भई ७७ हजार मेट्रिक टनबाट ८६ हजार मेट्रिक टन पुगेको।
- ट्राइकोडर्मा २ सय ६ क्विन्टल, एन. पी. भी. २० लीटर, च्याउको बीउ, ४ हजार बोटल र आइ. जे. इन्टोमोप्याथोजेनिक नेमाटोड ४,५०० हजार उत्पादन भई वितरण भएको।
- ७ सय ८९ वटा विषादी पञ्जीकरण गरिएका, १ हजार १६ जनालाई खुद्रा विषादी बिक्रेता इजाजत-पत्र प्रदान गरिएको, ७ सय ९६ वटा खुद्रा विषादी बिक्रेता इजाजत-पत्र नविकरण गरिएको।
- ६ हजार ८ सय ५५ वटा बिरुवा स्वस्थताको प्रमाण-पत्र वितरण गरिएको।
- ३२ हजार ९ सय ११ वटा आयात इजाजत-पत्र जारी गरिएको।
- ४ सय के. जी. कपासको स्रोत बीउ वितरण गरिएको, जुट वालीको रेटिड पोखरी निर्माण गरिएको।
- ५ हजार २ सय ९१ संख्यामा बीउ नमूना परीक्षण गरिएको।

- विभिन्न बालीको २ हजार ९ सय ३१ मेट्रिक टन बीउ प्रमाणीकरण गरिएको।
- १५ वटा अधिकृत स्तरीय तालिमबाट २ सय ४९ जना कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको।
- १६ वटा प्रा. स., ना. प्रा. स. स्तरीय तालिमबाट ३ सय ३९ जना र ३५ वटा अगुवा कृषक स्तरीय तालिमबाट ८ सय २८ जनाले तालिम प्राप्त गरी क्षमता अभिवृद्धि भएको।
- ५ सय ८५ हेक्टरमा बीज वृद्धि भएको।
- १ सय ५२ वटा भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- ७७ वटा विपन्न समुदायमा लक्षित आय आर्जन कार्यक्रम सम्पन्न भई कृषकहरू लाभान्वित भएका।
- विशेष कृषि कार्यक्रम लागु भएका जिल्लामा १७ सय मेट्रिक टन धान, २ हजार १ सय ३८ मेट्रिक टन गहुँको उन्नत बीउ, ५ सय मेट्रिक टन उन्नत मकैको बीउ, १५.६१ मेट्रिक टन मसुरोको उन्नत बीउ, ४.९१ मेट्रिक टन तोरीको उन्नत बीउ, १ मेट्रिक टन सिमीको बीउ र ५.३ मेट्रिक टन मुंगको उन्नत बीउ वितरण भएको।
- कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडमार्फत् २,४०,१६१.२७ मेट्रिक टन रासायनिक मल (युरिया - १,५३,९१७.५५ मेट्रिक टन, डि. ए. पी. - ८०,२४४.०७ मेट्रिक टन, पोटास - ५,९९९.६५ मेट्रिक टन) र कृषि चुन २६७.३२५ मेट्रिक टन कृषि चुन वितरण गरिएको,
- साल्ट ट्रेडिङ्ग कम्पनी लिमिटेडमार्फत् १,१८,४७२.६५ मेट्रिक टन रासायनिक मल (युरिया- ८७,९७६.५० मेट्रिक टन, डि. ए. पी.- २८,३१९.०० मेट्रिक टन, पोटास- २,१७७.१५ मेट्रिक टन) वितरण गरिएको।
- ९०७.२९ मेट्रिक टन स्रोत बीउ/बेर्ना (धान, मकै, गहुँ, अन्य खाद्यान्न: जौ, कोदो, फापर, आलु, दलहन, तेलहन, जुट, उखु, तरकारी, अदुवा, बेसार, ढैचा र घाँसको बीउ) उत्पादन गरिएको।
- कृषि अनुसन्धान केन्द्रद्वारा धानमा (चैते ५, बहुगुणी १, बहुगुणी २, हर्दिनाथ ३), गहुँमा (मुनाल, च्याखुरा, खजुरा ड्युरम १ र खजुरा ड्युरम २), मकैमा (पोषिलो मकै २, रामपुर ४ र मनकामना ७), हलेदोमा कपुरकोट हलेदो २) नयाँ जात (उन्मोचीत जात) उत्पादन गरिएको।
- आलु ग्रेडिङ्ग मेसिनको सुधार तथा परीक्षण, मकै लगाउने मेसिनको प्रमाणीकरण, हलुका हाते औजारहरूको विकास तथा सुधार कार्य भएको।
- कीटनाशक विषादि Chlorantraniliprol or Sniposad @0.25 प्रतिशत मात्रामा प्रयोग गर्नाले उखुमा लाग्ने गबारो व्यवस्थापन भएको।
- निमको पातको झोल ३० प्रतिशत प्रयोग गर्दा गहुँमा डढुवा रोग कम लाग्नुका साथै कुनै उपचार नगरेकोमा भन्दा २८ प्रतिशतले उत्पादन वृद्धि भएको।

२.२.५. वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- नयाँ जारी गरिएका एवम् परिमार्जन गरिएका नीति, कार्यविधि, निर्देशिका, कार्ययोजना र गुरुयोजना:
 - नेपाल राष्ट्रिय रेड रणनीति, २०७५ स्वीकृत भएको,
 - नेपाल स्वच्छ वातावरण महाअभियान, २०७५ स्वीकृत भएको,
 - वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९ को दोस्रो संशोधन स्वीकृत भएको,
 - सामुदायिक वन पत्रकारिता पुरस्कार घोषणा तथा वितरण कार्यविधि, २०७४ स्वीकृत भएको,
 - नेपालको विजय साल संरक्षण कार्ययोजना (२०७५-२०७९) स्वीकृत भएको,
 - राष्ट्रिय वन नीतिको मस्यौदा तयारी भएको,
 - वन क्षेत्रमा वाह्य मिचाहा प्रजाति अवस्था र निराकरण रणनीति मस्यौदा तर्जुमा गरिएको।
- वन तथा वातावरण क्षेत्रको वर्तमान अवस्थाको स्थितिपत्र तथा सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनमा आएको।
- वन नीति, २०७१, जडीबुटी एवं गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास नीति, २०६१, वन ऐन, २०४९, वन नियमावली, २०५१, वन क्षेत्रको रणनीति, २०७२, यासागुम्बा व्यवस्थापन (संकलन तथा ओसारपसार) निर्देशिका, २०७३, संकटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई नियमन तथा नियन्त्रण गर्ने ऐन, २०७३ जस्ता ऐन र नीतिहरूको

मार्गदर्शनको आधारमा संचालित जडीबुटी विकास कार्यक्रम, वनस्पति अध्ययन, अनुसन्धान तथा बजारीकरण कार्यक्रममार्फत् विभिन्न उपलब्धिहरू हासिल भएको।

- वन क्षेत्रको पुनर्संरचनामा वन तथा वातावरण मन्त्रालय संघमा रहेको छ भने ७ वटा प्रदेशहरूमा उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयहरू गठन भई सो मन्त्रालयहरू अन्तरगत रहने गरी ८४ वटा डिभिजन वन कार्यालयहरू र ५ सय २८ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरू, १४ वटा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू र ४ वटा नदी प्रणालीमा आधारित जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका।
- काठ, दाउरा र जडीबुटी लगायतका वन पैदावार बिक्री वितरण तथा संरक्षित क्षेत्रको पर्यापर्यटनबाट रु. २ अरब ४७ करोड १० लाख ५७ हजार ४८१ राजस्व संकलन भएको।
- विभिन्न जिल्लाका भूकम्प पीडितहरूलाई जिल्ला वन कार्यालय, टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल र सामुदायिक वनहरूमार्फत् ७ लाख २ हजार ६ सय ७५ क्यू. फिट काठ सहूलियत दरमा उपलब्ध गराइएको।
- राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त ३७ वटा आयोजनाहरूलाई १ हजार ७ सय ९ हेक्टर वन क्षेत्र उपलब्ध गराइएको।
- नेपालको वन लगानी योजना विश्व बैंकबाट स्वीकृत भएको।
- कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरण दस्तावेज स्वीकृत भई विश्व बैंकसँग कार्बन व्यापार सम्झौता गर्न आधार तयार भएको।
- रौतहट, बारा, दाङ, बाँके र कैलालीमा ३/३ वटा सामुदायिक वनमा नमूना दिगो वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन योजना तयार भएको।
- तराई भू-परिधि क्षेत्रका १३ जिल्लाहरूको निजी वनको प्रोफाइल र दश वर्षे मार्गीचित्र तयार भएको।
- २ सय १७ वटा सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको।
- १ हजार ८५ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको कार्ययोजना नवीकरण भएको।
- २ सय ४६ वटा कबुलियति वन समूहहरूको विधान तथा जीविकोपार्जन सुधार योजना तयार भएको।
- ४ सय ७१ वटा कबुलियति वन समूहको विधान तथा कार्ययोजना नवीकरण भएको।
- लाङ्गटाङ्ग सल्लो, टटेलो, सतिसाल, विजयसाल, जंगली सिसौ लगायतका संकटापन्न तथा लोपोन्मुख रूख प्रजातिहरूको बीउ संकलन तथा प्रशोधन गरी NAST को जिन बैंकमा राख्ने कार्य प्रारम्भ भएको।
- विजयसाल तथा गुराँसको प्रजाति संरक्षण कार्ययोजना स्वीकृत भएको।
- पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन योजना:
 - मोरङ, डडेलधुरा, झापा, रामेछाप, सिन्धुपाल्चोक, दाङ, कालिकोट, रुकुम, लमजुङ, ताप्लेजुङ लगायत १९ वटा जिल्लाको पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन योजना स्वीकृत गरिएको,

- ✓ भूकम्प पीडितहरूलाई जिल्ला वन कार्यालय, टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल र सामुदायिक वनहरूमार्फत् ७,०२,६७५ क्यू. फिट काठ सहूलियत दरमा उपलब्ध गराइएको,
- ✓ २१७ वटा सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको,
- ✓ १,०८५ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह र ४७१ वटा कबुलियति वन समूहको कार्ययोजना नवीकरण भएको,
- ✓ २४६ वटा कबुलियति वन समूहहरूको विधान तथा जीविकोपार्जन सुधार योजना तयार भएको,
- ✓ नेपालको ७५३ वटै स्थानीय तहको वन क्षेत्रको नक्सांकन कार्य सम्पन्न भएको,
- ✓ चुरे क्षेत्रको वन नक्सांकन कार्य सम्पन्न भएको,
- ✓ १ करोड ९२ लाख वटा बिरुवा उत्पादन गरी जम्मा २,०२७ हेक्टर जमिनमा वृक्षरोपण गरिएको।

- ३९ जिल्लाको पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन योजना कार्यसूची स्वीकृत भएको,
- ३९ जिल्लाको पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन योजनाको IEE TOR स्वीकृत भएको,
- १९ जिल्लाको पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन योजना IEE Report स्वीकृत भएको।
- ६ वटा साझेदारी वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाका IEE Report स्वीकृत भएको।
- २ वटा संरक्षित वनको IEE Report स्वीकृत भएको।
- विभिन्न ३२ वटा आयोजनाहरूको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन (EIA) र ५ वटा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन (SEIA) स्वीकृत गरिएको तथा अन्य ४३ वटा आयोजनाहरूको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची स्वीकृत गरिएको।
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा नियमावली, २०५४ विपरीत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन नगराई सञ्चालनमा रहेका विभिन्न ११ वटा आयोजना र उद्योगहरूलाई वातावरण संरक्षण ऐन अनुसार कारवाही स्वरूप जरिवाना गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रक्रियामा ल्याइएको।
- कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्षबाट अर्ना गणना कार्य सम्पन्न भएको जस अनुसार अर्नाको संख्या ४ सय ४१ पुगेको छ भने बाघ पाइने संरक्षित क्षेत्रहरूमा राष्ट्रिय बाघ गणना २०१८ सम्पन्न भई बाघको संख्या २ सय ३५ पुगेको तथ्याङ्क सार्वजनिक भएको।
- नेपाल सरकारको तर्फबाट चीन सरकारलाई उपहार स्वरूप एक जोडी गैंडा उपलब्ध गराइएको।
- नेपालको ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहको वन क्षेत्रको नक्शाङ्कन कार्य सम्पन्न भएको।
- चुरे क्षेत्रको वन नक्शाङ्कन कार्य सम्पन्न भएको।
- तराई तथा चुरे क्षेत्रको वन स्रोत सर्वेक्षणको पुनःमापन कार्य सम्पन्न भएको।
- १ करोड ९२ लाख वटा बिरुवा उत्पादन गरी २ हजार २७ हेक्टर जमिनमा वृक्षरोपण गरिएको।

२.२.६. भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

भूमिको द्वैध स्वामित्व सम्बन्धी समस्या एक वर्षभित्र समाधान गर्ने गरी कार्य आरम्भ गरिएको।

८ वटा मालपोत कार्यालयमा जग्गा प्रशासन सम्बन्धी अनलाइन सेवा विस्तार गरी उक्त सेवा २७ वटा कार्यालयमा पुऱ्याइएको।

नेपाल-भारत सीमा क्षेत्रमा संयुक्त फिल्ड कार्य गरी ४३१ वटा नयाँ सीमा-स्तम्भ निर्माण गरिएको।

२६ वटा जिल्लाका गरिब घर परिवार पहिचान गरी परिचय-पत्र वितरण कार्य शुरु गरिएको।

१,५०० परिवार मुक्त कर्मैया र ४,००० परिवार मुक्त हलिया पुनर्स्थापन कार्य सम्पन्न गरी हालसम्म २७,२३६ परिवार मुक्त कर्मैया र ७,२२८ परिवार मुक्त हलियाको पुनर्स्थापना गरिएको।

- भूमि सम्बन्धी मोबाइल एप निर्माण गरिएको।
- अनलाइन प्रविधिमा आधारित प्रगति अनुगमन प्रणाली तयार गरिएको।
- गुठी जग्गाको अभिलेख कम्प्युटर प्रविधिमा राख्ने र पूर्जाको नक्कल लगायत अभिलेख कम्प्युटरबाटै उपलब्ध गराउने कार्य शुरु भएको।
- सहकारी विभागबाट १ सय १० वटा सहकारी संस्थाको सघन अनुगमन मार्फत् सहकारी संघसंस्थाहरुको कारोबारको परीक्षण गरिएको।
- डिभिजन सहकारी कार्यालयको अभिलेख तथा सम्पत्तिको विवरण तयार गरी ७७ वटै जिल्लाका स्थानीय तहलाई सहकारी संस्था हस्तान्तरण गरिएको।
- देहायका नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका नयाँ जारी भएका एवम् परिमार्जन गरिएका:
 - भूमि सम्बन्धी नीतिको मस्यौदा,
 - भूउपयोग ऐनको मस्यौदा,
 - नयाँ गुठी ऐनको मस्यौदा,
 - भूमि व्यवस्थापन क्षेत्रमा विद्यमान समस्या सम्बोधनका लागि ५८ बुँदे रूपान्तरण मार्गचित्र अनुसार कार्यान्वयन कार्ययोजना,
 - भूमिमाथिको द्वैध स्वामित्व सम्बन्धी समस्या एक वर्षभित्र समाधान गर्न मन्त्रालयमा मोहियानी समस्या समाधान एकाइ गठन गरी कार्य शुरु गरिएको,
 - मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ बमोजिम जग्गा प्रशासन सम्बन्धी निर्देशिकाको मस्यौदा,

- सहकारी ऐन, २०७४,
- सहकारी नियमावलीको मस्यौदा,
- प्रदेश सहकारी ऐनको मस्यौदा तयार गरी प्रदेश मन्त्रालय पठाइएको,
- प्रदेश सरकारको लागि सहकारी संघ, संस्था दर्ता दिग्दर्शन,
- स्थानीय तहको निमित्त नमुना सहकारी ऐन तथा सहकारी संस्था दर्ता दिग्दर्शन मस्यौदा तयार गरी संघीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा पठाइएको,
- सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐन र नियमावली अनुरूप सहकारी संघ वा संस्थाको सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४।
- भूमि प्रशासनको क्षेत्रमा नवीनतम अवधारणा “अर्थात् उद्देश्य अनुरूपको जग्गा प्रशासन” सम्बन्धी अध्ययन कार्य भइरहेको।
- ८ वटा मालपोत कार्यालयमा जग्गा प्रशासन सम्बन्धी अनलाइन सेवा विस्तार गरी उक्त सेवा उपलब्ध हुने मालपोत कार्यालयको संख्या २७ पुऱ्याइएको।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली Co-operatives Poverty Management Information System (CoPoMIS) लागु गरिएको।
- ९ वटा सहकारी संस्थाहरुलाई समस्याग्रस्त सहकारी संस्थाका रूपमा घोषणा गरिएको।
- सगरमाथा उचाइ मापन कार्य अन्तर्गत १६९.२८ किलोमिटर समतलन नापी सम्पन्न गरिएको, ४९ वटा भू-आकर्षण विन्दुहरुमा मेनुमेन्टशन् तथा Global Positioning System (GPS) सर्वेक्षण गरिएको, सिराहाको माडरदेखि ओखलढुंगाको खुर्मी सडक खण्डमा पर्ने ४९ वटा स्थायी बेन्चमार्क (PBM) तथा विशेष विन्दुहरुमा Global Navigation Satellite System (GNSS) सर्वेक्षण सम्पन्न गरिएको।
- नापी कार्यालयको लागि Cadastral Application System (CAS) तयार गरिएको।
- नेपाल-भारत सीमा क्षेत्रमा संयुक्त फिल्ड कार्य अन्तर्गत ४ सय ३१ वटा नयाँ स्तम्भ निर्माण, १ सय ५० वटा स्तम्भको सामान्य मर्मत, ४ वटा स्तम्भको विशेष मर्मत तथा १६ वटा स्तम्भमा रङ्गरोगन कार्य सम्पन्न गरिएको।
- भूमि शब्दकोश परिमार्जन गरी प्रकाशन गरिएको।
- १ हजार ५ सय परिवार मुक्त कर्मैया र ४ हजार परिवार मुक्त हलिया पुनर्स्थापन कार्य सम्पन्न गरी हालसम्म २७ हजार २ सय ३६ परिवार मुक्त कर्मैया र ७ हजार २ सय २८ परिवार मुक्त हलियाको पुनर्स्थापना गरिएको।
- सहकारी बजार विकास कार्यक्रमको शुरुवात गरिएको।
- गरिब घरपरिवार पहिचान तथा परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम अन्तर्गत गरिब घरपरिवार पहिचान गरी परिचयपत्र वितरण कार्य शुरु गरिएको।

२.२.७. राष्ट्रिय योजना आयोग

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- तीन आर्थिक वर्ष (२०७५/७६ देखि २०७७/७८ सम्म) को मध्यमकालीन खर्च संरचना र आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को वार्षिक विकास कार्यक्रम स्वीकृत गरिएको।
- प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा चौमासिक रूपमा राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिको तीनवटा बैठक बसी विकास कार्यमा देखिएका विभिन्न समस्याहरूको समाधान गरिएको।
- राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा “बुढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना निर्माण लगानी खाका” तयार गरिएको।
- दिगो विकासका लक्ष्यहरू (SDGs) लाई नेपालको योजनाबद्ध विकासको प्रयाससँगै पूर्णरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन उक्त लक्ष्यहरूको विश्वव्यापी एवम् राष्ट्रिय सूचकहरू सहित राष्ट्रिय आधारभूत तथ्याङ्क समेटिएको नेपाल दिगो विकास लक्ष्यहरू (वर्तमान अवस्था र भावीमार्गचित्र: २०१६-२०३०) तयार गरी प्रकाशित गरिएको।
- स्थानीय आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अन्तिम मस्यौदा स्वीकृतिको चरणमा रहेको।
- सन् २०१८ देखि पाँच वर्षका लागि “बहुक्षेत्रीय पोषण योजना दोस्रो (२०७५/७६-२०७९/८०) - Multisector Nutrition Plan II” तर्जुमा भई नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट स्वीकृत भएको।
- नेपाल बहुआयामिक गरिबी प्रतिवेदन (Nepal Multidimensional Poverty Report, 2018) तयार गरिएको।
- आयोजनाको राष्ट्रिय प्राथमिकताक्रम निर्धारण सम्बन्धी आधार, २०७४ लागु गरिएको।
- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५ सम्पन्न गरिएको।
- देहायका कार्यक्रम/आयोजनाहरूको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गरिएको :
 - कृषि मन्त्रालयअन्तर्गतका कार्यक्रमहरू :
 - प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण आयोजना,
 - सुपरजोन कार्यान्वयन एकाइ (धान) वनियानी झापा,
 - Custom Hiring Center (झापा) ,
 - गोरखा टी र इलामेली चिया उत्पादन संस्था, फिक्कल इलाम,
 - पूर्वाङ्क डेरी उद्योग,
 - व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजना,
 - प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना (झापा) ,
 - प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, तरकारी जोन, चितवन।

- ✓ दिगो विकासको लक्ष्यहरू (SDGs) लाई योजनाबद्ध विकासको प्रयाससँगै पूर्णरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन राष्ट्रिय आधारभूत प्रतिवेदन विश्वव्यापी एवम् राष्ट्रिय सूचकहरूसहितको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका प्रकाशित गरिएको,
- ✓ स्थानीय आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अन्तिम मस्यौदा तयार,
- ✓ “बहुक्षेत्रीय पोषण योजना दोस्रो (२०७५/७६-२०७९/८०)- Multisector Nutrition Plan II” स्वीकृत भएको,
- ✓ नेपाल बहुआयामिक गरिबी प्रतिवेदन (Nepal Multidimensional Poverty Report, २०१८) तयार गरिएको,
- ✓ राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५ सम्पन्न गरिएको।

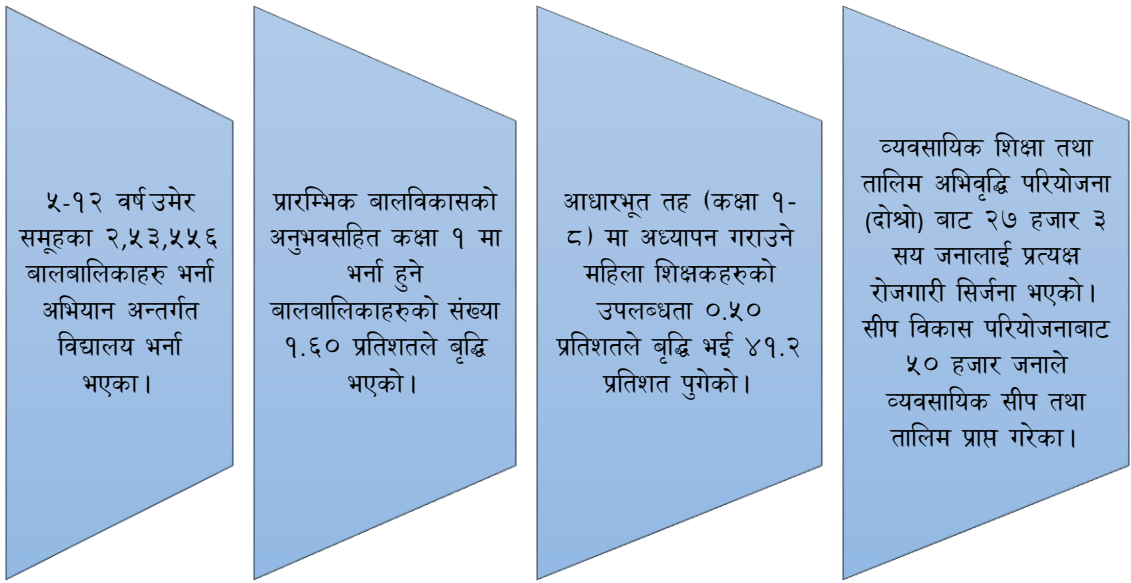
- नारायणघाट - मुग्लिङ्ग सडक आयोजना,
- मेलम्ची खानेपानी आयोजना,
- घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति (स्याङ्गजा)।
- देहायका कार्यक्रम/आयोजनाहरूको आन्तरिक मूल्याङ्कन गरिएको
 - पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम,
 - राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र।
- देहायका कार्यक्रम/आयोजनाहरूको तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गरिएको
 - विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम,
 - प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रम,
 - गरिबी निवारण कोष,
 - कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोजना,
 - पश्चिम नेपाल खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना।

२.३. सामाजिक क्षेत्र

यस खण्डमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय र युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयबाट भएका प्रगति विवरण समावेश गरिएको छ।

२.३.१. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

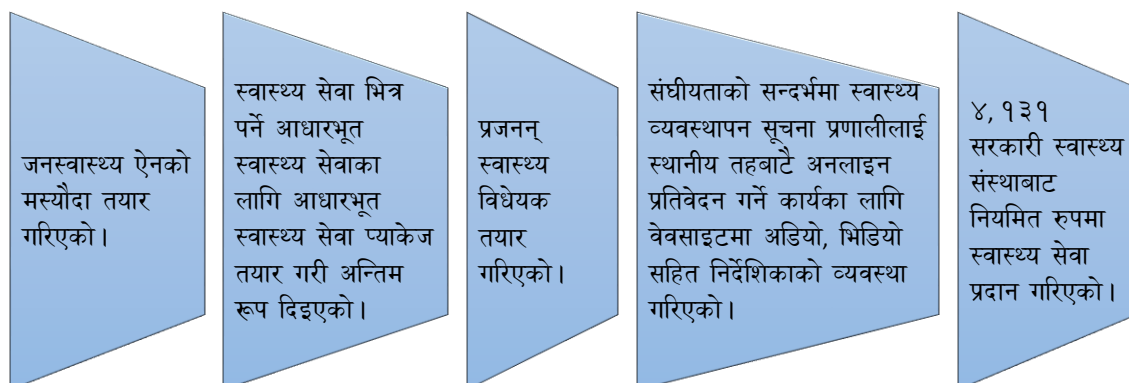

- विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप निर्माण भएको।
- प्राविधिक शिक्षा तथा तालिम क्षेत्रको विस्तारका लागि ९७ वटा सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम विस्तार गरिएको।
- वि. पी. कोइराला मेमोरियल अञ्जरभेटरी विकास समितिबाट भौतिकशास्त्र संग्रहालय र 3D थिएटर निर्माण सम्पन्न भएको।
- प्रारम्भिक बालस्याहार तथा शिक्षाका लागि एशिया प्रशान्त क्षेत्रीय नीति मञ्च तथा प्रारम्भिक बाल विकासका लागि एशिया प्रशान्त क्षेत्रीय सञ्जालको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन २०१८ को जुन ५-७ सम्म काठमाडौंमा सम्पन्न भएको।
- मन्त्रालयबाट जारी र परिमार्जन गरिएका नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिका:
 - सुरक्षित विद्यालय नीति, २०७५,
 - विद्यालय अनुदान निर्देशिका, २०७४,
 - कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०७४/७५,
 - Revised-Contingency-Plan-For-Education-Cluster-Of-Nepal-2018,

- गुनासो सुनुवाइ कार्यविधि, २०७४,
- राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड मार्गदर्शक पुस्तिका प्रथम संशोधन, २०७५,
- विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४,
- शिक्षक दरबन्दी मिलान तथा समायोजनका आधारहरू, २०७४,
- विद्यालय सुधार योजना निर्माण सहयोगी पुस्तिका, २०७४,
- विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७४,
- विद्यालय छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७४,
- नमूना विद्यालय व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७४,
- विद्यालय अनुदान व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७४,
- शिक्षण सिकाइ समय कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७४,
- Teacher Rationalization and Redeployment Plan 2016/017-2023/2024।
- विद्यार्थी भर्ना अभियान कार्यक्रम सञ्चालन भई विद्यालय बाहिर रहेका विद्यालय उमेर समूह (५-१२ वर्ष) का २,५३,५५६ बालबालिकाहरू भर्ना भएका।
- अस्थायी शिक्षकहरूलाई १२,७३९ स्थायी पदमा लैजाने प्रक्रियाका लागि तहगत तथा विषयगत परीक्षा सञ्चालन गरिएको।
- कक्षा १ देखि १० सम्मका सबै बालबालिकाहरूले तोकिएको समयभित्रै पाठ्यपुस्तक प्राप्त गरेका।
- आधारभूत तह (कक्षा १-५) को खुद भर्ना दरमा अघिल्लो वर्षको तुलनामा ०.३० प्रतिशतले वृद्धि भई ९७.२० प्रतिशत पुगेको।
- कक्षा १मा प्रारम्भिक बालविकासको अनुभवसहित भर्ना हुन आउने बालबालिकाहरूको संख्या १.६० प्रतिशतले वृद्धि भई ६६.३ प्रतिशत कायम भएको।
- आधारभूत तह (कक्षा १-८)मा अध्यापन गराउने महिला शिक्षकहरूको उपलब्धता ०.५० प्रतिशतले वृद्धि भई ४१.२ प्रतिशत पुगेको।
- व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिम अभिवृद्धि परियोजना (दोस्रो) बाट २७ हजार ३ सय जनालाई प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना भएको। सीप विकास परियोजनाबाट ५० हजार जनाले व्यावसायिक सीप तथा तालिम प्राप्त गरेका।
- पानी तथा सरसफाइ सुविधा सहितका २ हजार १ सय ३३ वटा शौचालय निर्माण भई बालिकाहरूको विद्यालयमा निरन्तरता सुनिश्चित गरिएको।
- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट निर्माण भएका बाहेक ८ हजार ५ सय वटा थप कक्षा कोठा निर्माण भएका।
- ३ हजार विद्यालयहरूमा प्रत्येक क्षेत्रमा १ हजार वटाका दरले क्रमशः कम्प्युटर ल्याव, पुस्तकालय र विज्ञान ल्यावको स्थापना भएको।

२.३.२. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- जनस्वास्थ्य ऐनको मस्यौदा तयार गरिएको।
- प्रजनन् स्वास्थ्य विधेयक तयार गरिएको।
- राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान ऐन पारित भएको।
- स्वास्थ्य बीमा नियमावलीको मस्यौदा तयार भई स्वीकृतिको प्रकृत्यामा रहेको र ३३ जिल्लामा स्वास्थ्य बीमा लागु भएको।
- प्रविणता प्रमाणपत्र मिडवाइफ्रि पाठ्यक्रम र स्कूलमा स्कूल नर्स राख्नका लागि कार्यविधि तयार गरिएको।
- कुष्ठरोग निवारण राष्ट्रिय रणनीति २०१६— २०२० तयार गरिएको।
- पोखरा र राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानका नियमावलीहरू पारित भएका।
- सरकारी अस्पतालहरूको वर्गीकरण अनुसार प्रदान गरिने सेवाको न्यूनतम मापदण्डको मस्यौदा तयार भएको।
- संघीयताको सन्दर्भमा अनुगमन मूल्यांकन निर्देशिका तयार गरिएको।
- National Health Account 2012-2015/16 प्रकाशन गरिएको।
- Nepal Health Facility Survey 2015 को थप चार क्षेत्रमा विस्तृत विश्लेषण प्रतिवेदन तयार भएको।
- सुर्तीजन्य पदार्थको अवैध व्यापार अन्त्य गर्ने प्रोटोकल (Protocal to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Product) को मस्यौदा तयार गरिएको।
- रक्तअल्पता, आयोडिनको कमीको अवस्था, पुङ्कोपन, सुकेनास आदि पोषणसँग सम्बन्धित सर्वेक्षण (Micro Nutrient Status Survey) को प्रतिवेदन तयार गरिएको।

- संघीयताको सन्दर्भमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई स्थानीय तहबाटै अनलाइन प्रतिवेदन गर्ने कार्यका लागि मन्त्रालयको वेबसाइटमा अडियो, भिडियोसहित निर्देशिकाको व्यवस्था गरिएको।
- औषधी फोहरजन्य पदार्थ विसर्जन सम्बन्धी निर्देशिकाको मस्यौदा तयार गरिएको।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तयार गरिएको।
- विपद् व्यवस्थापनका लागि गण्डकी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा स्वास्थ्य आकस्मिक सञ्चालन केन्द्र स्थापना गरिएको।
- शहिद गंगालाल हृदय केन्द्रसंगको समन्वयमा नेपालगञ्ज र जनकपुरमा मुटुरोग सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवा विस्तारको प्रकृया शुरु गरिएको।
- देशभरिका ५ लाख ६ हजार ७ सय ६४ जना एक वर्षमुनिका बच्चाहरूलाई पूर्ण खोप प्रदान गरिएको, ३ लाख ४८ हजार ६ सय ६९ जना महिलाहरूलाई स्वास्थ्य संस्थामा निःशुल्क प्रसुति सेवा प्रदान गरिएको र ३० हजार १ सय ६६ जना क्षयरोगीका बिरामीहरूलाई प्रत्यक्ष निगरानीमा निःशुल्क उपचार प्रदान गरिएको।
- अस्पतालमा आधारित एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र १६ अस्पतालमा थप गरी ४५ वटा पुऱ्याइएको, सामाजिक सुरक्षा एकाइ १६ अस्पतालमा थप गरी ३२ वटा पुऱ्याइएको र जेरियाट्रिक वार्ड ८ वटा स्थापना गरिएको।
- परिवार नियोजनको अस्थायी साधनको प्रयोगतर्फ पिल्स चक्की खानेको संख्या १ लाख २१ हजार ८ सय ९ जना, डिपो प्रयोग गर्नेको संख्या २ लाख ३८ हजार २ सय ४ जना, आई. यू. सी. डि. लगाउनेको संख्या २७ हजार १ सय ४५ जना, इम्प्लान्ट प्रयोग गर्नेको संख्या ८८ हजार १ सय ७१ जना, स्थायी बन्ध्याकरण गर्नेको संख्या २४ हजार ८ सय ७१ जना रहेको र परिवार नियोजनको अस्थायी साधन नियमितरूपमा प्रयोगकर्ता व्यक्तिको संख्या २६ लाख ५३ हजार ५ सय ३१ जना रहेका।

- ✓ देशभरिका ५,०६,७६४ जना एक वर्षमुनिका बच्चाहरूलाई पूर्ण खोप प्रदान गरिएको, ३,४८,६६९ जना महिलाहरूलाई निःशुल्क प्रसुति सेवा प्रदान गरिएको र ३०,१६६ जना क्षयरोगीलाई निःशुल्क उपचार प्रदान गरिएको,
- ✓ अस्पतालमा आधारित एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र १६ अस्पतालमा थप गरी ४५ वटा पुऱ्याइएको, सामाजिक सुरक्षा एकाइ १६ अस्पतालमा थप गरी ३२ वटा पुऱ्याइएको र जेरियाट्रिक वार्ड ८ वटा स्थापना गरिएको,
- ✓ परिवार नियोजनको अस्थायी साधन पिल्स चक्की खानेको संख्या १,२१,८०९ जना, डिपो प्रयोग गर्नेको संख्या २,३८,२०४ जना, आई. यू. सी. डि. २७,१४५ जना, इम्प्लान्ट ८८,१७१ जनाले प्रयोग गरेको, २४,८७१ जना रहेको र परिवार नियोजनको अस्थायी साधन नियमितरूपमा प्रयोगकर्ता व्यक्तिको संख्या २६,५३,५३१ जना रहेका।

- ✓ ७९ वटा सूचीकृत अस्पतालहरूबाट ८ प्रकारका रोगहरूका २१,८१६ जना विपन्न नागरिकहरूलाई औषधि उपचार रकम रु. २ अरब ११ करोड ५६ लाख भुक्तानी दिइएको,
- ✓ स्वास्थ्य संस्था नभएका २,३१२ वडाहरूको विस्तृत विवरण तयार गरिएको, ३४ वटा थपसहित ४०० वटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र र ५० वटा थप सहित ४५० वटा सामुदायिक स्वास्थ्य एकाइ सञ्चालनमा रहेका।
- ✓ चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (वीर अस्पताल समेत) मा १५ नयाँ मेसिन थप गरी २४ सै घण्टा डायलोसिस सेवा शुरु गरिएको।
- ✓ स्वास्थ्य बीमा नियमावलीको मस्यौदा तयार र ३३ जिल्लामा स्वास्थ्य बीमा लागु भएको।

- Neonatal Intensive Care Unit (NICU) ७ वटा र Special Neonatal Care Unit (SNCU) १३ वटा अस्पतालमा स्थापना गरिएको।
- ५६ वटा जिल्ला पूर्ण खोप जिल्लाका रूपमा घोषणा भएका, Fractional Injectable Polio Vaccine (FIPV) शुरूवात गर्न आवश्यक तयारी पूरा गरिएको, पूर्ण खोप पाउने ५ वर्षमुनिका बालबालिका संख्या ३ लाख ९५ हजार ५ सय २३, भिटामिन ए पाउने ६ - ५९ महिनाका बालबालिका संख्या ३८ लाख ८१ हजार ८ सय ३५ र Possible Severe Bacterial Infection (PSBI) भएका २ महिनामुनिका बालबालिकाको संख्या ५ हजार १ सय २५ रहेको।
- रोगहरूको महामारी पहिचानका लागि निगरानी प्रणाली Early Warning and Reporting System (EWARS) ८३ केन्द्रमा विस्तार गरिएको तथा ईलाम र कैलालीमा नर्सर्ने रोगहरूको उपचार तथा नियन्त्रणका लागि प्याकेज शुरू गरिएको।
- अन्तर्राष्ट्रिय स्वास्थ्य विनियम अन्तर्गत रसुवागढी, काकडभित्ता, रानी, वीरगञ्ज, भैरहवा, नेपालगञ्ज, पशुपतिनगर र गड्डाचौकी भन्सारमा हेल्थ डेस्क स्थापना गरिएको।
- २ वटा केन्द्रीय स्टोर, २ वटा क्षेत्रीय मेडिकल स्टोर, ५ नं प्रदेशमा १२ वटा र ६ नं प्रदेशमा १० वटा गरी २२ जिल्ला, बर्दियाका १५ र सुर्खेतमा १५ स्वास्थ्य संस्थामा Electronic Logistic Management Information System (ELMIS) सञ्चालन गरिएको।
- ७९ वटा सूचिकृत अस्पतालहरूबाट ८ प्रकारका असाध्य रोग लागेका २१ हजार ८ सय १६ जना विपन्न नागरिकहरूलाई औषधि उपचारबापत रु. २ अरब ११ करोड ५६ लाख रकम अनुदान उपलब्ध गराइएको।
- स्वास्थ्य संस्था नभएका २ हजार ३ सय १२ वडाहरूको विस्तृत विवरण तयार गरिएको, ७ वटा वृद्धाश्रममा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिएको, ३४ वटा थपसहित ४ सय वटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र सञ्चालनमा रहेका। ५० वटा थपसहित ४ सय ५० वटा सामुदायिक स्वास्थ्य एकाइ सञ्चालनमा रहेका।
- चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (वीर अस्पतालसमेत) मा विभिन्न विभागमा अत्याधुनिक मेसिनहरू जडान गरी उपचार शुरू गरिएको, १५ वटा नयाँ मेसिन थप गरी २४ सै घण्टा डायलिसिस सेवा उपलब्ध गराइएको।
- कर्णाली स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा स्नातक तह मिडवाइफेरी र एक वर्षे एनेस्थेसिया असिस्टेन्ट कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको, BPH, MBBS, MDGP, MD in obs/gynae, Ortho, Anesthesia कार्यक्रमका पाठ्यक्रम विकास गरिएको र ४० हजार जना बिरामीले बहिरंग सेवा प्राप्त गरेका।
- कान्ति बाल अस्पतालमा हाईड्रोसिल, कालाज्वर तथा नवजात शिशुहरूको निःशुल्क सेवा शुरू गरिएको।
- शहीद गंगालाल राष्ट्रिय हृदय केन्द्रतर्फ :
 - १ लाख ३५ हजार ४ सय १३ जना मुटुका बिरामीहरूलाई बहिरंग सेवा, १ हजार ८ सय ५६ जना बिरामीहरूलाई विभिन्न खाले मुटुको शल्यक्रिया, १ हजार ७ सय ९७ जनाको क्याथल्याब मार्फत एन्जियोप्लाष्टि, ४,५०० जनाको एन्जियोग्राफी, ६१५ को पेशमेकर लगायतका सेवा उपलब्ध गराइएको।

✓ शहीद गंगालाल राष्ट्रिय हृदय केन्द्रबाट १,३५,४१३ जना मुटुका बिरामीहरूलाई बहिरंग सेवा, १,८५६ जना बिरामीहरूको विभिन्न खाले मुटुको शल्यक्रिया, १,७९७ जनाको क्याथल्याब मार्फत एन्जियोप्लाष्टि, ४,५०० जनाको एन्जियोग्राफी, ६१५ को पेशमेकर लगायतका सेवा उपलब्ध गराइएको।

- क्याथल्याबमार्फत् एन्जीयोप्लाष्टि, ४ हजार ५ सय जनालाई एन्जीयोग्राफी, ६ सय १५ जनालाई पेशमेकर लगायतका सेवा उपलब्ध गराइएको,
- १५ वर्षमुनिका ८ सय ६९ जना बिरामीहरूको विभिन्न खाले मुटुको शल्यक्रिया गरिएको,
 - ७५ वर्ष भन्दामाथिका ५ सय ४४ जना बिरामीहरूको विभिन्न खाले मुटुको उपचार गरिएको,
 - ४ सय ९ जना बिरामीहरूको Percutaneous Trans-Mitral Commissurotomy (PTMC) पद्धतिद्वारा मुटुको साँगुरिएको भल्भ खोलिएको,
 - ४ सय ५० जना वाथज्वरो बिरामीहरूको निःशुल्क भल्भ तथा शल्यक्रियाको उपचार गरिएको,
 - विपन्न नागरिकहरूका लागि रु. २१ करोड ६३ लाख ३० हजार ६ सय ४३ रकम खर्च गरी २ हजार २ सय ६१ जनाको उपचार गरिएको,
 - देशका विभिन्न १३ स्थानमा मुटुरोग सम्बन्धी निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी जम्मा ६ हजार २ सय ८३ जना बिरामीको स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको जसमध्ये इसीजी गर्ने बिरामी २ हजार ६ सय ३४ तथा इको गर्ने बिरामीको सख्या २ हजार ६ सय ५७ रहेको।
- मनमोहन कार्डियोथोरासिक भास्कुलर तथा ट्रान्सप्लान्ट सेन्टरमा नयाँ क्याथ ल्याब उपकरण जडान गरिएको, भवन निर्माण कार्य सुचारु रहेको, उपचार राहत कार्यक्रम अन्तर्गत विनियोजित बजेट अनुसार शतप्रतिशत सेवा प्रदान गरिएको, विपन्न सेवा अन्तर्गत आषाढ मसान्तसम्म ८ सय ३७ जना बिरामीहरूको उपचार गरिएको।

२.३.३. महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

महिलातर्फ	<ul style="list-style-type: none">•हिंसा पीडितहरूको दीर्घकालीन पुनर्स्थापनाका लागि ४० जनालाई सेवा पुऱ्याइएको, २१ जना लैङ्गिक हिंसा पीडित/प्रभावितहरूलाई आश्रय दिइएको र दीर्घकालीन मंगला सहाना पुनर्स्थापना केन्द्रबाट १० जनालाई पुनर्स्थापना गराइएको।•७८५ जना मानव बेचबिखनबाट पीडित तथा प्रभावितहरूलाई आवासीय सेवासहित कानूनी सहायता, मनोसामाजिक परामर्श र स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइएको।•१४ जिल्लाका १,२७५ महिलाहरूलाई स्वरोजगार तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिम दिइएको।
बालबालिकातर्फ	<ul style="list-style-type: none">•हराएका र बेवारिसे अवस्थामा फेलापरेका साथै जोखिममा रहेका बालक ९५९ र बालिका १,१२२ जनाको खोजी, उद्धार, पारिवारिक पुनर्मिलन गराइएको।
अपाङ्गतातर्फ	<ul style="list-style-type: none">•विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका २,१९४ व्यक्तिहरूलाई आवश्यक हुने सहायक सामग्री वितरण गरिएको।
ज्येष्ठ नागरिकतर्फ	<ul style="list-style-type: none">•ज्येष्ठ नागरिकहरूको हेरचाहका निमित्त विभिन्न संघ संस्थाहरूलाई चालु अनुदान उपलब्ध गराई ४९ जिल्लामा ८७ वटा दिवासेवा केन्द्र सञ्चालन गरिएको।•नयाँ पुस्तामा ज्येष्ठ नागरिकहरूप्रति सम्मान गर्ने भावनाको विकास गर्न ७५ जिल्लाका २२५ वटा विद्यालयमा अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको।

• महिलातर्फ:

- हिंसा पीडितहरूको दीर्घकालीन पुनर्स्थापनाका लागि काठमाण्डौमा संचालित मंगला सहाना पुनर्स्थापना केन्द्रमा ४० जनालाई सेवा उपलब्ध गराइएको, २१ जना लैङ्गिक हिंसा पीडित/प्रभावितहरूले आश्रय लिइरहेका, दीर्घकालीन मंगला सहाना पुनर्स्थापना केन्द्रबाट १० जनालाई पारिवारिक पुनर्स्थापना गराइएको,
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषबाट हालसम्म ३७ जनालाई रु. ३५ लाख ५० हजार रकम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइएको,
- १० वटा पुनर्स्थापना केन्द्र मार्फत् ७ सय ८५ जना मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारबाट पीडित तथा प्रभावितहरूलाई आवासीय सेवासहित कानूनी सहायता, मनोसामाजिक परामर्श र स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइएको,
- मानव बेचबिखन विशेष गरी महिला तथा बालबालिकाहरूको बेचबिखन तथा ओसारपसार विरुद्धको राष्ट्रिय कार्ययोजना २०६८ को कार्यान्वयन योजना, २०७१ को मध्यावधि मूल्यांकन सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको,
- राष्ट्रपति महिला उत्थान कार्यक्रम मार्फत् मानव विकास सूचकांकमा पछाडि परेका १४ जिल्ला (भोजपुर, सुनसरी, वारा, रौतहट, दोलखा, सिन्धुली, तनहुँ, लम्जुङ, रोल्पा, दाङ, दैलेख, मुगु, अछाम, दार्चुला) का १ हजार २ सय ७५ महिलाहरूलाई स्वरोजगार तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिम दिइएको,

- १० जिल्ला (सिरहा, सप्तरी, महोत्तरी, रौतहट, काठमाण्डौ, ललितपुर, कैलाली, अछाम, डोटी, वैतडी) का १३ स्थानमा ६ हजार १ जना स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूलाई लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको,
- कोलम्बो प्लानका २७ देशका लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरूको ३ दिने क्षेत्रीय सम्मेलन नेपालमा आयोजना गरिएको,
- ११ जिल्लामा प्रथा, परम्परा तथा सामाजिक कुरीतिका कारण महिलामाथि हुने हिंसा सम्बन्धी छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन भएको,
- १० जिल्लामा विद्यालय तहमा महिला अधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक, ७ जिल्लामा महिला अधिकार विषयक सार्वजनिक सुनुवाइ र ४ जिल्लामा सञ्चार माध्यमसँगको अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
- **बालबालिकातर्फ:**
 - सिंहदरबार परिसरभित्र सञ्चालित दिवा शिशु स्याहार केन्द्रमा ८५ जना शिशुहरू राखी सेवा उपलब्ध गराइएको,
 - ७७ वटै जिल्लामा बालबालिकामाथि हुने हिंसा विरुद्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको,
 - भक्तपुरको सानोठिमी, कास्की र मोरङमा सञ्चालन भइरहेका बाल सुधार गृहमा हाल २ सय ८८ जना रहेका छन् भने नेपालगञ्जमा बालसुधार गृह सञ्चालनका क्रममा रहेको,
 - हराएका र बेवारिसे अवस्थामा फेलापरेका साथै जोखिममा रहेका बालक ९ सय ५९ र बालिका १ हजार १ सय २२ गरी २ हजार ८१ जना बालबालिकाहरूको खोजी, उद्धार, पारिवारिक पुनर्मिलन गराइएको,
 - काठमाडौं उपत्यकाका सडकमा सडक जीवन बिताइरहेका बालक १ सय १ र बालिका २० गरी १ सय २१ जना सडक बालबालिकाको उद्धार गरी सम्पर्क गृहमा राखी संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिएको।
- **अपाङ्गतातर्फ:**
 - "क" वर्गका बेसहारा विपन्न एवम् अपाङ्गता भएका ३८ जना (नेपाल अपाङ्ग संघ, खगेन्द्र नवजीवन केन्द्र जोरपाटी काठमाडौंमा ३५ जना र नेपाल राष्ट्रिय समाज कल्याण संघ कञ्चनपुरमा ३ जना) व्यक्तिहरूलाई पुनर्स्थापना गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको र थप १३ जनालाई पुनर्स्थापना सेवा प्रदान गर्न छनौट गर्ने प्रक्रियामा रहेको।
 - विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका २ हजार १ सय ९४ व्यक्तिहरूलाई आवश्यक हुने सहायक सामग्री वितरण गरिएको।
 - अपाङ्गता भएका व्यक्तिका क्रियाशील संस्थाहरूमार्फत् रु. १ करोड ६८ लाख ७५ हजारको सहयोगमा समुदायमा आधारित पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
- **ज्येष्ठ नागरिकतर्फ:**
 - ६५ वटा वृद्धाश्रममा रहेका १ हजार ३ सय ५७ ज्येष्ठ नागरिकहरूको संरक्षण गरिएको,
 - ज्येष्ठ नागरिक सम्बन्धित १ सय २२ वटा संघसंस्थाहरू मार्फत् ज्येष्ठ नागरिक आश्रम निर्माणमा रु. ६ करोड ७६ लाख र सञ्चालनका लागि रु. ४ करोड ६५ लाख आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको,

- ज्येष्ठ नागरिकहरुको हेरचाहका निम्ति विभिन्न संघ संस्थाहरुलाई चालु अनुदान उपलब्ध गराई ४९ जिल्लामा ८७ वटा दिवासेवा केन्द्र सञ्चालन गरिएको,
- नयाँ पुस्तामा ज्येष्ठ नागरिकहरुप्रति सम्मान गर्ने भावनाको विकास गर्न ७५ जिल्लाका २ सय २५ वटा विद्यालयमा अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- **समाजकल्याणतर्फ :**
 - ३५ वटा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाको मध्यावधि र ७१ वटाको अन्तिम मूल्यांकन भएको,
 - राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाले समाजकल्याण परिषद्बाट २ हजार १ सय ३५ वटा नयाँ आवद्धता, १ हजार ६३ वटा संस्थाले नवीकरण गरी २०७५ आषाढ मसान्त सम्मको कुल आवद्धता संख्या ४८ हजार २ सय ७३ संख्या पुगेको,
 - ७ सय २३ वटा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुमार्फत् १ हजार १ सय ८१ वटा परियोजना सञ्चालन गरी कुल रु. २० अरब १ करोड ४२ लाख ७३ हजार ६ सय ७२ बजेट परिचालन भएको र अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाले ७१ वटा कार्यक्रम सम्झौता गरी रु. १८ अरब ५१ करोड ३० लाख ९२ हजार ८ सय ७८ बजेट परिचालन भएको।
- **राष्ट्रिय महिला आयोगबाट सम्पन्न भएका कार्यहरु:**
 - आयोगमा घरेलु हिंसा र महिला हिंसा सम्बन्धी देहाय अनुसारका उजुरी प्राप्त भएका र त्यसमा कारवाही गरिएको।
 - घरेलु हिंसा – ७६६,
 - महिला हिंसा – ७२,
 - मनोसामाजिक परामर्श – १६६।
 - निम्नानुसार अन्य निकायहरुमा सिफारिश गरिएको:
 - कानूनी सहायता – २१५,
 - सेल्टर (सार्थी) – ४०,
 - बालगृह – ७,
 - प्रहरी,मालपोत, स्थानीय निकाय, अध्यागमन – १३४.

२.३.४. श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

२०७५ श्रावण १ गतेबाट लागु हुने गरी श्रमिक हकको न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण गरिएको।

२७८ जना बालश्रममा रहेका बालबालिकाहरूलाई उद्धार गरी संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिएको।

७,६६४ जनालाई आधारभूत तालिम र ११८ जना महिलालाई आवासीय तालिम प्रदान गरिएको।

११,१५९ जनालाई वैदेशिक एवं युवा स्वरोजगार सम्बन्धी विशेष सीप विकास) तालिम प्रदान गरिएको।

२,१२९ उजुरी दर्ता भएकोमा १,०२३ फरफारक भएको।

वैदेशिक रोजगारमा ठगी सम्बन्धी परेका उजुरीमध्ये २३४ मुद्दा दायर भई रु. १ अर्ब ५२ करोड क्षतिपूर्ति दावी गरिएको जसमध्ये रु. २० करोड विगो भराइएको।

१४,९२७ बेरोजगार दर्ता भएकोमा ७३८ जनालाई रोजगारीका लागि र १,३७४ जनालाई तालिमका लागि सिफारिस गरिएको।

- १,४९४ उद्योग प्रतिष्ठान र ४४४ वटा बोर्डलर निरीक्षण।
- २८९ वटा श्रम विवाद समाधान।
- १,०५० वटा बालश्रम निरीक्षण इभेन्ट।
- ७५ वटा बालश्रम उद्धार।
- ५९ वटा बालश्रम पुनः स्थापना/ पुनर्मिलन।
- ५१ वटा औद्योगिक दुर्घटनामा कारवाही।

- नेपाली कामदारका लागि नेपालका विदेशस्थित नियोगबाट मागपत्र प्रमाणीकरण हुने व्यवस्था मिलाइएको।
- बहुसीपयुक्त तालिम केन्द्र स्थापनाका साथै वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका श्रमिकहरूका लागि पुनःस्थापना केन्द्र स्थापना गरिएको।
- विदेशमा मृत्यु भएका नेपालीहरूको शव बुझ्ने व्यवस्थाका लागि त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा शव बुझ्ने छुट्टै कक्षको रूपमा "वैदेशिक रोजगार सहायता कक्ष" र वैदेशिक रोजगार सूचना केन्द्रको स्थापना गरिएको।
- कोमामा रहेका श्रमिकलाई स्वदेशमा फिर्ता ल्याउन तथा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट समेत वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको।
- Employment Permit System (EPS) प्रणाली अन्तर्गतको परीक्षा केन्द्र काठमाडौंमा मात्र रहेकोमा त्यस्तो परीक्षा पोखरामा पनि हुने व्यवस्था गरिएको।
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी २ हजार १ सय २९ उजुरी प्राप्त भएकोमा १ हजार २३ उजुरीहरू फरफारक भएको। १ सय ९७ म्यानपावर कम्पनी खारेज गरिएको।

- वैदेशिक रोजगारीका क्रममा ठगी गरेको वा ठगीमा परेको भन्दै आएका उजुरीमध्ये २ सय ३४ वटा मुद्दा दायर भएका, रु. १ अरब ५२ करोड क्षतिपूर्ति दाबी गरिएको र रु. २० करोड बिगो भराइएको।
- सहज तथा सुलभ सेवा प्रदान गर्न र वैदेशिक रोजगारीमा देखिएको ठगी न्यूनीकरण गर्न एकीकृत वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणाली शुरुवात गरेको। यस प्रणालीमा वैदेशिक रोजगारको केन्द्रीय प्रणालीमा अध्यागमन विभाग, राहदानी विभाग, कन्सुलर सेवा विभाग, कूटनीतिक नियोगहरू, वैदेशिक रोजगार विभाग, बैंक र बीमा कम्पनीका सर्भरहरूलाई अन्तरआबद्ध गरिएको।
- वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सूचना तथा सेवामा नागरिकको सहज पहुँच बनाउन मोबाइल एप निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइएको। मोबाइल एप प्ले स्टोरमा श्रम स्वीकृति नवीकरणको फाराम भर्न सकिने प्रावधान राखिएको।
- बालश्रम निरीक्षण तथा अनुगमन कार्यक्रम ५८ वटा ईभेन्टमा गरिएको र २४ वटा कारखाना निरीक्षण गरिएको।
- निजामती कर्मचारीहरूको आधिकारिक ट्रेड युनियनहरूको कोष सञ्चालन निर्देशिका तयारी तथा प्रकाशन गरिएको।
- बालश्रम अन्त्य गर्न महाङ्काल, बौद्ध, गुहेश्वरी र कीर्तिपुरमा चारवटा दिवा सेवा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन भइरहेको।
- बालश्रम निवारणका लागि १० वर्षे बालश्रम गुरु योजना (२०७५-२०८४) कार्यान्वयन गरिएको।
- २ सय ७८ जना बालश्रममा रहेका बालबालिकाहरूलाई उद्धार गरी संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिएको।
- १ हजार ६ सय ८ जना विदेशीलाई श्रम स्वीकृति प्रदान गर्नुका साथै ९ सय ६२ जना विदेशीको श्रम स्वीकृति नवीकरण गरिएको।
- १ वटा ट्रेड युनियन महासंघ दर्ता, १ वटा ट्रेड युनियन महासंघ नवीकरण, १६ वटा ट्रेड युनियन संघ दर्ता र ३० वटा ट्रेड युनियन संघ नवीकरण गरिएको।
- नेपालले अनुमोदन गरेका सामाजिक सौदावाजी सम्बन्धी महासन्धि (Convention C98) र न्यूनतम पारिश्रमिक सम्बन्धी महासन्धि (Convention C131) अनुमोदनको प्रतिवेदन अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनमा पठाइएको।
- कार्यस्थलमा आपतकालीन अवस्थाको सृजना भएमा त्यसबाट सुरक्षित रहन आवश्यक पर्ने सीप सिकाउन Emergency Response Team (ERT) र Fire Evacuation Plan (FEP) को तालिम प्रदान गरिएको।
- सामाजिक सुरक्षाका विभिन्न योजनाहरूमध्ये पहिलो चरणमा ४ वटा (मातृत्व सुरक्षा योजना, दुर्घटना सुरक्षा योजना, वृद्ध अवस्था सुरक्षा योजना र बेरोजगार सहायता योजना) को कार्यविधि तर्जुमा भइरहेको।
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४ कार्यान्वयनका लागि नियमावली मस्यौदा तयार गरिएको।

- सामाजिक सुरक्षा योजनाहरू सञ्चालन गर्नका लागि सामाजिक सुरक्षा कोषमा Social Security Information Management System (SSIMS) नामको अनलाइन सफ्टवेयर निर्माण गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको।
- बाल श्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय गुरुयोजना, २०७५ तयार गरिएको।
- श्रम नियमावली, २०७५ को मस्यौदा तयार गरिएको।
- वैदेशिक रोजगारमा गएका नेपाली कामदारको कानुनी प्रतिरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ तयार गरिएको।
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी मागपत्र जाँच निर्देशिका, २०७५ तयार गरिएको।
- वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको हितमा बीमा रकम वृद्धि गरी रु. १० लाख पुऱ्याइएको साथै नेपाल सरकारबाट रु. ७ लाख आर्थिक सुविधा वृद्धि गरिएको।
- वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी गुनासो सुनवाइ गर्नका लागि विभागमा छुट्टै टोल-फ्री कक्ष स्थापना गरी कामदारका गुनासो व्यवस्थापन गरिएको।
- ३७ वटा कम्पनीको अनुगमन गरिएको र नियम विपरीत कार्य गर्ने विभिन्न कम्पनीहरूबाट रु. ३७ लाख जरिवाना असुल भएको।
- श्रम कार्यालयमा टोकन सिस्टम लागु गरिएको।
- रोजगार सूचना केन्द्रमा १४ हजार ९ सय २७ बेरोजगार दर्ता भएकोमा ७ सय ३८ जनालाई रोजगारीका लागि र १ हजार ३ सय ७४ जनालाई तालिमका लागि सिफारिस गरिएको।
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी २ हजार १ सय २९ उजुरी दर्ता भएकोमा १ हजार २३ फरफारक भएको।
- वैदेशिक रोजगारीमा ठगी परेको भन्दै आएका उजुरीमध्ये २ सय ३४ मुद्दा दायर भई रु. १ अरब ५२ करोड क्षतिपूर्ति दावी गरिएको।
- व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रबाट ७ हजार ६ सय ६४ जनालाई आधारभूत तालिम, १ सय १८ जना महिलालाई आवासीय तालिम र ११ हजार १ सय ५९ जनालाई वैदेशिक एवम् युवा स्वरोजगार सम्बन्धी विशेष सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको।
- वैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणबाट ३ सय २५ थान मुद्दा फछ्यौट भएको।
- वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डबाट निम्न कार्यहरू भएको:
 - ७ सय ६१ मृतक कामदारका परिवारलाई रु. ४५ करोड ६४ लाख २४ हजार ३० सहायता रकम वितरण गरिएको,
 - ३ सय ६१ जना अङ्गभङ्ग भएका कामदार तथा अशक्तता निर्धारण गरी दिइने रु. ६ करोड ५१ लाख १७ हजार ६ सय ५० सहायता रकम वितरण गरिएको,
 - ६६ जना विदेशमा अलपत्र परेका कामदारको उद्धार गरिएको,
 - १ सय ३८ जना विदेशमा अलपत्र परेका शव झिकाइएको,

- ✓ वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको बीमा रकम वृद्धि गरी रु. १० लाख पुऱ्याइएको साथै नेपाल सरकारबाट रु. ७ लाख आर्थिक सुविधा वृद्धि गरिएको,
- ✓ ७६१ मृतक कामदारका परिवारलाई रु. ४५,६४,२४,०३० सहायता रकम वितरण गरिएको,
- ✓ ३६१ जना अङ्गभङ्ग भएका कामदारलाई रु. ६,५१,१७,६५० सहायता रकम वितरण गरिएको,
- ✓ ५१ जनालाई स्वास्थ्योपचार खर्चवापत रु. २४,९५,००० आर्थिक सहायता रकम वितरण गरिएको,
- ✓ ६६ जना विदेशमा अलपत्र परेका कामदारको उद्धार गरिएको,
- ✓ १३८ जना विदेशमा अलपत्र परेका शव झिकाइएको।

- ६ सय ८८ जना कामदारको शव सम्बन्धित जिल्लामा पुऱ्याउने कार्य भएको,
- वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिहरुलाई वैदेशिक रोजगारमूलक एक महिने आवासीय सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको,
- कामदारका परिवारलाई वितरण गरिने स्वास्थ्योपचार खर्चबापत ५१ जनालाई रु. २४ लाख ९५ हजार आर्थिक सहायता रकम उपलब्ध गराइएको ।

२.३.५. युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

९ जिल्लाका ५६२ जनालाई विपद् व्यवस्थापन तथा स्काउटको आधारभूत तालिम प्रदान गरिएको।

७ प्रदेशका २१ जिल्लाका ६७२ जना स्काउटलाई तालिम तथा प्रोत्साहन स्वरूप पोसाक र औजार वितरण गरिएको।

अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरूमा स्वर्ण र रजत पदक प्राप्त गर्ने ३५ खेलका ४०४ जना खेलाडीहरूलाई नगद पुरस्कार प्रदान गरिएको।

शैक्षिक प्रमाणपत्रका आधारमा ४७ जना बेरोजगार युवालाई प्रतिव्यक्ति रु. २ लाखका दरले उद्यम सञ्चालनका लागि ऋण सहयोग प्रदान गरिएको।

विभिन्न खेलका २५ जना खेलाडीलाई उपचारका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको।

१७ खेलका ३३५ जना खेलाडी र ६७ जना प्रशिक्षकहरूलाई राष्ट्रिय टिममा समावेश गरी प्रशिक्षण प्रदान गरिएको।

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषबाट ८,३२७ जना महिला र ८,७१२ जना पुरुष गरी जम्मा १७,०३९ जना स्वरोजगार भएका।

- नयाँ जारी भएका/परिमार्जन गरिएका नीति, योजना, कार्यविधि, निर्देशिका:
 - राष्ट्रिय युवा प्रतिभा सम्मान कार्यविधि, २०७२ को दोस्रो संशोधन भएको,
 - खेलकुद प्रतिभा सम्मान कार्यविधि, २०६८ परिमार्जन गरिएको,
 - राष्ट्रपति रनिङ्गशिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७२ को दोस्रो संशोधन गरिएको,
 - खेलकुद पुरस्कार तथा सम्मान कार्यविधि, २०७२ संशोधन गरिएको,
- राष्ट्रिय युवा परिचालन:
 - युवा अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रम (बाह्य) अन्तर्गत ३८ जना भारतीय युवाले नेपालको भ्रमण गरेका,
 - १० जना युवालाई रु. १ लाखका दरले नगद पुरस्कार र प्रशंसा-पत्र सहित राष्ट्रिय युवा प्रतिभा सम्मान पुरस्कारद्वारा सम्मान गरिएको,
 - युवाका सवालसँग सम्बन्धित ५२ वटा रेडियो श्रृंखला तयार पारी रेडियो नेपालबाट प्रसारण भएको।
 - युवा सीप तथा उद्यमशीलता कार्यक्रम अन्तर्गत ६५ जिल्लामा ९ सय ५४ जनालाई तालिम तथा सहायता सामग्री वितरण गरिएको,
 - शैक्षिक प्रमाणपत्रका आधारमा ४७ जना बेरोजगार युवालाई प्रतिव्यक्ति रु. २ लाखका दरले उद्यम सञ्चालनका लागि ऋण सहयोग प्रदान गरिएको,
 - राष्ट्रपति महिला उद्यम कार्यक्रम अन्तर्गत तराईका ११ जिल्लाका १८ वटा महिला उद्यम समूहलाई प्रति समूह रु. २० हजारका दरले उद्यमशीलता विकासका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको,

- उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि कार्यक्रमअन्तर्गत ३ सय ९ जना उद्यमीहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको,
- अपाङ्ग कोषसँग सम्झौता गरी २ सय ८५ जना विशेष क्षमता भएका व्यक्तिका लागि सहयोग सामग्री वितरण गरिएको।
- ८ हजार ३ सय २७ जना महिला र ८ हजार ७ सय १२ जना पुरुष गरी जम्मा १७ हजार ३९ जना स्वरोजगार भएका,
- ६६ जिल्लाका ४ सय ६२ वटा सहकारी संस्थाका ९ सय ५७ जना अध्यक्ष र व्यवस्थापकलाई “कोषको नीति, उद्देश्य, कर्जा लगानी प्रकृया, व्याजदर, बीमा, तालिम, व्याज अनुदान” आदि विषयमा जानकारीमूलक अनुशिक्षण तालिम प्रदान गरिएको।
- **खेलकुद विकास:**
 - ७७ जिल्ला, ७ प्रदेश र केन्द्रमा राष्ट्रपति रनिङ्गशिल्ड प्रतियोगिता सम्पन्न भएको,
 - ८ जना खेलाडी, २ जना प्रशिक्षक तथा एक खेल संस्थालाई रु. १ लाखका दरले नगद पुरस्कार र प्रशसा-पत्रसहित खेलकुदको राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कारद्वारा सम्मानित गरिएको,
 - प्रधानमन्त्रीको प्रमुख आतिथ्यमा ४७ जिल्ला र ६ देशका विदेशी स्काउटहरूको सहभागितामा नेपाल स्काउटद्वारा नुवाकोटको ककनीमा तेस्रो राष्ट्रिय ज्याम्बोरी सम्पन्न गरिएको,
 - ९ वटा जिल्लाका ५ सय ६२ जनालाई विपद् व्यवस्थापन तथा स्काउटको आधारभूत तालिम प्रदान गरिएको,
 - ७ प्रदेशका २१ वटा जिल्लाका ६ सय ७२ जना स्काउटलाई तालिम तथा प्रोत्साहनस्वरूप पोशाक र औजार वितरण गरिएको,
 - क्रिकेट लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा पदक प्राप्त गर्ने २१ जना खेलाडीलाई नगद पुरस्कारसहित सम्मान गरिएको।
 - ६ जना खेलकुद प्रशिक्षकलाई एक वर्षे डिप्लोमा कोर्ष अध्ययनका लागि र ३३ जना खेलाडी तथा स्वयंसेवकहरूलाई ६ हप्ते सर्टिफिकेशन कोर्ष अध्ययनका लागि भारतको पटियाला पठाइएको,
 - २०७४ माघ २ गतेदेखि २०७५ वैशाख २० गतेसम्म १७ खेलका ३ सय ३५ जना खेलाडी र ६७ जना प्रशिक्षकहरूलाई राष्ट्रिय टिममा समावेश गरी प्रशिक्षण प्रदान गरिएको,
 - विभिन्न खेलका २५ जना खेलाडीलाई उपचारका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको,
 - बक्सिङ, भलिबल, फुटबल, क्रिकेट लगायतका विभिन्न २९ खेलका राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरू आयोजना गरिएको,
 - सातदोबाटोमा तेक्वान्दो एकेडेमी निर्माण, हिटिङ्ग प्लेट सहितको स्विमिङ्गपुल निर्माण तथा च्यासल रंगशाला निर्माणको कार्य भइरहेको,
 - दशरथ रंगशालाको साधारण प्याराफिटतर्फको छाना राख्ने कार्य सम्पन्न भई अन्य निर्माण कार्य चालु रहेको,
 - विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरूमा स्वर्ण र रजत पदक प्राप्त गर्ने ३५ खेलका ४ सय ४ जना खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप नगद पुरस्कार प्रदान गरिएको।

२.४. पूर्वाधार क्षेत्र

यस खण्डमा सहरी विकास मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय, खानेपानी मन्त्रालय, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय, ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय र राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट भएको प्रगति विवरण समावेश गरिएको छ।

२.४.१. सहरी विकास मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

आवासतर्फ

- जनता आवास कार्यक्रमलाई २७ जिल्लाबाट विस्तार गरी काठमाण्डौ उपत्यकाका ३ जिल्ला बाहेक (काठमाण्डौ, ललितपुर र भक्तपुर) ७४ जिल्लामा पुऱ्याइएको।
- क्रमागत एवम् नयाँ गरी ८,३१३ आवास इकाईको निर्माण सम्पन्न भएको।

सहरी विकासतर्फ

- सघन शहरी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत तराई मधेशका सदरमुकाममा रहेका नगरपालिकाहरूमा करिब ७० किलो मिटर सडक तथा १२० किलोमिटर नाला, ७ वटा बसपार्क, ४ वटा हाट बजार, ३ वटा मनोरञ्जन पार्क, ३ वटा ताल पोखरी सुन्दरता अभिवृद्ध गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- शहरी विकास आयोजना अन्तर्गत ढल/सतही ढल ९९.२४५ कि.मी, सडक निर्माण/सुधार ५०.०४ कि.मी, खानेपानी प्रणाली सुधार २३७.०८ कि.मी पाइप विस्तार र ५ वटा ट्युबवेल निर्माण भएको।
- बागमती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधारतर्फ ५२.७६ कि. मी. ढल, १५.७३ कि. मी. सडक, २४.७४ कि.मी तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको।

भवनतर्फ

- स्वास्थ्य भवन निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत १३७ वटा स्वास्थ्य भवनको निर्माण सम्पन्न भएको।

- आवास सम्बन्धी अधिकारको विधेयकको मस्यौदा तयार पारिएको।
- जनता आवास कार्यक्रमलाई २७ जिल्लाबाट विस्तार गरी काठमाण्डौ उपत्यकाका ३ जिल्ला बाहेक (काठमाण्डौ, ललितपुर र भक्तपुर) ७४ जिल्लामा पुऱ्याइएको। क्रमागत एवम् नयाँ गरी ८ हजार ३ सय १३ आवास एकाईको निर्माण सम्पन्न भएको।
- ३ वटा सरकारी कार्यालय भवनहरू (उदयपुर र पर्साको खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, सहरी विकास तथा भवन निर्माण डिभिजन कार्यालय पर्साको कार्यालय भवन) को निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, विभिन्न जिल्लाहरूमा ८३ वटा सरकारी भवनहरू र १७ वटा सभाहलहरू निर्माण भइरहेको।
- बुटवलमा निर्माणाधीन अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको सम्मेलन केन्द्रको प्रथम चरणको निर्माण कार्य भइरहेको र तेस्रो चरण अन्तर्गत प्रदर्शनी हलको निर्माणका लागि खरिद प्रकृया शुरु गरिएको।

- स्वास्थ्य भवन निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत १ सय ३७ वटा भवनको निर्माण एवं ९ वटा बर्थिङ्ग सेन्टरको स्थापना कार्य सम्पन्न गरिएको।
- १३ वटा स्मार्ट सिटीहरू (दुल्लु, अमरगढी, मिर्चैया, वालिङ्ग, धनकुटा, चन्द्रपुर, भरतपुर, निजगढ, काभ्रे भ्याली, लुम्बिनी, टिकापुर, पालुङ्गटार, तुलसीपुर) को गुरुयोजना तयार भइरहेको।
- काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरणद्वारा काठमाडौं उपत्यकाका विभिन्न भागमा २९.३ किलोमिटर सडक चौडा गर्ने, पर्खाल लगाउने, सार्ने तथा सुधार गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम अन्तर्गत काठमाडौं उपत्यकामा प्रस्तावित बाटो खोल्ने, पर्खाल सार्ने र लगाउने तथा ग्राभेल गर्ने कार्य ११ किलोमिटर सम्पन्न भएको। नख्खु कोरिडोर सुधार तथा निर्माण कार्य अन्तर्गत १ किलोमिटर तटबन्धन तथा सडक निर्माण सम्पन्न भएको।
- तराई मधेश र हुलाकी राजमार्गमा अवस्थित १५ वटा बस्तीलाई नयाँ शहरका रूपमा विकास गर्न परामर्शदाताबाट इन्सेप्सन रिपोर्ट प्राप्त भएको।
- नयाँ शहर आयोजना भेरीगंगा र भिंभीको Integrated Development Plan (IDP)मा पहिचान गरिएका आयोजनाहरूको लागत अनुमान स्वीकृत भई खरिद प्रक्रियामा रहेको।
- डुम्रे—भन्सार, फिदिम, वैरेनी गल्छी, खुर्कोट, साँफेबगर, पाटन नयाँ शहरहरूमा एकीकृत सरकारी भवनको निर्माण कार्य चालु रहेको। खुर्कोट एकीकृत जग्गा विकास आयोजनाको दोस्रो चरण सम्पन्न भएको।
- धनकुटा, काभ्रे, जुम्ला, कैलाली र प्यूठानमा ५ वटा जेष्ठ नागरिक भवन तथा बाग्लुङ्ग र बैतडीमा २ वटा इमर्जेन्सी सेल्टरको निर्माण कार्य भइरहेको।
- बर्दिया र सिराहामा २ वटा इमर्जेन्सी सेल्टर निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- रोल्पा र जुम्ला जिल्लामा कर्मचारी आवास भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको र सोलुखुम्बु कर्मचारी आवास दोस्रो चरणको निर्माण कार्य भइरहेको।
- सघन शहरी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत जनकपुर, रामग्राम, धनगढी, भद्रपुर, विराटनगर, राजविराज, सिराहा, जलेश्वर, गौर, कलैया, वीरगञ्ज, सिद्धार्थनगर, कपिलवस्तु, घोराही, नेपालगंज, गुलेरीया, भीमदत्त, कावासोती, बर्दिया आदि २१ वटा तराई मधेशका सदरमुकामका नगरपालिकाहरूमा करिब ७० किलोमिटर सडक तथा १ सय २० किलोमिटर नाला, ७ वटा बसपार्क, ४ वटा हाट बजार, ३ वटा मनोरन्जन पार्क, ३ वटा ताल पोखरी सुन्दरता अभिवृद्धि गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- मझौला शहर एकीकृत शहरी वातावरणीय सुधार आयोजना (STIUEIP) (विराटनगर, वीरगञ्ज, बुटवल, काभ्रे), एकीकृत शहरी विकास आयोजना (धरान, जनकपुर, नेपालगंज, सिद्धार्थनगर) र क्षेत्रीय शहरी विकास कार्यक्रम (नेपालगंज, विराटनगर, सिद्धार्थनगर, कैलाली, भीमदत्त) अन्तर्गत ढल/सतही ढल ९९.२४५ किलोमिटर, सडक/सडक सुधार ५०.०४ किलोमिटर कार्य सम्पन्न भएको, खानेपानी प्रणाली सुधार अन्तर्गत २३७.०८ कि.मी. पाइप विस्तार र ५ वटा ट्यूब वेल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- विराटनगर चक्रपथ आयोजना अन्तर्गत कटहरीदेखि झोराहाटसम्मको खण्डमा सडक कालोपत्रे गर्ने कार्यको सव-वेसको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको। साथै कटहरीदेखि हल्दीवारी भाथिगच्छ हुँदै सिंगीया खोलासम्मको खण्डमा ट्रयाक खोली सडक स्तरोन्नति गर्ने कार्यको सव-वेसको निर्माण कार्य भइरहेको।

- सार्वजनिक जग्गा संरक्षण (खुल्लाक्षेत्र) तथा विपद् व्यवस्थापन पार्क निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत काठमाडौं उपत्यकामा ८३ वटा खुला क्षेत्र पहिचान गरी नारायण चौर, टोखा, चण्डेश्वरी, सपनतीर्थ, नाटेश्वर लगायतका १९ स्थानहरूमा खुलाक्षेत्र निर्माण सम्पन्न भएको र ५४ वटा स्थानहरूमा पार्क निर्माण कार्य भइरहेको।
- बाग्मती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधार विकास आयोजनामा ५२.७६ किलोमिटर ढल, १५.७३ किलोमिटर सडक, २४.७४ किलोमिटर नदी तटबन्ध निर्माण गरिएको।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र भवन (बेस्मेन्ट सहित ४ तल्लाको भवन) को निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- रक्षा मन्त्रालय भवन (बेस्मेन्ट सहित ६ तल्लाको भवन) निर्माणको दोस्रो तल्लासम्मको ढलाइ कार्य सम्पन्न भएको।
- धोबीखोला कोरिडोर सुधार आयोजना अन्तर्गत बाग्मती दोभानदेखि राममन्दिरसम्मको क्षेत्रमा सडक कालोपत्रे ६.८७ किलोमिटर, ट्रयाक खोल्ने कार्य ३.२० किलोमिटर, नदी नियन्त्रण गर्ने कार्य ३.६५ किलोमिटर सम्पन्न भएको।

२.४.२. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

नयाँ सडक निर्माण	खण्डास्मित सडकको स्तरोन्नति	कालोपत्रे सडकको स्तरोन्नति	आवधिक मर्मत	पुल निर्माण
• ९७१ कि.मी.	• १,३१३ कि.मी.	• ९०४ कि.मी.	• ३३२ कि.मी.	• ८२ वटा

- सार्वजनिक यातायात सेवा प्रदायकलाई कम्पनीको रूपमा पञ्जीकृत गरी सडक इजाजत-पत्र प्रदान गरिएको।
- काठमाडौं उपत्यकामा मास ट्रान्सपोर्ट सञ्चालन गर्ने गरी सिनामंगल-नयाँ बसपार्कको रुटमा सञ्चालन भएका ६६ वटा माइक्रो बस, टेम्पो, मिनिबसलाई अन्य रुटमा स्थानान्तरण गरी सो रुटमा ठूला बसहरू सञ्चालन गर्न दिगो यातायात सेवा प्रा.लि. सँग सम्झौता भई सञ्चालन शुरू भएको।
- उपत्यकामा विद्यमान २ सयभन्दा बढी सार्वजनिक रुटहरूलाई ६६ वटा कायम गरी नयाँ रुट इजाजत वितरण शुरू गरिएको।
- सवारी साधनको प्रदूषण परीक्षण गर्नका लागि प्रदूषण परीक्षण मेशिन खरिद गरी यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू र यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरूमा पठाई नियमित रूपमा प्रदूषण परीक्षण भइरहेको।
- यातायात व्यवस्था विभाग परिसरमा स्मार्ट कार्ड प्रिन्टका लागि पर्सनलाइज्ड सेन्टरको निर्माण र कम्प्युटर ल्याबका लागि प्रिफ्याब भवन निर्माण गरिएको।
- यातायात क्षेत्रको व्यवस्थापनका लागि ३ वटा निर्देशिका संशोधन र ७ वटा नयाँ निर्देशिकाहरू लागू गरिएको।
- यातायात व्यवस्था कार्यालय तथा सेवा कार्यालयहरूबाट सवारी चालक अनुमतिपत्रको निवेदन, नयाँ जारी, नवीकरण तथा प्रतिलिपि सम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखहरू कम्प्युटराइज गरी पेपरलेस बनाइएको।
- यातायात सेवालार्ई पञ्जीकरण गर्ने कार्य यातायात व्यवस्था विभागबाट भइरहेकोमा पञ्जीकृत सेवालार्ई सरल र सहज बनाउन यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू तथा सेवा कार्यालयहरूबाट उक्त कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।
- धादिङको गजुरीस्थित घाटवेशीमा एक्सल लोड कन्ट्रोल स्टेशन स्थापना गरी अधिक भारवहन भएका सवारी साधनहरू सञ्चालनमा रोक लगाइएको।
- देहाय बमोजिमका सडक तथा पुल निर्माण भएको :
 - नयाँ सडक निर्माण - ९७१ किलोमिटर,
 - खण्डास्मित सडकको स्तरोन्नति - १,३१३ किलोमिटर,
 - कालोपत्रे सडकको स्तरोन्नति - ९०४ किलोमिटर,
 - आवधिक मर्मत - ३३२ किलोमिटर,

- पुल निर्माण - ८२ वटा,
- मध्य पहाडी (पुष्पलाल) लोकमार्गको ६३ किलोमिटर कालोपत्रे, १ सय २५ किलोमिटर ग्राभेल, ५० किलोमिटर ट्रयाक निर्माण र ६ सय ९३ किलोमिटर सडक स्तरोन्नति कार्यका लागि ठेक्का व्यवस्थापन भई निर्माण कार्य भइरहेको,
- कर्णाली कोरिडोर अन्तर्गतको खुलालु-लैफु-सिमिकोट खण्डतर्फ कालिकोट, बाजुरा र हुम्लामा निर्माण कार्य भइरहेको,
- हिल्सा-सिमिकोट सडक १०.५ किलोमिटर ट्रयाक निर्माण सम्पन्न भएको,
- कोशी कोरिडोर ३६ किलोमिटर ट्रयाक र १५ किलोमिटर ग्राभेल सडक निर्माण भएको।
- कालीगण्डकी कोरिडोर सडक ३४ किलोमिटर ट्रयाक र ३९ किलोमिटर ग्राभेल सडक निर्माण र सडक चौडा गर्ने कार्य, पाईप कल्भर्ट र टेवा पर्खाल, सव-वेस निर्माणको कार्य भइरहेको,
- काठमाडौं उपत्यका सडक विस्तार आयोजनाबाट ३२ कि.मी. सडकको विस्तार सम्पन्न भएको,
- हुलाकी राजमार्ग अन्तर्गत २८ किलोमिटर कालोपत्रे, १ सय ९५ किलोमिटर ग्राभेल र १० वटा पुल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको। ५ सय ५४ किलोमिटर सडक स्तरोन्नति कार्य र १५ वटा पुल निर्माणको कार्य शुरु भएको। वीरगञ्ज ठोरी सडकको ६० किलोमिटर स्तरोन्नतिको कार्य शुरु भएको,
- गल्छी-त्रिशुली-बेत्रावती-मैलुंग (४६ किलोमिटर) सडकलाई दुई लेनको स्तरमा स्तरोन्नति गर्ने कार्य भइरहेको,
- बेनी-जोमसोम (७५ किलोमिटर) तथा जोमसोम-कोरला (१०० किलोमिटर) दुई लेनमा ग्राभेल स्तरमा स्तरोन्नति गर्ने कार्य अन्तर्गत सडक चौडा गर्ने कार्य, टेवा पर्खाल निर्माण कार्य भइरहेको,
- बेलहिया-बुटवल सडकको ६ लेनमा सडक विस्तार कार्यक्रम अन्तर्गत १५ किलोमिटर कालोपत्रे सम्पन्न भएको,
- रानी-विराटनगर-इटहरी सडकको ६.५ किलोमिटर सडक कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न भएको,
- वीरगञ्ज-पथलैया सडक १.५ किलोमिटर कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न भएको,
- जटही-जनकपुर-ढल्केवर ३.८ किलोमिटर सडकको विस्तार कार्य सुचारु रहेको,
- मोहनापुल-अत्तरिया खण्ड १४.२ किलोमिटर सडकको विस्तार कार्य सुचारु रहेको,
- सगरमाथा लोकमार्ग अन्तर्गत गाईघाट-दिक्तेल सडक खण्डको १ सय १ किलोमिटर सडक स्तरोन्नति कार्य सुचारु रहेको,
- सासेक रोड कनेक्टिभिटी प्रोजेक्टमार्फत् नदाहा-कोशीपुल-चतरा-रुपनगर सडक २१.४८ किलोमिटर, लेगुवाघाट-भोजपुर सडक खण्ड १७.७९ किलोमिटर, हलेसी-दिक्तेल सडक ३.३ किलोमिटर कालोपत्रे स्तरमा स्तरोन्नति गर्ने कार्य सम्पन्न भएको,
- धरान-चतरा-गाईघाट-कटारी-सिन्धुली बजार-हेटौंडा सडकको ५६ किलोमिटर ग्राभेल बिच्छ्याउने कार्य सम्पन्न भएको,

- पूर्व- पश्चिम लोकमार्गको नारायणघाट-बुटवल खण्डको १ सय १२ किलोमिटरलाई चार लेनको द्रुतमार्गका रूपमा निर्माणका लागि प्रारम्भिक कार्य शुरु भएको,
- नागदुङ्गा-नौबिसे सुरुङ्गमार्ग निर्माण सम्बन्धमा परामर्शदाताबाट डिजाइन सम्पन्न भई ठेक्का आव्हान कार्य सम्पन्न भएको,
- चक्रपथ विस्तार आयोजना अन्तर्गत कोटेश्वर-कलंकी सडक १०.२० किलोमिटर मध्ये ९ किलोमिटर विस्तार सम्पन्न भएको,
- नेपाल भारत क्षेत्रीय व्यापार तथा यातायात आयोजना अन्तर्गत मुग्लिङ्ग-नारायणघाट खण्ड सडकको ३६ किलोमिटर मध्ये ३१.२ किलोमिटर सडकलाई डेडिकेटेड डवल लेनमा विस्तार गरिएको,
- मेची महाकाली विद्युतीय रेलमार्गको काँकडभिट्टा-बर्दिबास-सिमरा-बुटवल खण्ड (६३८ कि. मि.) को विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भएको,
- मेची महाकाली विद्युतीय रेलमार्गको बुटवल-गड्डाचौकी खण्ड (४०९ किलोमिटर) को विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने कार्य ९० प्रतिशत सम्पन्न भएको,
- सिमरा-बर्दिबास रेलमार्ग अन्तर्गत बर्दिबास-लालबन्दी खण्डमा २५ किलोमिटर ट्र्याकबेड निर्माण कार्य सम्पन्न, २ सय २५ मी. लामो कालिन्जोर पुलको निर्माण कार्य सम्पन्न, १७५ मी. लामो फुलजोर पुलको ५० प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न, Road Under Bridge (RUB) १३ वटा निर्माण सम्पन्न, जनावरमार्ग ६८ वटा निर्माण सम्पन्न, बर्दिबास-निजगढ खण्डको थप ८ वटा पुलको ठेक्का सम्झौता भएको,
- काठमाडौँ-वीरगञ्ज लिंक रेलमार्ग पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन कार्यका लागि Preliminary Engineering-cum-Traffic Survey भइरहेको,
- केरुङ्ग-काठमाडौँ रेलमार्गको पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन कार्य भइरहेको,
- निजगढ-हेटौँडा-भरतपुर रेलमार्गको १ सय ३७ किलोमिटर सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएको,
- बर्दिबास-सिमरा खण्डको लालबन्दी-बागमती क्षेत्रमा थप १८ किलोमिटर रेलमार्गका लागि मुआव्जा निर्धारण भएको,
- रेलमार्गका लागि बर्दिबास-लालबन्दी, जयनगर-विजुलपुरा-बर्दिबास र विराटनगर-जोगबनी गरी २ सय २७ हेक्टर जग्गा अधिग्रहण गरिएको।

२.४.३. खानेपानी मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरु:

मेलम्ची खानेपानी आयोजनातर्फ

- २.४९ कि.मी. सुरुङ्ग निर्माण सम्पन्न भएको।
- पानी प्रशोधन केन्द्र भाग-१ को निर्माण कार्य सम्पन्न भई ट्रान्समिसन तथा कमिसनिङ्ग कार्य समेत सम्पन्न भएको।

अन्य

- ४०४ आयोजनाहरु सम्पन्न भई ४,०२,२४५ जनसंख्या आधारभूतस्तरको सेवावाट लाभान्वित।
- ३० वटा गुणस्तर सुधार, सहलगानी र साना शहरी अयोजनाहरु सम्पन्न भई २,९२,२४७ जनसंख्या उच्च/मध्यमस्तरीय खानेपानी सेवावाट लाभान्वित।
- यस आर्थिक वर्षमा थप १७ जिल्लाहरु र १ प्रदेश खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा।

- २२ वटा गुणस्तर सुधार खानेपानी आयोजना सम्पन्न भई १ लाख १० हजार ९ सय ४६ जनसंख्या सुरक्षित खानेपानी सेवावाट लाभान्वित।
- २ सय ३० वटा उच्च प्रविधियुक्त केन्द्रीय खानेपानी आयोजना सम्पन्न भई ३ लाख ३ हजार ४ सय ५५ जनसंख्या लाभान्वित।
- ७ सय ५० वटा आयोजनाहरुको मर्मतसंभार भई सेवा सुचारु भएको।
- ४ वटा सहलगानी खानेपानी आयोजना सम्पन्न भई १ लाख १ हजार ७ सय १५ जनसंख्या लाभान्वित।
- ४ वटा तेस्रो साना शहरी खानेपानी आयोजना सम्पन्न भई ७८ हजार ५ सय ८६ जनसंख्या लाभान्वित।
- यस आर्थिक वर्षमा थप १७ जिल्लाहरु र १ प्रदेश खुलादिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भई हालसम्म ४ सय १४ गाँउपालिका, २ सय २३ नगरपालिका, ३ प्रदेश तथा ६० जिल्लाहरु खुलादिसामुक्त क्षेत्र घोषणा।
- मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको २.४९ किलोमिटर सुरुङ्ग निर्माण सम्पन्न भएको।
- मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको पानी प्रशोधन केन्द्र भाग - १ को निर्माण कार्य सम्पन्न भई ट्रान्समिसन तथा कमिसनिङ्ग कार्य सम्पन्न भएको।
- काठमाण्डौं उपत्यका भित्र १२६.१३ किलोमिटर वितरण सञ्जाल प्रणालीको पाइप लाइन विस्तार भएको र ९.५२५ किलोमिटर थोक वितरण प्रणालीको पाइप लाइन विस्तार भएको।
- नवौं समूहका २६ र दशौं समूहका १४८ आयोजनाहरु सम्पन्न भई ९८ हजार ७ सय ९० जनसंख्या खानेपानी तथा सरसफाइवाट लाभान्वित भएका।
- टिकनीमा १३ रोपनी तथा हरिसिद्धिमा १२ रोपनी गरी जम्मा २५ रोपनी जग्गामा पर्खाल लगाई जग्गा सुरक्षा गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- १५ स्थानमा इनार, ढुङ्गेधारा, पोखरीजस्ता पुराना श्रोतहरु संरक्षण गरिएको।

- काठमाण्डौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड अन्तर्गतका १० वटै शाखामा कम्प्युटराइज्ड विलिङ्ग प्रणाली जडान गरी सेवा प्रवाहको थालनी गरिएको।
- काठमाण्डौं उपत्यकाभित्रका १८ वटा इनारहरूको मर्मत सुधार र विकास गरिएको।
- सुन्दरीजल पानी प्रशोधन तथा रिजर्भ्वार प्रणालीको मर्मत सुधार गरिएको।
- फर्पिङ पम्पिङ सिस्टमको वैकल्पिक संरचनाको विकास गरिएको।
- नेपाल खानेपानी संस्थान अन्तर्गत ८ वटा इनार निर्माण भई ८ एम. एल. डि. (Million Litre Per Day) थप पानी उत्पादन भएको र २७ किलोमिटर पाइपलाइन विस्तार भएको।

२.४.४. सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

राजपत्रहरूलाई प्रकाशन भएको २४ घण्टाभित्र वेवसाइटमा राखी सार्वजनिक गर्ने गरेको ।	९ वटा निकायमा सूचना प्रविधिको Security Audit गरिएको ।
पत्रकार वृत्ति कोषको स्थापना गरिएको ।	कक्षा ४-१२ सम्मका विभिन्न विषयहरूको श्रव्य दृश्य पाठ्यसामग्री निर्माण गरी युट्युव र गभरमेन्ट क्लाउडमा राखिएको ।
विभिन्न जिल्लाका २९ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा डिजिटल शिक्षा सम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराई तालिम प्रदान गरिएको ।	

- पत्रकार वृत्ति कोष स्थापना तथा सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ स्वीकृत भई वृत्तिकोष स्थापना भएको ।
- सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा राष्ट्रिय पत्रकारिता पुरस्कार एवं वरिष्ठ पत्रकार सम्मान तथा वितरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- अनलाइन सञ्चारमाध्यम सञ्चालन (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०७४ लागू भई १ हजार ५३ वटा अनलाइन सञ्चारमाध्यमहरू दर्ता भएको ।
- पत्रकारिता अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति वितरण कार्यविधि, २०७४ स्वीकृत गरिएको ।
- लोककल्याणकारी विज्ञापन प्रकाशन, प्रसारण र रकम भुक्तानी गर्ने कार्यविधि, २०७४ स्वीकृत गरिएको ।
- E Payment Gateway स्थापनाका लागि डाटाबेस प्रणाली स्थापना गरी सो प्रणालीको कस्टोमाइजेसन कार्य जारी राखिएको ।
- लोक कल्याणकारी विज्ञापन प्रसारण गर्न आवेदन दिई मन्त्रालयमा सूचिकृत हुन आएका संस्थाहरूलाई तोकिएको वर्गीकृत समय र प्रसारण अवधि अनुसार विज्ञापन प्रसारण गर्न दिइएको ।
- मिडिया डाइरेक्टरी प्रकाशन गरी वितरण गरिएको ।
- ७ जिल्लामा सञ्चालित पत्रकार आबद्धता तालिम कार्यक्रमबाट २ सय ९० जना र आधारभूत प्रशिक्षण कार्यक्रमबाट २ सय ८० जना पत्रकारहरू लाभान्वित भएका ।
- कास्की, ललितपुर, भक्तपुर र रुपन्देही जिल्लामा १ सय ८० जना पत्रकारलाई सेवाकालीन तालिम प्रदान गरिएको ।

- मकवानपुर र लमजुङ्गमा ६४ जना दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता भएकाहरूलाई सहभागी गराई रेडियो उद्घोषण तालिम सञ्चालन गरिएको।
- जाजरकोट र सोलुखुम्बु जिल्लामा कार्यरत ६३ जना पत्रकारहरूको क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिएको।
- पत्रकारिता विषय लिई स्नातक तह प्रथम वर्षमा अध्ययनरत महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी तथा पिछडिएको क्षेत्रबाट एकएक जना गरी ५ जनालाई जनही रु. २५ हजार छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको।
- राजपत्र प्रकाशन भएको २४ घण्टाभित्र वेवसाईटमा राखी सार्वजनिक गर्ने गरिएको।
- हुलाक प्रशिक्षण केन्द्रबाट १० वटा क्षमता अभिवृद्धि तालिम सम्पन्न भएको जसमा २ सय ७५ जनाको सहभागिता रहेको।
- टेलिसेन्टरहरू खारेज गरिएको।
- ९ वटा निकायमा सूचना प्रवधि प्रणालीको Security Audit गरिएको।
- काभ्रेको मण्डनदेउपुर नगरपालिकामा एकीकृत सूचना प्रविधि सेवा केन्द्रको स्थापना गरिएको।
- कक्षा ४ देखि १२ सम्मका विभिन्न विषयहरूको शैक्षिक श्रव्यदृष्य सामग्री निर्माण गरी युट्युव र गभरमेन्ट क्लाउडमा राखिएको।
- विभिन्न जिल्लाका २९ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा डिजिटल शिक्षण सम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराई तालिम प्रदान गरिएको।
- नेपाल टेलिभिजनले विपद्का बेला आपतकालीन सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक तयारी गरेको।
- राष्ट्रिय सूचना आयोगबाट देहायका कार्यहरू सम्पन्न भएको :
 - आयोगमा प्राप्त १ हजार १ सय ७५ पुनरावेदन, उजुरी तथा निवेदनमध्ये १ हजार १ सय ७३ वटा फछ्यौट भएको,
 - अनलाईनमार्फत् सूचनामाग गर्ने पद्धतिको सुरुवात भएको,
 - आयोगको ५ वर्षे रणनीति (२०१६—२०२०) जारी भएको,
 - नेपाल सरकारका २१ वटा मन्त्रालयको सूचनाको हकसम्बन्धी परीक्षण सम्पन्न भएको,
 - काठमाडौं उपत्यकाभित्र र उपत्यकाबाहिरका १७ जिल्लामा गरी ४ हजार ५ सय ३ जनालाई र ७ वटा विद्यालयका १ हजार ४ सय विद्यार्थीहरूलाई सूचनाको हकसम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिइएको।

२.४.५. ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय

प्रमुख उपलब्धिहरू:

- जलविद्युत क्षेत्रमा २०७५ असारसम्म ३ सय ६० वटा (१८,१९५ मेगावाट) सर्भे अनुमतिपत्र वितरण गरिएको, १ सय ७९ वटा (४,९७४ मेगावाट) उत्पादन अनुमतिपत्र लिई निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको, १ सय १० वटा प्रसारण लाइन सर्भे अनुमतिपत्र तथा ९८ वटा प्रसारण लाइन अनुमतिपत्र वितरण गरिएको।
- विद्युत् उत्पादन कम्पनी लिमिटेड तथा राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी लिमिटेडहरूको स्थापना गरी कार्य सञ्चालन गरिएको।
- बुढीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजना (१,२०० मेगावाट) को निर्माणका लागि मुआब्जा निर्धारण तथा वितरणको कार्य भइरहेको।
- नलगाड जलाशययुक्त आयोजना (४१० मेगावाट) को अध्ययन तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यका लागि विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेडको सहायक कम्पनी खडा भई सोमार्फत् कार्य भइरहेको।
- ४ सय ५६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्य सम्ममा ९४ प्रतिशत भौतिक कार्य सम्पन्न भएको।
- ३३ र ११ के. भी. का गरी कुल २ हजार ५ सय ४२ किलोमिटर वितरण लाइन तथा ६६ के. भी. भन्दा माथिका १ सय ९२ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएको।
- सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरूबाट करिब १०१.६४ मेगावाट विद्युत राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीमा थप भएको।
- प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत १ सय ७२ किलोवाट घण्टाबाट १ सय ९८ किलोवाट घण्टा पुगेको।
- विद्युतमा पहुँच प्राप्त घरधुरी संख्या ४० लाख ५० हजार पुगेको।

- ✓ ४५६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाको ९४ प्रतिशत भौतिक कार्य सम्पन्न भएको,
- ✓ ३३ र ११ के. भी. का गरी कुल २,५४२ कि. मी. वितरण लाइन तथा ६६ के. भी. भन्दा माथिका १९२ कि. मी. प्रसारण लाइन निर्माण भएको,
- ✓ सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरूबाट करिब १०१.६४ मेगावाट विद्युत राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीमा थप भएको,
- ✓ प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत १७२ किलोवाट घण्टाबाट १९८ किलोवाट घण्टा पुगेको।
- ✓ विद्युतमा पहुँच प्राप्त घरधुरी संख्या ४० लाख ५० हजार पुगेको।

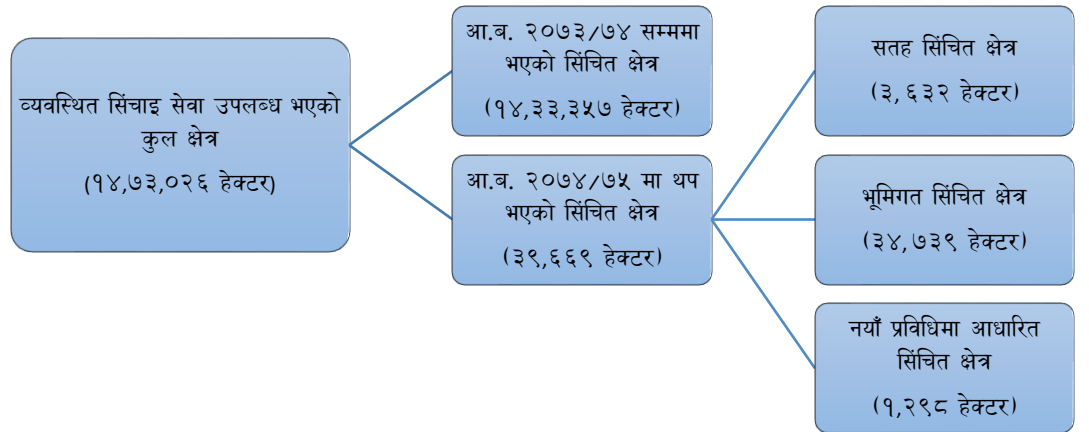
- वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रमका कार्यहरु:
 - वायु/सौर्य ऊर्जा मिश्रित प्रणालीमार्फत २५ किलोवाट विद्युतीकरण गरिएको,
 - भूकम्प प्रभावित ८ जिल्लामा सौर्य ऊर्जा प्रणाली वितरण गरिएको,
 - १ हजार वटा धार्मिक संस्था, ११ वटा कृषि फार्ममा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरिएको,
 - कक्षा ९ र १० मा अध्ययनरत १२ हजार ६ सय घरमा विपन्न, दलित, सीमान्तकृत विद्यार्थीका लागि साना घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली वितरण गरिएको,
 - विपन्न, दलित, सीमान्तकृत समुदायमा १ सय ८८ वटा कृषि सिंचाइका लागि सौर्य पम्प जडान गरिएको,
 - दलित, लोपोन्मुख आदिवासी, जनजाति लगायत लक्षित बर्गका लागि १ हजार ६ सय ३० वटा घरायसी बायोग्यास जडान, २० हजार वटा सौर्य विद्युत प्रणाली जडान र २२ हजार ९ सय ८५ वटा Portable Metallic चुलो वितरण गरिएको,
 - गाउँपालिका, पर्यटकीय स्थानहरु, धार्मिकधाम लगायतमा ६६ वटा सडक सौर्यबत्ती जडान गरिएको,
 - सार्वजनिक शिक्षण संस्था, गाउँपालिका भवनमा ३ सय ४१ वटा सौर्य ऊर्जा जडान गरिएको,
 - विशेष पर्यटकीय क्षेत्रहरुका होमस्टे, सामुदायिक सूचना केन्द्र लगायतमा ४ सय ९६ वटा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरिएको,
 - लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाबाट १ हजार २ सय ४९ किलोवाट विद्युत उत्पादन गरिएको,
 - ५६ हजार ३ सय ६७ सौर्य घरेलु विद्युत प्रणाली जडान गरिएको,
 - ५१ वटा सौर्य खानेपानी तथा सिंचाइ पम्प जडान गरिएको,
 - १४ हजार ८ सय २ वटा सुधारिएको फलामे चुलो जडान गरिएको,
 - १५ हजार ६ सय २८ वटा घरायसी बायोग्यास जडान गरिएको,
 - २३ वटा संस्थागत तथा सामुदायिक बायोग्यास प्लान्ट जडान गरिएको,
 - भूकम्पबाट क्षति भएका २ सय ५९ किलोवाट लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाहरुको पुनर्निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन गरिएको,
 - भूकम्पबाट क्षति भएका २ हजार १ सय ९० वटा बायोग्यास प्लान्टहरुको पुनर्निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन र पुनर्स्थापित क्याम्पहरुमा फाइबर ग्लासमा आधारित सामुदायिक बायोग्यास निर्माण गरिएको,
 - ९० किलोवाट सौर्य मिनिग्रीड प्रणाली जडान गरिएको,
 - ७८ वटा शहरी तथा व्यवसायिक बायोग्यास प्लान्ट जडान गरिएको,
 - ९६ वटा सौर्य ड्रायर तथा सौर्य कुकर जडान गरिएको।

- ✓ वायु/सौर्य ऊर्जा मिश्रित प्रणाली मार्फत २५ कि.वा. विद्युतीकरण गरिएको,
- ✓ कक्षा ९ र १० मा अध्ययनरत १२,६०० घरमा विपन्न, दलित, सीमान्तकृत विद्यार्थीका लागि साना घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली वितरण गरिएको,
- ✓ ५६,३६७ सौर्य घरेलु विद्युत प्रणाली जडान गरिएको,
- ✓ १५,६२८ वटा घरायसी बायोग्यास जडान गरिएको,
- ✓ ९० किलो वाट सौर्य मिनिग्रीड प्रणाली जडान गरिएको,
- ✓ ७८ वटा शहरी तथा व्यवसायिक बायोग्यास प्लान्ट जडान गरिएको।

- नेपालमा नै पहिलोपटक टनेल बोरिङ्ग मेशिन प्रविधिबाट छिटोछरितो रूपमा सुरुङ्ग निर्माण गरी सिंचाइका साथै विद्युत उत्पादन गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकारको स्रोतबाट संचालित भेरी बबई डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाको जम्मा १२ किलोमिटर मध्ये ५.५५ किलोमिटर सुरुङ्ग निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- रानीजमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना अन्तर्गत २ वटा डिस्चार्ज रेगुलेटर निर्माण गरिएको, यस आयोजनाको सिंचाइ क्षेत्र बचावट तथा संरक्षण कार्य अन्तर्गत ५ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गरिएको, सिंचाइ क्षेत्र बचावट तथा संरक्षण कार्यका लागि कर्णाली नदीमा २.१ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गरिएको, हालसम्म यस आयोजनाको इन्टेक निर्माण सम्पन्न भएको, मूल नहर ९५ प्रतिशत तथा संरचनाहरू ९० प्रतिशत सम्पन्न भएको, हाइड्रोपावर ४५ प्रतिशत सम्पन्न, फिडर नहर आधुनिकीकरण शत प्रतिशत सम्पन्न भएको, सिंचित क्षेत्र बचावट ७५ प्रतिशत सम्पन्न भएको।
- बबई सिंचाइ आयोजनामा पश्चिमी नहरको सानोश्री ताराताल, गुलरिया खण्डमा जग्गा अधिग्रहणका लागि मुआब्जा दररेट निर्धारण भई हालसम्म करिब ७० प्रतिशत मुआब्जा वितरण कार्य सम्पन्न भई निर्माण कार्य अगाडि बढेको, पूर्वी तथा पश्चिमी शाखा, प्रशाखाको ठेक्का-सम्झौता गरी विभिन्न प्याकेजको निर्माण कार्य अगाडि बढेको, सिंचित क्षेत्र संरक्षण तथा सिंचित क्षेत्रभित्रका पुल लगायतका क्रियाकलापको सर्वेक्षण, डिजाइन भएको, आयोजनाको हेडवर्क, मूल तथा शाखा नहर निर्माण भई हालसम्म २६ हजार हेक्टरमा सिंचाइ सुविधा पुगेको।
- सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको हेडवर्क (गेटसहित) निर्माण सम्पन्न भएको, दायौं मूल नहरको ९८ प्रतिशत निर्माण सम्पन्न भएको, पूर्वी मूल नहरको निर्माण कार्य शुरु भएको, सिधनिया शाखाको ८० प्रतिशत निर्माण सम्पन्न भएको तथा डुँडुवा शाखाको १० प्रतिशत निर्माण सम्पन्न भएको।
- प्रगन्ना तथा बड्कापथ सिंचाइ आयोजनाको ३ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको, इन्टेक निर्माणको ८५ प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएको तथा मूल नहर ६ किलोमिटर सम्पन्न भई ५ किलोमिटरमा लाइनिङ्ग कार्य सम्पन्न भएको।
- बागमती सिंचाइ आयोजनाबाट हालसम्म ३८ हजार ३ सय हेक्टर सिंचित क्षेत्र विकास कार्य सम्पन्न भएको, पूर्वी मूल नहर २४ किलोमिटर, शाखा नहर ५० किलोमिटर, प्रशाखा नहर ६७ किलोमिटर सम्पन्न भएको, पश्चिमी मूल नहर २८ किलोमिटर, शाखा नहर ६२ किलोमिटर, प्रशाखा नहर ६६.२२ किलोमिटर सम्पन्न भएको, पश्चिम मूल नहरमा सिल्ट इजेक्टर निर्माण सम्पन्न भएको।
- महाकाली सिंचाइ आयोजनाको तेस्रो चरण अन्तर्गत ०.४५ हेक्टर जग्गा खरिद/मुआब्जा वितरण कार्य, ३.३९ किलोमिटर मूल नहरमा माटोको कार्य, ६ वटा मूल नहरमा संरचना निर्माण कार्य तथा ३.७८ किलोमिटर नहर संरचना बचावट कार्य सम्पन्न भएको, हालसम्म महाकाली सिंचाइ आयोजनामा १२.७ किलोमिटर मूल नहर तथा सोसँग सम्बन्धित संरचनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, भारतीय भूमिमा पर्ने मुहानतर्फको १.२ किलोमिटर मूल नहर निर्माणका लागि भारतीय पक्षले निर्माण कार्यका लागि ठेक्कापट्टा गरिसकेको।
- समुदाय व्यवस्थित सिञ्चित कृषि क्षेत्र आयोजनाबाट व्यवस्थित सिंचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापन अन्तर्गत १ हजार ५ सय ५० हेक्टर र कृषक व्यवस्थित सिंचाइ प्रणाली अन्तर्गत ३ हजार

- ९ सय ५२ हेक्टर गरी जम्मा ५ हजार ५ सय २ हेक्टर जमिनमा व्यवस्थित सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको।
- मझौला सिंचाइ आयोजनाबाट ८७ वटा योजनाहरू (१७ वटा नयाँ तथा ७० वटा पुनर्स्थापना) सम्पन्न भई थप ७ हजार ५ सय २३ हेक्टर जमिनमा भरपर्दो सिंचाइ सुविधा पुगेको।
 - सिंचाइ संभाव्यता अध्ययन तथा निर्माण गुणस्तर कार्यक्रमबाट ५१ वटा विभिन्न योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन, पश्चिम गण्डक सिंचाइ प्रणाली (कमाण्ड एरिया विस्तार) सम्बन्धी अध्ययन तथा कालीगण्डकी - तिनाउ डाईभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाको विस्तृत अध्ययन कार्य भइरहेको।
 - नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ आयोजनाबाट १ हजार २ सय ९८ हेक्टर थप जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको। हालसम्म यस आयोजनाबाट ५ सय ३७ योजनाहरू सम्पन्न भई ६ हजार ९ सय ८८ हेक्टर जमिनमा नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइबाट सुविधा पुगेको।
 - भूमिगत स्यालो तथा डीप ट्युबवेल सिंचाइ आयोजना अन्तर्गत २ सय ४ वटा मेशिन ड्रिल स्यालो ट्युबवेल निर्माण भई ५ सय १० हेक्टरमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको, डीप ट्युबवेलतर्फ २९ वटा नयाँ डीप ट्युबवेल निर्माण, ३३ वटा डीप ट्युबवेल सिस्टमहरूमा पम्प घर निर्माण, पम्प जडान तथा विद्युतीकरणको कार्य गरिएको, २८ वटा डीप ट्युबवेलहरूमा वितरण प्रणालीको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, भूमिगत स्यालो तथा डीपट्युबेल सिंचाइ आयोजना अन्तर्गत डीप ट्युबवेल सिंचाइ प्रणालीहरूबाट जम्मा १ हजार १ सय हेक्टरमा थप सिंचाइ सुविधा पुगेको।
 - समृद्ध तराई मधेश सिंचाइ विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत मझौला सिंचाइ प्रणालीबाट २ हजार ८ सय ७० हेक्टरमा पुनर्स्थापनाको काम सम्पन्न भएको, विभिन्न जिल्लामा संचालित १७ वटा योजनाबाट ९ सय ७ हेक्टर क्षेत्रमा सिंचाइका पूर्वाधार निर्माण कार्य अगाडि बढाइएको, भूमिगत सिंचाइतर्फ ३ सय ८८ वटा पावर ड्रिल स्यालो ट्युबवेलबाट ९ सय ७० हेक्टरमा र डीप ट्युबवेलतर्फ ९९ वटा नयाँ डीप ट्युबवेल निर्माण, ८२ वटा डीप ट्युबवेल सिस्टमहरूमा पम्प घर निर्माण, पम्प जडान तथा विद्युतीकरणको कार्य गरिएको, २१ वटा डीप ट्युबवेलहरूमा वितरण प्रणालीको निर्माण कार्य सम्पन्न भई ८ सय ४० हेक्टरमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको, नयाँ प्रविधि अन्तर्गत ८५ हेक्टरमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको।
 - कर्णाली अञ्चल सिंचाइ विकास कार्यक्रमबाट २ सय ८२ हेक्टर थप सिंचित क्षेत्र विस्तार भएको, कृषक व्यवस्थित सिंचाइ प्रणालीको सुधारबाट ८ सय ९५ हेक्टर जमिनमा व्यवस्थित सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको र सेती महाकाली सिंचाइ विकास कार्यक्रमबाट ७० हेक्टर थप सिंचित क्षेत्र विस्तार भएको।
 - जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत जनसहभागितामा आधारित जनताको तटबन्ध कार्यक्रमबाट ३९.५७ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण भएको, खाँडो नदी नियन्त्रण आयोजनाबाट ६.० किलोमिटर तटबन्ध निर्माण, नारायणी नदी नियन्त्रण आयोजनाबाट ०.९१ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण, कर्णाली नदी नियन्त्रण आयोजना अन्तर्गत ३ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गरिएको, पहाडी तथा उच्च पहाडी नदी नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत २६ वटा नदीहरूमा जम्मा ४.२६ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गरिएको।

- नदी नियन्त्रण योजनाहरूमा (कमला, बागमती, लालबकैया नदी) ०.७८ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको, ०.५१ किलोमिटर रिभेटमेन्ट तथा १९ वटा स्पर/स्टड निर्माण भएको।
- बस्ती/टार बजारको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत ४.७९ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण तथा २४ वटा स्पर/स्टड निर्माण भएको।
- सतह सिंचाइबाट ३ हजार ६ सय ३२ हेक्टर, भूमिगत सिंचाइबाट ३४ हजार ७ सय ३९ हेक्टर तथा नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइबाट १ हजार २ सय ९८ हेक्टर गरी कुल ३९ हजार ६ सय ६९ हेक्टर सिंचित क्षेत्र थप भई कुल १४ लाख ७३ हजार २६ हेक्टर जमिनमा सिंचाइका लागि पूर्वाधार निर्माण भई व्यवस्थित सिंचाइ सेवा उपलब्ध भएको।

- जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापनका लागि देशको विभिन्न नदीहरूमा कुल ९८.३१ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण भई बाढी तथा डुवान व्यवस्थापन कार्य गरिएको, आर्थिक वर्ष २०७४/७५ सम्ममा विभिन्न नदीहरूमा जम्मा ९८६.८८ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गरिएको।

२.४.६. राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण

प्रमुख उपलब्धिहरु:

निजी आवास पुनर्निर्माणतर्फको प्रगति स्थिति

विवरण		आर्थिक वर्ष २०७३/७४ सम्म	आर्थिक वर्ष २०७४/७५ सम्म	वृद्धि संख्या
जम्मा लाभग्राही		७,४७,४८४	८,०७,४८६	६०,००२
सर्वेक्षणबाट पहिचान भएका		७,२४,८९५	७,२६,७३८	१,८४३
गुनासो सम्बोधनबाट पहिचान भएका		२२,५८९	८०,७४८	५८,१५९
अनुदान सम्झौता		६,२९,६९३	७,२२,०९९	९२,४०६
प्रथम किस्ता भुक्तानी		५,९७,५७७	७,९३,८९३	१,९६,३१६
निर्माण कार्य शुरु भएका घर संख्या		९६,७२२	५,९४,४४६	४,९७,७२४
दोस्रो किस्ता	माग	७८,३८०	४,८६,९३७	४,०८,५५७
	प्रमाणीकरण	६५,९८९	४,७५,९७०	४,०९,९८१
	भुक्तानी	५५,०५५	४,६४,३९९	४,०९,३३६
तेस्रो किस्ता	माग	७,०३९	२,५६,८४०	२,४९,८०१
	प्रमाणीकरण	४,४७४	२,४५,०९८	२,४०,६२४
	भुक्तानी	२,७३४	२,२९,७७६	२,१९,०४२
निर्माण सम्पन्न घर संख्या		४४,९२७	२,४९,०९३	२,०४,१६६
निर्माणाधीन घर संख्या		५१,७९५	२,६५,३५३	२,१३,५५८
प्रवलीकरण	लाभग्राही	-	५२,०५४	५२,०५४
	सम्झौता	-	८,८३३	८,८३३
	भुक्तानी	-	७,४३९	७,४३९
रु. २ लाख अनुदान लिई सुरक्षित स्थानमा जग्गा व्यवस्थापन गरिसकेका लाभग्राहीहरुको संख्या		-	१,९९९	१,९९९

- विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षणबाट २०७५ आषाढ मसान्तसम्म ७ लाख २६ हजार ७ सय ३८ जना घरपरिवारहरु र गुनासो फछ्यौटबाट ८० हजार ७ सय ४८ गरी जम्मा ८ लाख ७ हजार ४ सय ८६ घरधुरीहरु तीन लाख रुपैयाँ निजी आवास अनुदान प्राप्त गर्ने सूचीमा परेका, २०७५ आषाढ मसान्तसम्म ७ लाख २२ हजार ९९ लाभग्राही घरधनीहरुसँग निजी आवास अनुदान सम्झौता गरी ७ लाख ९३ हजार ८ सय ९३ जना घरधनीहरुको बैंक खातामा पहिलो किस्ता बापतको रु. ५० हजार जम्मा गरिएको।

- २०७५ आषाढ मसान्तसम्ममा ४ लाख ६४ हजार ३ सय ९१ जना घरधनीहरूलाई दोस्रो किस्ता बापतको रु. १ लाख ५० हजार बैंक खातामार्फत् वितरण गरिएको, २ लाख २१ हजार ७ सय ७६ जना घरधनीहरूलाई तेस्रो किस्ता बापतको रु. १ लाख बैंक खातामार्फत् वितरण गरिएको।
- २०७४ असार मसान्तसम्म ९६ हजार ७ सय २२ जना लाभग्राहीहरूले आफ्नो निजी आवास पुनर्निर्माणको कार्य अघि बढाएकोमा २०७५ असार मसान्तसम्म यो संख्या ५ लाख १४ हजार ४ सय ४६ पुगेको।
- आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्तसम्म ५२ हजार ५४ जना प्रवलीकरण लाभग्राही पहिचान भएकोमा ८ हजार ८ सय ३३ जनासँग सम्झौता गरी ७ हजार ४ सय ३१ जना प्रवलीकरण लाभग्राहीलाई पहिलो किस्ता बापतको रु. ५० हजार रकम वितरण गरिएको।
- आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लाबाट २ लाख ७ हजार ८ सय ६१ गुनासोहरू दर्ता भई प्राधिकरणमा प्राप्त भएकोमा ती गुनासोहरूको रुजु गरी १ लाख ८० हजार २९ वटा गुनासाहरू फछ्यौट गरिएको, सो कार्यबाट थप २२ हजार ५ सय ८९ जना पुनर्निर्माण लाभग्राहीको सूचीमा परेका छन् भने बाँकी गुनासो सम्बोधनका लागि पुनः जाँच तथा पुनःसर्वेक्षणको कार्य सम्पन्न गरिएको।
- २०७४ श्रावण देखि २०७४ कार्तिक २१ गतेसम्म भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लामा ३ सय ३२ जना ईन्जिनियरहरू परिचालन गरी पुनः जाँच तथा पुनःसर्वेक्षण गरी १ लाख २९ हजार ४ सय ८ जनाको विवरण संकलन गरिएको।
- संकलित गुनासाहरूमध्ये आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा ९१ हजार ९ सय १८ वटा गुनासोहरूको नतिजा प्रकाशन गरिएको। जसमध्ये ३९ हजार ७ सय ८१ वटा गुनासोकर्ता पूर्ण लाभग्राहीमा परेका छन् भने २७ हजार ६३ प्रवलीकरण लाभग्राहीमा परेका।
- जोखिमपूर्ण बस्ती स्थानान्तरणका लागि थप ४ सय १३ वटा बस्तीहरूको भौगर्भिक अध्ययन सम्पन्न गरिएको र आफैं अन्यत्र स्थानान्तरण हुन चाहेमा जग्गा खरिदका लागि थप रु. २ लाख अनुदान दिने व्यवस्था गरिएको।

निजी आवास बाहेक अन्य क्षेत्रको पुनर्निर्माणतर्फको प्रगति स्थिति:

सरकारी भवनहरूको पुनर्निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने जम्मा : ४८३ • आ.ब. २०७३/७४ सम्म सम्पन्न : १८२ • आ.ब. २०७४/७५ मा सम्पन्न : ६६
विद्यालय भवनहरूको पुनर्निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने जम्मा : ७,५५३ • आ.ब. ०७३/७४ सम्म सम्पन्न : २४५६ • आ.ब. ०७४/७५ मा सम्पन्न : १३६०
स्वास्थ्य संस्था भवनहरूको पुनर्निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने जम्मा : १,१९७ • आ.ब. २०७३/७४ सम्म सम्पन्न : ३७९ • आ.ब. ०७४/७५ मा सम्पन्न : २६४
पुरातात्विक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने जम्मा : ७५३ • आ.ब. २०७३/७४ सम्म सम्पन्न : ५६ • आ.ब. २०७४/७५ मा सम्पन्न : १२९
सुरक्षा निकायका भवनहरूको पुनर्निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने जम्मा : ३८३ • आ.ब. २०७३/७४ सम्म सम्पन्न : १८ • आ.ब. ०७४/७५ मा सम्पन्न : ७५

- विश्व सम्पदा सूचीमा रहेका ४३ वटा र विश्व सम्पदा सूचीबाहिर रहेका १ सय ४२ वटा गरी जम्मा १ सय ८५ वटा पुरातात्विक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको।
- ३ सय ९ वटा पुरातात्विक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माण कार्य जारी रहेको।
- थप १ हजार ३ सय ६० विद्यालय भवनहरूको पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न भई हालसम्म ३ हजार ८ सय १६ विद्यालयहरूको पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, १ हजार ८ सय ८० वटा विद्यालयहरूको पुनर्निर्माण कार्य जारी रहेको, ४ सय ८९ विद्यालय पुनर्निर्माणको लागि छनौट कार्य सम्पन्न भएको।
- पूर्ण क्षति भएका सरकारी भवनमध्ये १६ वटाको पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको, १ सय २६ भवनहरूको पुनर्निर्माण कार्य जारी रहेको, तत्काल सेवा पुन्याउनुपर्ने सरकारी कार्यालयका २ सय ७ वटा ट्रान्जिसनल भवनहरूको पुनर्निर्माण सम्पन्न गरिएको।
- सुरक्षा निकायतर्फका ९३ वटा भवनहरूको पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको, १ सय १२ वटा भवनहरूको पुनर्निर्माण भइरहेको।
- आंशिक क्षति भएका सरकारी भवनहरूमध्ये २ सय ३२ वटाको मर्मत तथा प्रवलीकरण कार्य सम्पन्न गरिएको, १९ वटाको मर्मत तथा प्रवलीकरण कार्य जारी रहेको।
- क्षति भएका १ हजार १ सय ९७ स्वास्थ्य संस्थामध्ये हालसम्म ३ सय १२ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूको प्रिफ्याब भवन निर्माण र ३ सय ३१ वटाको प्रवलीकरण/मर्मत संभार गरी जम्मा ६ सय ४३ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूको पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।

- दोलखा-सिंगटी सडक ३३.४९ किलोमिटर, धादिङ-गोरखा सडक ४२.१७ किलोमिटर र पाँचखाल-मेलम्ची सडक २२.९७ किलोमिटर को पुनर्निर्माणको कार्य अन्तर्गत दोलखा-सिंगटी सडकको ३० प्रतिशत, धादिङ-गोरखा सडकको २० प्रतिशत र पाँचखाल-मेलम्ची सडकको ७ प्रतिशत काम सम्पन्न भएको।
- भूकम्पबाट क्षति पुगेका खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूतर्फ ७ सय ९१ वटाको पुनर्निर्माण सम्पन्न भइसकेको र ६ सय ७० वटा आयोजनाहरूको पुनर्निर्माण कार्य भइरहेको।

परिच्छेद-३

उपसंहार

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा नेपाल सरकारबाट भए गरेका कार्यहरूबाट हासिल भएका भौतिक प्रगति एवम् सुधारका उपलब्धिहरूलाई यस प्रतिवेदनले समेटेको छ। सरकारका विभिन्न निकायहरूबाट सम्पादन भएका कार्यहरूबाट प्राप्त उपलब्धिहरूको विश्लेषण गर्दा शासकीय सुधारको क्षेत्रमा क्रमिक रूपमा प्रगति हासिल भएको देखिएको छ ।

लामो राजनीतिक संक्रमणकालका कारण नेपालले भौतिक विकास एवम् शासकीय सुधारको क्षेत्रमा आशातीत फड्को मार्न नसकेका कारण अहिलेसम्म अतिकम विकसित मुलुकको सूचीमा रहनु परेको यथार्थ हाम्रो सामु छर्लङ्ग छ। समग्र विकासका राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय परिसूचकमा आशातीत उपलब्धि हासिल गर्न हाल प्राप्त भएका उपलब्धिहरूको रक्षा गर्दै आगामी दिनहरूमा सुशासन र सम्बृद्धिका कार्यक्रमहरूलाई तीव्र रूपमा कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक भएको छ।

मुलुकको सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, समावेशी तथा जनसहभागितामूलक बनाई त्यसको प्रतिफल सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराउने उद्देश्यका साथ जारी गरिएको सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को कार्यान्वयन भएको एक दशक नाघेको छ। उक्त ऐन र सो अन्तर्गत जारी गरिएका विभिन्न नियम, निर्देशिका एवम् कार्यविधिहरूको कार्यान्वयनले शासकीय सुधारको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका छन्।

समग्रमा यस प्रतिवेदनले सुशासनको क्षेत्रमा अनुभूतियोग्य आशाको किरण देखाएको छ। यद्यपि संविधानले परिलक्षित गरेअनुसार आमनागरिकलाई सुशासनको प्रत्याभूति गराउन सुधारका प्रयासहरूलाई निरन्तरता दिनु अपरिहार्य छ । शासकीय सुधारलाई केन्द्रविन्दुमा राखेर आगामी दिनमा चाल्नुपर्ने कदमलाई तीव्रता दिदै समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको लक्ष्य साकार पार्न सकिन्छ भन्ने कुरामा नेपाल सरकारले पूर्ण विश्वास लिएको छ ।

अनुसूची

मन्त्रिपरिषद् बैठकः

- प्रस्ताव दर्ता : १,४४०
- मन्त्रिपरिषद् बैठक : ६५
- मन्त्रिपरिषद् निर्णय : १,४७६

मन्त्रिपरिषद् समिति बैठक विवरण :

- मन्त्रिपरिषद् विधेयक समिति : बैठक संख्या: ९, निर्णय संख्या : २८
- मन्त्रिपरिषद् सामाजिक समिति : बैठक संख्या: ७, निर्णय संख्या : १०
- मन्त्रिपरिषद् प्रशासन समिति : बैठक संख्या: ५, निर्णय संख्या : २५
- मन्त्रिपरिषद् आर्थिक पूर्वाधार समिति : बैठक संख्या: २, निर्णय संख्या : ३

मन्त्रिपरिषद्का विभिन्न समितिबाट निर्णय भएका मुख्यमुख्य विषयहरू :

ऐन

- राष्ट्रिय सभा सदस्यको निर्वाचन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका संसद्समक्ष पेश गर्न स्वीकृति दिने।

✓ ऐन	: १
✓ नियमावलीहरू	: १०
✓ मापदण्ड	: १
✓ निर्देशिका	: १

नियमावलीहरू

- दूरसञ्चार पूर्वाधार सम्बन्धी नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- विशेष आर्थिक क्षेत्र नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) (सातौं संशोधन) नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- खोप नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- ट्राभल तथा ट्रेकिङ एजेन्सी (छैठौं संशोधन) नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- पर्वतारोहण सम्बन्धी (पाँचौं संशोधन) नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- सैनिक प्राड सेवा नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- सैनिक हवाई सेवा नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।
- सैनिक विविध सेवा नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने।

मापदण्ड :

- सार्वजनिक संस्थान र सरकारी स्वामित्वमा भएका समिति, बोर्ड, कम्पनी तथा संस्थानहरूको नाममा रहेको घर/जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धीमापदण्ड, २०७४ स्वीकृत गर्ने।

निर्देशिका :

- विदेशी शिक्षण संस्थाको सम्बन्धनमा उच्च शिक्षा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०७४ स्वीकृत गर्ने।